

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

‘Political thought is as old as the human race.’

Leo Strauss: What is Political Philosophy: 7.

‘A student of political theory must have read, reread, and reflected upon the works of Plato, Aristotle, Machiavelli, Hobbes, Locke, Rousseau, Marx, Mill and many others if she is to be competent in her chosen vocation’

Terence Ball: Handbook of Political Theory, 18.

‘to understand what a man is saying, we must know why he is saying.’

John Plamenatz: Man and Society. Volume Two.

IX

‘If we want to study Aquinas we should pay him the compliment of treating as important what he

thought of as important. To study Aquinas as Aquinas is a poor piece of flattery, since Aquinas cared very little for Aquinas, while he did care

for

God and for science.’

C.F.J. Martin. Thomas Aquinas: God and Explanation.

‘In any case, it is as true in this instance as it is generally that the purpose of a commentary is not to replace the primary sources, but to

encourage readers to study them for themselves.'

Dyson : 5

รายละเอียดของเนื้อหาในบทที่สองจะมุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับแนวความคิดในเรื่องรูปแบบและวิธีการศึกษา (methodology) ที่นำมาใช้ในการศึกษาและทำความเข้าใจปรัชญาการเมืองและความคิดทางการเมือง ซึ่งประกอบด้วยการศึกษาความคิดและทฤษฎีทางการเมือง การศึกษาและเข้าใจปรัชญาการเมืองและแนวคิดทางการเมือง (Political Philosophy and Political Thought) การศึกษาปรัชญาการเมือง ความคิดทางการเมืองและทฤษฎี การเมืองต้องเป็นองค์ความรู้ที่แยกกันอย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาดหรือไม่? ความเหมือนในความต่างระหว่างการศึกษาปรัชญาการเมือง ความคิดทางการเมืองและทฤษฎีการเมือง ข้อสังเกตบางประการในการศึกษาประวัติศาสตร์ความคิดทางการเมือง (History of Political Thought) ปรัชญาการเมืองคือการปฏิวัติทางความรู้ จากการศึกษาโดย เทพเจ้ามาสู่ผู้มีมนุษยธรรมยุคการรู้แจ้งทางภูมิปัญญาเกี่ยวกับปรัชญาการเมืองและรัฐศาสตร์ สายธารความคิดที่ไม่เคยเหือดแห้งของความรู้ทางปรัชญาการเมืองจากก่อนหน้าโสเครตีส (Pre-Socrates) มาจนถึงจอห์น รอลว์ การศึกษาความคิดและทฤษฎีการเมืองเพื่อความเข้าใจและเยียวยาความป่วยไข้ทางการเมือง?

ปัจจุบันนี้ฐานะขององค์ความรู้ของปรัชญาการเมือง เมื่อพิจารณาโดยทั่วไปจะพบทัศนคติในเชิงลบ มักเกิดความเข้าใจผิดตลอดจนถูกพิจารณาตัดสินว่าปรัชญาการเมืองเป็นการศึกษาความรู้ ความคิดของนักปราชญ์เมธีในอดีตที่ไม่มีความเชื่อมโยงกับโลกปัจจุบัน อยู่ในลักษณะที่ไม่สามารถนำมาอธิบาย ใช้ทำความเข้าใจและเสนอทางออกให้กับปัญหาและความขัดแย้งของสังคมการเมืองได้ อีกทั้งยังเป็นความคิด (เฉพาะ) ที่ทำความเข้าใจค่อนข้างยาก เป็นการเข้าใจและรู้จักกันในกลุ่มผู้ที่มีความสนใจศึกษาเฉพาะ (esoteric knowledge) นอกจากนี้องค์ความรู้ทางปรัชญาการเมืองที่อยู่ในรูปของวิชาปรัชญาการเมือง ได้รับการบรรจุอยู่ในหลักสูตรการเรียนการสอนของคณะรัฐศาสตร์ ในสถาบันอุดมศึกษาต่างๆของประเทศไทย ในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมาได้ถูกอิทธิพลทางด้านวิธีวิทยาการศึกษาทางรัฐศาสตร์ที่ได้รับอิทธิพลทางด้านวิธีวิทยาการศึกษาหาความรู้ในเชิงปฏิฐานนิยมเชิงตรรกะ (logical positivism) และความเป็นวิทยาศาสตร์นิยม (scientism) เข้ามาบดบังจนการศึกษาทางปรัชญาการเมืองถูกมองว่า เป็นรูปแบบ วิธีการศึกษาและการแสวงหา

ความรู้ที่ไม่เป็นวิทยาศาสตร์ (unscientific knowledge) เนื่องจากเต็มไปด้วยการต้องตัดสินในเชิง ค่านิยม (normative judgement) ที่ขึ้นอยู่กับ การตีความและการรับรู้ส่วนบุคคลมากเกินไป (subjectivism)

1. วิธีการศึกษาและเข้าใจปรัชญาการเมือง

1.1 การศึกษาความคิดและทฤษฎีทางการเมืองปฏิสัมพันธ์ที่ไม่อาจแยกจากกันระหว่างตัวบทกับบริบท

การศึกษาในเรื่องของความคิดและทฤษฎีการเมืองสามารถกระทำได้หลายแนวทาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผ่านรูปแบบและวิธีการของการตีความ (interpretation)¹⁸ ดังกรณี การศึกษาปรัชญาและความคิดทางการเมืองของมาคิอาเวลลีจาก The Prince กับ The Discourses หากพิจารณาจากเนื้อหาความรู้ (subject-matter) ใน The Prince มาคิอาเวลลีเขียนคำอุทิศ (Epistle Dedicatory) ไปยังเจ้าผู้ปกครองปัจจุบัน (actual prince) ภายใต้ระบอบราชาธิปไตย ส่วน ใน The Discourses มีเป้าหมายที่มุ่งให้กับบุคคลทั่วไปที่มีศักยภาพ มีความสามารถที่จะมาเป็นเจ้าผู้ปกครองในอนาคต (future prince) รวมไปถึงบุคคลทั่วไป (private person) ในการรักษาระบอบ การปกครองในแบบมหาชนรัฐ โดยความอยู่รอดของระบอบการปกครองดังกล่าวขึ้นอยู่กับสิ่งที่ เรียกว่า ‘คุณธรรม’ กับ ‘เสรีภาพ’ ของพลเมือง นอกจากนี้แล้วเรายังสามารถศึกษาถึงเรื่องเจตจำนง (intention) ในการเขียน The Prince ของมาคิอาเวลลีมีขึ้นเพื่อการสถาปนาและสร้างเอกภาพให้แก่

¹⁸ทางด้านของ Terence Ball นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ได้แบ่งสำนักของการตีความ (Schools of Interpretation) ทางทฤษฎีและความคิดทางการเมืองประกอบด้วยรูปแบบมาร์กซิสต์ (Marxian) รูปแบบเผด็จการนิยมอำนาจนิยมแบบเบ็ดเสร็จ (Totalitarian) รูปแบบจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic) รูปแบบสตรีนิยม (Feminist) รูปแบบสเตร้าส์เซียน (Straussian) รูปแบบหลังสมัยใหม่ (Postmodernist) และกลุ่มประวัติศาสตร์ใหม่ของเคมบริดจ์ (Cambridge New History) โปรดดูรายละเอียดใน Terence Ball. ‘History and the Interpretation of Texts’ in Handbook of Political Theory. edited by Gerald F. Gaus & Chandran Kukathas. London: SAGE Publications, 2004.,pp.18-30. ทางด้านนักรัฐศาสตร์ไทยสมบัติ จันทร์วงศ์ได้สรุปแนวทางการตีความ งานเขียนทางปรัชญาการเมืองที่สำคัญๆมีอยู่ 6 วิธีคือ 1.การวิเคราะห์ตัวบทอย่างละเอียด (close textual analysis) 2.การแยกแยะ ระหว่างเจตนา (intention) ของปรัชญาเมธีและผล (effect) อันเกิดจากการรับความคิดนั้นๆ 3.การศึกษาชีวประวัติของปรัชญาเมธี (biography approach) 4.แนวทางจิตวิทยา (psychological approach) 5.แนวทางอุดมการณ์ (ideological approach) และ 6. แนวทางประวัติศาสตร์ (historical approach) โปรดดูรายละเอียดใน หน่วยที่ 1 แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับการศึกษาปรัชญาการเมือง ใน เอกสารการสอนชุดวิชา ปรัชญาการเมือง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ปากเกร็ด นนทบุรี 2546

ระบอบการปกครองเน้นไปยังการรักษาตำแหน่งและการใช้อำนาจ ขณะที่ The Discourse คือการตอบคำถามภายหลังจากการสถาปนาระบอบการปกครองสำเร็จแล้ว ผู้ปกครองจะรักษามันไว้ให้มีความมั่นคงและดำรงอยู่ได้อย่างยืนยาวได้อย่างไร ซึ่งคำตอบที่มาคือเวลาเฉลี่ยให้ก็คือการให้ประชาชนรักษามันเอาไว้ภายใต้กรอบ ‘คุณธรรม’ และ ‘เสรีภาพ’¹⁹ หรือหากเปรียบเทียบกับปรัชญาการเมืองที่มีมาก่อนหน้าของเพลโตอย่างบทสนทนา The Republic คือความคิดที่ความพยายามสร้างระบอบการปกครองที่ดีที่สุด แต่เพลโตเองยอมรับว่าโอกาสที่จะเกิดขึ้นจริงนั้นแทบเป็นไปได้เลย ส่วนบทสนทนาที่เพลโตเขียนขึ้นมาในช่วงปลายของชีวิตคือ The Laws เป็นผลงานที่ลดระดับของความเป็นอุดมคติ ความเป็นนามธรรมลงมาสู่โลกของความจริงและการนำมาประยุกต์ปรับใช้ได้จริงมากกว่า

ขณะที่การศึกษาในลักษณะที่เน้นให้ความสำคัญกับเรื่องของบริบท (contextual)²⁰ เป็นสิ่งซึ่งดำเนินอยู่ภายใต้กรอบและเงื่อนไขของเวลาและสถานที่ ทั้งในทางประวัติศาสตร์ การเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม รวมไปถึงบรรยากาศของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากการโต้เถียงกันในทางความคิด (controversies) ในช่วงระยะเวลาดังกล่าว เป็นปัจจัยที่กำหนดและสร้างให้เกิดรูปแบบแนวความคิดและภาษาแก่นักคิด ในแง่นี้การเกิดความคิดของนักคิดจึงถูกอธิบายว่า ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของบริบทหรือสิ่งแวดล้อมที่นักคิดแต่ละคนมีชีวิตอยู่ในช่วงดังกล่าว²¹ โดยนักคิดที่ใช้รูปแบบและวิธีการด้านบริบทมาเป็นหลักในการศึกษา ประกอบด้วยนักประวัติศาสตร์ความคิดคนสำคัญๆ เช่น R.G. Collingwood, Peter Laslett, J.G.A. Pocock, John Dunn, John Plamenatz และ Quentin Skinner

โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านของ John Plamenatz มีความคิดว่าหากเราต้องการศึกษาและเข้าใจถึงความคิดของนักปรัชญาการเมือง เราจำเป็นต้องสำรวจศึกษาสภาพแวดล้อมที่เป็นเงื่อนไขในการประกอบสร้างความคิดของนักคิดคนนั้นขึ้นมาด้วย (conditions and controversies) ในแง่นี้ความคิดหรือตัวบทกับบริบทจึงเป็นสิ่งที่ไม่อาจแยกขาดจากกันและต้องนำมาพิจารณาศึกษา

¹⁹โปรดดูรายละเอียดใน Leo Strauss. Thoughts on Machiavelli. Chicago: The University of Chicago Press, 1958.

²⁰นักวิชาการปัจจุบันใช้ชื่อเรียกว่า ‘ความคิดทางการเมืองที่ดำเนินอยู่ภายใต้บริบท’ (contextualization of political thought) หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่าสังคมวิทยาแห่งความรู้ (sociology of knowledge) มีอยู่ในงานเขียนของ Robert Nisbets, Neal Wood และทางด้าน Ellen Meiksins Wood ใช้ชื่อว่าประวัติศาสตร์สังคมของความคิดทางการเมืองตะวันตก (a social history of western political thought)

²¹แต่อย่าลืมนึกว่าความคิดที่เกิดขึ้นมาก่อนหน้าก็ส่งอิทธิพลต่อความคิดด้วย ทั้งในลักษณะของการนำความคิดก่อนหน้ามาพัฒนาต่อและในแง่ของการปฏิเสธและล้มล้าง

ควบคู่กันไปตลอด John Plamenatz ยกตัวอย่างถึงการจะทำความเข้าใจความคิดและเป้าประสงค์ของฮอบบส์ที่ปรากฏอยู่ใน Leviathan เราจำเป็นต้องเข้าใจถึงบรรยากาศของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างฝ่ายที่ให้ความนิยมกษัตริย์ (Royalists) กับฝ่ายตรงกันข้ามที่สนับสนุนแนวคิดรัฐสภา (Parliamentarians) รวมไปถึงการศึกษาคำ (words) ที่สำคัญๆ และมีนัยทางการเมือง มีปรากฏอยู่ในงานเขียนของนักปรัชญาการเมืองคนนั้นอย่างเช่น law, right, liberty, covenant และ obligation ที่บ่งบอกและส่งผ่านความคิดและความหมายทางการเมืองของนักปรัชญาการเมือง²² หรือในกรณีการตีความที่อยู่ในลักษณะเชิงจิตวิเคราะห์ (psychoanalytic) มีมุมมองและผลการศึกษาออกมาอย่างน่าสนใจ จากตัวอย่างการศึกษาผลงานของจอห์น สจ๊วต มิลล์ (John Stuart Mill) เรื่อง ‘On Liberty’ มักถูกศึกษาในฐานะของการเป็นนักคิดเสรีนิยมเป็นส่วนใหญ่ แต่การตีความในเชิงจิตวิเคราะห์กลับพบว่างานอย่าง ‘On Liberty’ มีความสำคัญประกาศถึงจิตใต้สำนึกในการที่มิลล์ดำเนินการปลดแอกเป็นอิสระจากความคิดของบิดา คือเจมส์ มิลล์ ที่เลี้ยงดูอบรมเขามาอย่างเคร่งครัดตั้งแต่วัยเด็ก โดยได้ควบคุมและครอบงำทั้งชีวิตในทางโลกและทางภูมิปัญญาตลอด ส่งผลถึงจิตใจที่มีความวิตกหดหู่ (melacholy) ของมิลล์

ในฐานะของนักทฤษฎีการเมือง John Plamenatz กล่าวถึงระเบียบวิธีวิทยาของการศึกษาตัวบท (canon/text) ของนักปรัชญาการเมือง ว่ามีความจำเป็นต้องดำเนินการศึกษาในเชิงของการแสวงหาคคุณค่า (normative) ซึ่งอิทธิพลและแรงบันดาลใจจากความคิดที่ส่งผลต่อความคิดของผู้คนในสังคมการเมือง โดยไม่สามารถดำเนินการศึกษาในเชิงของการอธิบาย (explanatory) การใช้ภาษา (linguistic) และประวัติศาสตร์ (historical) โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำอธิบายในลักษณะที่ปราศจากการให้คุณค่า (value-free explanation) ซึ่งเป็นประเด็นที่ผู้ศึกษามีความคิดค่อนข้างจะเห็นคล้อยตาม เนื่องจากธรรมชาติของงานเขียนในระดับคลาสสิกนั้นคงไม่ได้เขียนขึ้นมาเพียงเพื่ออธิบายเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์เท่านั้น แต่มันมีเป้าหมายที่ยิ่งใหญ่ไปกว่านั้น John Plamenatz ให้ความสำคัญกับกิจกรรมทางปรัชญาการเมืองมุ่งไปยังสิ่งที่เรียกว่า ‘อะไร (what) คือเป้าหมายที่ที่รัฐบาลตั้งไว้อีกทั้งจะมีวิธีการอย่างไร (how) ในการจัดการเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายดังกล่าว’ ซึ่งเป็นเป้าหมายที่มีความสัมพันธ์และแยกไม่ออกจากหลักการ ในเรื่องที่มนุษย์ควรจะดำเนินชีวิตอย่างไร ควรจะต่อสู้แสวงหาสิ่งใด หรืออย่างน้อยก็ต้องบอกตัวเองให้ได้ว่าสิ่งที่ตัวเองกำลังต่อสู้หรือทำการเล็งปรารถนาอยู่นั้นมีคุณค่าความสำคัญต่อตัวเองและคนอื่นๆ ในสังคมอย่างไรยกตัวอย่างเช่นการเรียกร้อง

²² John Plamenatz. Man and Society. Volume Two. London: Longmans, 1968.,pp.ix-xi.

เสรีภาพและความเท่าเทียม รวมไปถึงสังคมและรัฐบาลที่ดีและมีความชอบธรรมนั้นควรที่จะสร้างกันขึ้นมาหรือมีที่มาในแบบไหน²³

การศึกษาความคิดและทฤษฎีการเมืองอีกฝั่งหนึ่งมาจากกลุ่มนักปรัชญาภาษานำโดย Ludwig Wittgenstein, J.L. Austin และ J. R. Searl²⁴ ซึ่งมีสมมติฐานว่าการศึกษาวิเคราะห์ในเชิงปรัชญา (philosophical mode of analysis) ตั้งอยู่บนสมมติฐานและความเป็นมาของความหมายของนักปรัชญา (philosopher) ว่าเป็นบุคคลที่ใช้สติปัญญาทำการตรึกตรอง (contemplative life) เป็นกิจกรรมที่ดำเนินโดยไม่ต้องเข้าไปยุ่งเกี่ยว มีการเว้นระยะห่างกับความเป็นไปของผู้คนและสังคม ส่งผลทำให้นักปรัชญาอยู่ในสถานะเป็นเพียงผู้สังเกตการณ์หรือเป็นเพียงผู้คาดการณ์ (speculator) ดังนั้นการทำงานและผลผลิตของนักปรัชญาจึงถูกตีความว่าเป็นเพียงการใช้เหตุผล ที่ดำเนินอยู่ภายใต้ชุดของภาษา (language game) หรือแม้แต่เป็นผู้คิดค้นประดิษฐ์ภาษาและแนวคิด แต่อีกด้านหนึ่งอาจพิจารณาว่าความคิด ความรู้ทางปรัชญานั้นไม่ได้ถือกำเนิดขึ้นจากสูญญากาศและความว่างเปล่า แต่มีที่มาจากการมีปฏิสัมพันธ์ ในลักษณะที่มีความเกี่ยวข้องข้องกับผู้คนและสังคม (form of life)²⁵

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวนักคิด ความคิดและบริบท นอกจากการผลิตแนวคิดและความรู้เพื่อต้องการตอบคำถามและแก้ไขปัญหาของยุคสมัยที่นักคิดท่านนั้นมีชีวิตอยู่ ความรู้และคำตอบที่เกิดขึ้นมาอาจกลายมาเป็นความคิดสากล ในแบบที่ได้รับความนิยมมีผู้คนกล่าวถึงมาทุกยุคสมัย ยกตัวอย่างเช่นความคิดว่าด้วยความอดทนอดกลั้นต่อความแตกต่างของผู้คนในสังคมการเมือง (toleration) เกิดมาจากความขัดแย้งในเรื่องของความเชื่อทางศาสนาที่นำไปสู่ความรุนแรง พัฒนาไปสู่สงครามกลางเมืองจนเกิดความสูญเสียในชีวิตและทรัพย์สินของชาวยุโรปเป็นจำนวนมาก ผู้คนเกิดความเหนียวแน่นทุกฝ่ายจึงหันมาเจรจาพูดคุยกัน เราอาจพิจารณาได้ว่าความคิดในเรื่องของความอดทนอดกลั้นถูกพัฒนาขึ้นภายใต้บรรยากาศของสังคมในแบบพหุนิยมและการค้า ความขัดแย้ง ความรุนแรงและสงครามเป็นสิ่งที่ไม่สร้างให้เกิดประโยชน์มิหนำซ้ำยังทำลายธุรกรรมต่างๆ มนุษย์ไม่อาจทำมาค้าขายได้ภายใต้บรรยากาศแห่งความไม่ไว้วางใจและเกิดความสะพึงกลัว ต่อมา

²³ John Plamenatz. (2012) Machiavelli, Hobbes, & Rousseau. Edited by Mark Philp & Z.A. Pelczynski. Oxford : Oxford University Press.,pp.x-xii.

²⁴ David Boucher and Paul Kelly. 'Introduction' in Political Thinkers: from Socrates to the Present. Edited by David Boucher and Paul Kelly. Oxford: Oxford University Press, 2003.,pp.15-16.

²⁵ Neal Wood. Reflections on Political Theory. London:PALGRAVE, 2002.,pp94-97.

แนวคิดในเรื่องความอดทนอดกลั้นในความแตกต่างถูกพัฒนาเป็นเสนอให้รัฐบาลไม่ต้องเข้าไปยุ่งเกี่ยวในเชิงบังคับให้ประชาชนนับถือศาสนาและความเชื่อในสมัยที่จอห์น ล็อกยังมีชีวิตอยู่ แต่ความคิดดังกล่าวยังได้รับความนิยมและถูกส่งผ่านสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมีความเชื่อมโยงระหว่างปรัชญากับปรัชญาการเมือง ดำเนินอยู่ในลักษณะที่ว่าปรัชญาแสวงหาความรู้ที่เป็นสาธารณะ ในขณะที่ปรัชญาการเมืองแสวงหาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งสาธารณะหรือสิ่งในทางการเมืองนั่นเอง²⁶ เหมือนกับที่ Leonard Hobhouse นักคิดเสรีนิยมกล่าวไว้อย่างน่าสนใจว่า ‘การเปลี่ยนแปลงนั้นไม่ได้เป็นผลมาจากความคิดแต่เพียงฝ่ายเดียว แต่ก็ไม่มีเปลี่ยนแปลงใดๆที่ไม่มีอิทธิพลทางความคิดเข้ามาร่วม เนื่องจากความต้องการของผู้คนนั้นจำเป็นต้องมีสิ่งที่มากระตุ้นปลุกให้ตื่นเพื่อที่จะได้ละลายสิ่งที่เป็นจารีตประเพณีหรือตัดขาดสายโซ่แห่งอำนาจ’²⁷

สืบเนื่องจากประเด็นดังกล่าว นอร์เบอโต้ บ็อบบิโอ (Norberto Bobbio) กล่าวถึงรูปแบบในการศึกษาความคิดของนักคิดจากอดีตนั้นดำเนินการได้สองรูปแบบ รูปแบบแรกคือการประกอบสร้างแนวคิด (conceptual reconstruction) โดยนำมาจากตัวเนื้อหาแต่ละเล่มและหลายๆเล่มรวมไปถึงผลงานของแต่ละหลายๆ คน รูปแบบที่สองคือการศึกษาความคิดที่ดำเนินอยู่ภายใต้บริบทของทั้งเวลาและสถานที่ ในลักษณะที่อธิบายถึงกำเนิดที่มา พัฒนาการและอิทธิพลของความคิด ซึ่งการศึกษาทั้งสองรูปแบบในเบื้องต้นนั้นดูเหมือนว่าจะอยู่ในลักษณะที่ขัดแย้งอยู่ตรงกันข้ามแต่สำหรับบ็อบบิโอกลับพิจารณาว่ามันกลับช่วยเสริมซึ่งกันและกัน (complement)²⁸

ทางด้านของคอลลิงวูดตั้งคำถามต่อประเด็นในเรื่องอมตะปริศนา (perennial problems) ของการศึกษาปรัชญาการเมืองว่า ในปรัชญานั้นมันไม่มีสิ่งที่เรียกว่าอมตะปริศนาหรือกล่าวคือไม่มีความคิดในเรื่องของความยุติธรรม เสรีภาพ ความเท่าเทียมตลอดจนคุณค่าทางการเมืองใดๆที่ผู้คนทุกยุคสมัยมีความเห็นพ้องต้องกัน เป็นไปในทิศทางเดียวกันตลอด มันเป็นเพียงเรื่องของแต่ละบุคคล (พยายาม) หาคำตอบให้กับปัญหาเฉพาะเป็นกรณีไป ในส่วนของคำ (words) ยังคงเหมือนเดิมแต่ความหมายของคำอาจมีการปรับ เกิดการเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทของยุคสมัยรวมไป

²⁶ John G. Gunnell. Political Theory: Tradition and Interpretation. Cambridge: Winthrop Publishers, Inc, 1979.,pp.52-53.

²⁷ Leonard Hobhouse. Liberalism. London: Oxford University Press, 1991.,p.30.

²⁸ Norberto Bobbio. Thomas Hobbes and the Natural Law Tradition. Translated by Daniela Gobetti. Chicago: The University of Chicago Press, 1993.,p.xi.

ถึงสภาพแวดล้อมต่างๆทางสังคมและวัฒนธรรม²⁹ ตัวอย่างเช่นเรื่องของความยุติธรรม ระบอบประชาธิปไตยของเพลโตกับสมัยใหม่ หรือแนวคิดในเรื่องของเสรีภาพสมัยกรีกโบราณกับเสรีภาพของยุคปัจจุบัน ขณะที่ความสัมพันธ์ระหว่างบริบทกับตัวเนื้อหา (text) ถูกทางด้านของเคเวนติน สกินเนอร์ กล่าวย้าว่าบริบทเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการกำหนดความหมายของตัวเนื้อหา อีกทั้งยอมรับว่าเป็นเงื่อนไขที่จำเป็น (necessary condition) โดยการที่จะเข้าใจถึงแนวความคิดของหนังสือที่อมตะ (classic text) การเข้าไปศึกษาบริบทจึงจะสร้างให้เกิดความเข้าใจความคิดของนักคิด

ในทางปรัชญาการเมืองการศึกษาความคิดและแนวคิดของนักปรัชญาการเมืองทั้งในอดีตและปัจจุบันสามารถดำเนินผ่านวิธีการศึกษาในเชิงของการวิเคราะห์ (analytical methods) กับวิธีการศึกษาในเชิงประวัติศาสตร์ (historical methods) โดยวิธีการศึกษาในเชิงของการวิเคราะห์ ดำเนินอยู่ในลักษณะของการมุ่งเน้นไปยังการสร้างแนวความคิดขึ้นมาจากการศึกษาตัวเนื้อหาที่นักปรัชญาการเมืองได้นำเสนอ (conceptual reconstruction of a text) โดยนำผลงานทั้งหลายมาพิจารณาร่วมกัน ตัวอย่างเช่นการศึกษาแนวคิดในเรื่องความยุติธรรมที่ปรากฏอยู่ในบทสนทนาชิ้นต่างๆรวมไปถึงจดหมายของเพลโตว่ามีความคิดหลักเป็นอย่างไร แนวคิดว่าด้วยความยุติธรรมที่ปรากฏอยู่ในแต่ละบทสนทนานั้นมีความเหมือน ความแตกต่างกันอย่างไรรวมถึงเป็นสิ่งที่มีความต่อเนื่องเชื่อมถึงกัน สนับสนุนกันหรือดำเนินอยู่ในลักษณะของการหักล้างกัน ส่วนรูปแบบการศึกษาในเชิงประวัติศาสตร์ดำเนินอยู่ในลักษณะของการทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างตัวความคิดและเนื้อหากับบริบททางสังคมการเมืองที่เกิดขึ้นว่ามีการส่งผลกระทบต่อความคิดของนักปรัชญาการเมืองอย่างไร (context) ยังเป็นการศึกษาเพื่อจะทราบถึงภูมิหลังที่มาและปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความคิด ดังตัวอย่างของการพิจารณา ‘Two Treatises of Government’ ของจอห์น ล็อก เป็นผลงานที่เขียนขึ้นมาจากความต้องการตอบโต้ทางความคิดกับโรเบิร์ต ฟิล์มเมอร์ (Robert Filmer) ในฐานะตัวแทนของฝ่ายอนุรักษนิยม สำหรับรูปแบบของการศึกษาทั้งสองนี้ไม่อยู่ในลักษณะที่ขัดแย้งกันหรือตัดขาดจากกัน แต่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน³⁰

ทางด้านของรูปแบบและวิธีการที่เน้นลงไปศึกษาและสำรวจตัวเนื้อหา (text) อย่างละเอียดถี่ถ้วนมากที่สุด มีรายชื่อนักคิดคนสำคัญในสำนักนี้ได้แก่ Leo Strauss, Eric Voegelin, Hannah Arendt และ Sheldon Wolin สำนักศึกษานี้มีสมมติฐานที่ว่า มันมีสิ่งที่เรียกว่า

²⁹R.G. Collingwood. *Autobiography*. Oxford: Clarendon Press, 1978.,pp.4-5.

³⁰Bobbio. *Hobbes., Thomas Hobbes and the Natural Law Tradition*. Translated by Daniela Gobetti. Chicago: The University of Chicago Press, 1993.,p.xi.

ความคิดที่อยู่อย่างยั่งยืน (persistent ideas) ในลักษณะความคิดที่มีความเป็นจริงสากล (timeless truth) สามารถดำรงอยู่อย่างข้ามยุคสมัย อยู่อย่างอิสระโดยไม่ตกอยู่ภายใต้เงื่อนไขทางประวัติศาสตร์ (intrinsically transhistorical)³¹ ซึ่งนักคิดได้นำเสนอระเบียบแบบแผนที่ยืนอยู่เหนือปรากฏการณ์ ความขัดแย้ง การต่อสู้ใด ๆ ในทางการเมืองรวมถึงค่านิยมและวัฒนธรรม เพราะฉะนั้นปัญหา ความยุ่งยาก รวมไปถึงวิกฤตการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นกับผู้คนในยุคปัจจุบันล้วนแล้วแต่เคยเกิดขึ้นมาในอดีตทั้งสิ้น กรณีตัวอย่างเรื่องของความขัดแย้ง ความเห็นต่างในเรื่องของกฎหมาย การทำหน้าที่ของผู้ปกครองและความยุติธรรม (civil disobedience) ระหว่างผู้ปกครองกับผู้ใต้การปกครองซึ่งก็คือนักปรัชญาการเมืองเริ่มต้นขึ้นที่บทละครโศกนาฏกรรม Antigone ของ Sophocles พฤติกรรมในการต่อสู้ของโสเครตีสในบทสนทนา Crito ส่งผ่านมายังจอห์น ล็อคใน Second Treatise of Government จนถึง Henry David Thoreau และยังคงเห็นร่องรอยอยู่ในการต่อสู้ทางการเมืองของทั้ง Martin Luther King และคานธี

ดังนั้นการกลับไปศึกษาตัวเนื้อหาหรือตัวบท (text) ของนักคิดในอดีตจะช่วยให้ นำเอาความรู้และภูมิปัญญาในอดีตมาใช้อธิบาย เกิดความเข้าใจและแก้ไขปัญหาของปัจจุบัน กรณีของลิโอ สเตราส์วิเคราะห์ถึงความเสื่อมถอยในการศึกษาปรัชญาการเมืองเชื่อมโยงกับวิกฤตของสมัยใหม่รวมถึงปัญหาทางการเมืองในปัจจุบัน มีสาเหตุมาจากการหลงลืมและเพิกเฉยภูมิปัญญาของนักปรัชญาในอดีตโดยเฉพาะอย่างยิ่งปรัชญาการเมืองของกรีกโบราณอีกทั้งยังนำเอาแนวคิดในทางวิทยาศาสตร์บนฐานคติปฏิฐานนิยมเชิงตรรกะ (logical positivism) ที่เรียกร้องให้ผู้ศึกษาต้องปราศจากอคติและการตัดสินในเชิงคุณค่ามาใช้ศึกษาเรื่องของการเมือง อย่างไรก็ตามคำถามที่เกิดมาจากการความเป็นจารีตธรรมเนียมในการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีทางการเมืองที่ตั้งอยู่บนฐานของอคติผ่านกระบวนการคัดเลือกและคัดออก (selection and exclusion) โดยให้ความสำคัญในลักษณะที่ไม่อาจปฏิเสธและมองข้ามตัวงานเขียนหลักของนักปรัชญาการเมือง (canon) คือทำไมจึงมีรายชื่อของนักปรัชญาการเมืองบางคน แต่ก็ไม่ใส่ชื่อของนักปรัชญาการเมืองอีกหลายคนลงไป ยกตัวอย่างเช่นการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีทางการเมืองที่มักจะเหมารวมว่าเป็นเพียงการศึกษาที่จำกัดอยู่กับความคิดของนักปรัชญาการเมืองที่อยู่ในยุโรปและอเมริกาเหนือ เป็นงานเขียนของผู้ชาย คนขาวและเป็นคริสต์เตียน (male, white and christian) ขณะที่ไม่ปรากฏความคิดและเสียงของผู้หญิง คนดำ ผู้ที่ไม่ได้เป็นคริสต์ศาสนิกชนและชาวอาณานิคมหรือหากจะมีก็เป็นเพียงเชิงอรรถ

³¹Ellen Meiksins Wood. Citizens to Lords. London: Verso, 2011.,pp.6-7.

(footnote) ของผู้ชาย คนขาวและเป็นคริสต์เตียน นอกจากนี้ยังตั้งข้อสังเกตถึงความคิดที่นำเสนอ ออกสู่สาธารณะในแต่ละยุคแต่ละสมัยแล้วปรากฏเป็นความคิดของบุคคลที่มีชื่อเสียงแทบทั้งสิ้น (the best) ความคิดของสามัญชนจึงถูกหลงลืมและละเลย³²

ขณะที่รูปแบบและวิธีการที่ผู้ศึกษายึดปฏิบัติกันมากก็คือการกลับไปอ่านงาน คลาสสิกและยึดมั่นเป็นหลัก ซึ่งนักคิดรุ่นต่อๆมาก็ได้รับอิทธิพลและเกิดการวิพากษ์ความคิดที่นำเสนอ มาก่อนหน้า ดูได้จากตัวอย่างของโสเครตีสอยู่ในงานของเพลโต ความคิดของเพลโตอยู่ในงาน The Politics ของอริสโตเติล และความคิดของอริสโตเติลที่ส่งอิทธิพลต่อนักปรัชญาของยุคกลางโดยเฉพาะ อย่างยิ่งของเซนต์ โทมัส อากีโนัส (Saint Thomas Aquinas) การตีความผลงานคลาสสิกในอดีตของ เพลโตโดยลีโอ สเตร่าส์และอีริค โวกลิน ฮานนาห์ อาเรนต์ที่ทำงานของเพลโตและอริสโตเติล ส่วนเค วินติน สกินเนอร์กับมาคิอาเวลลี จอห์น ดันกับจอห์น ล็อค คาร์ล ชมิตต์กับโรมัส ฮอบส์หรือแม้แต่ คาร์ล ป็อบเปอร์กับการวิพากษ์เพลโตภายใต้กรอบความคิดประวัติศาสตร์นิยม (historicism) โดย ก่อนหน้านักปรัชญาชาวเยอรมันฟรีดริช นีทเชอได้วิพากษ์ความคิดของเพลโตและคริสต์ศาสนามาก่อน ในฐานะที่ได้ทำลายสัญชาตญาณและจิตวิญญาณในความรื่นเริงสนุกสนานยืนหยัดกับการมีชีวิตของ ชาวกรีกโบราณ (life affirmation) และสร้างให้เกิดความถดถอยและสิ้นหวังในทางวัฒนธรรม (cultural decline and despair)

คุณประโยชน์จากการอ่านงานคลาสสิกคือการได้สัมผัสและเรียนรู้สิ่งใหม่ (originality) อีกทั้งเป็นประสบการณ์ที่นักเขียนคนสำคัญอย่าง Italo Calvino กล่าวไว้ว่าเป็นการอ่าน ในแบบซ้ำแล้วซ้ำเล่า (rereading)³³ ของสิ่งที่นักปรัชญาและ นักคิดนำเสนอไม่ว่าจะเป็นความรู้ ความคิดและมุมมอง ในเวลาต่อมาธรรมชาติของหนังสือคลาสสิกก่อให้เกิดความหลากหลายในความ ชัดแย้งของการตีความ (diversity of conflicting interpretations)³⁴ ซึ่งก่อให้เกิดการถกเถียงการ อภิปรายทั้งในลักษณะของการให้ความสำคัญ ยกย่องไปพร้อมๆกับการปกป้องความคิดที่นักปรัชญา ในอดีตนำเสนอ ส่วนในอีกด้านหนึ่งมีการตีความออกมาในลักษณะของการกล่าววิพากษ์และโจมตี ความคิดที่มีผลในทางลบต่อผู้คนและสังคมการเมือง เห็นได้จากตัวอย่างการตีความเพลโตของลีโอ

³²Janet Coleman. 'The voice of the 'Greeks' in the conversation of mankind' in The History of Political Thought in National Context. Edited by Dario Castiglione and Iain Hampsher-Monk. Cambridge: Cambridge University Press, 2011.,pp.12-15.

³³Italo Calvino. The Literature Machine. Translated by Patrick Creagh. London: Picador, 1989.,p.125.

³⁴Runciman, W.G. Great Books, Bad Argument. Princeton: Princeton University Press, 2010.,pp.1-2.

สตรีอาร์ชกับทางคาร์ล ป็อบเปอร์ ที่หากกล่าวในภาษาของการแสวงหาแรกยกให้เพลโตเป็นพระเอก ขณะที่ฝ่ายหลังมองเพลโตในฐานะของผู้ร้าย นับเป็นการศึกษาตีความที่มีความแตกต่างกันอย่างสุดขั้ว ขณะที่ในความคิดของผู้ศึกษาพิจารณาว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญหากเราอธิบายถึงแนวคิดทางการเมืองของเพลโตว่า เกิดมาจากความพยายามในการตอบโต้และวิพากษ์ ขบวนการโซฟิสต์ (SOPHISTIC MOVEMENT) การขยายตัวของแนวคิดและระบอบประชาธิปไตยของนครรัฐเอเธนส์ที่มีส่วนทำให้โสเครตีสถูกตัดสินลงโทษด้วยการดื่มยาพิษ HEMLOCK ขณะที่การตั้งคำถามในเรื่องความยุติธรรม ผู้ปกครองในอุดมคติและการสร้างรัฐแห่งการศึกษา ถือเป็นแนวคิดในเชิงแม่แบบให้กับนักคิดและแนวคิดทางด้านปรัชญาการเมืองในยุคต่อมาทั้งในแบบที่เห็นด้วยและโต้เถียง³⁵ ในกรณีของโทมัส ฮอบส์ความคิดในเรื่องผู้ปกครองต้องมีอำนาจสมบูรณ์เด็ดขาดอีกทั้งแบ่งแยกไม่ได้และผู้ใต้ปกครองมีอาจเอากลับคืนได้ มีที่มาจากความต้องการแก้ไขปัญหาความวุ่นวาย ความไร้ระเบียบจากสงครามกลางเมืองและสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นกับอังกฤษ ซึ่งในยุคต่อมาความคิดในเรื่ององค์อธิปัตย์ที่มีอำนาจเด็ดขาดนั้นได้กลายมาเป็นตัวแบบในการสร้างความเป็นระเบียบแบบแผนให้กับสังคมการเมือง ในลักษณะของการที่ปีศาจแห่งความเป็นอนาธิปัตย์จะตามมาหลอกหลอนสังคมการเมืองมนุษย์ทันทีหากไม่มีผู้ถืออำนาจและผู้บังคับใช้อำนาจในนามขององค์อธิปัตย์ อีกทั้งนำมาสู่ข้อถกเถียงระหว่างการมีผู้ปกครองที่เป็นทราชาธิปไตยกับบรรยากาศของบ้านเมืองที่ปราศจากผู้ถืออำนาจและการบังคับใช้อำนาจที่รู้จักกันในสภาวะอนาธิปัตย์ ที่เกิดคำถามตามมาว่าทางเลือกไหนน่าจะดีกว่า นอกจากนี้รูปแบบของความเป็นองค์อธิปัตย์ยังกลายมาเป็นแม่แบบให้กับการมีผู้ปกครองแบบพลเรือน (CIVIL GOVERNMENT) ที่ตัดขาดจากความคิดในเชิงจารีตก่อนหน้าฮอบส์ ภายใต้คำอธิบายใหม่ที่รูปแบบของผู้ปกครองหรือรัฐบาลมีที่มาจากประชาชน (ARTIFICIAL BODY) ความชอบธรรมของผู้ปกครองและการใช้อำนาจของผู้ปกครองจึงขึ้นอยู่กับการใช้ผู้ใต้ปกครองซึ่งก็คือบุคคลแต่ละบุคคลในเรื่องของความอยู่รอดปลอดภัยทั้งในชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งแตกต่างไปจากคำอธิบายที่ให้ผู้ปกครองและรัฐไม่ได้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นหรือมีอยู่อย่างธรรมชาติและมีมาก่อนหน้าบุคคลเหมือนกับความคิดของนักปรัชญาการเมืองก่อนหน้าโดยเฉพาะอย่างยิ่งอริสโตเติลในแบบอริสโตเติลเปลี่ยนภายใต้แนวคิดกฏธรรมชาติ (NATURAL LAW THEORY)³⁶

³⁵ เหมือนอย่าง Alfred North Whitehead กล่าวว่านักคิดและความคิดในยุคหลังเป็นเพียงเงาของเพลโต ถือเป็นการสะท้อนถึงการให้ความสำคัญกับความคิดของเพลโต

³⁶ โปรดดูรายละเอียดของการเปลี่ยนแปลงได้ใน Norberto Bobbio. Thomas Hobbes and the Natural Law Tradition.

Translated by Daniela Gobetti. Chicago: The University of Chicago Press, 1993.

ในส่วนความคิดของผู้เขียนเองพิจารณาถึงรูปแบบและวิธีการศึกษาความคิดและทฤษฎีทางการเมืองสามารถศึกษาได้ตั้งแต่ หนึ่งในลักษณะของการระบุด้านนักคิดแต่ละบุคคล สอง ศึกษาเป็นชุดของความคิด (theme and idea) อย่างเช่นเรื่องของคุณธรรม เสรีภาพ ความยุติธรรม ความเท่าเทียม แนวคิดในเรื่องอารยขัดขืน (civil disobedience) พันธะสัญญาในทางการเมือง (political obligation) สาม ศึกษารูปแบบการปกครอง (political regime) อาทิระบอบราชาธิปไตย ระบอบทระราชย์ ระบอบอภิชนาธิปไตย ระบอบคณาธิปไตย ระบอบประชาธิปไตยและรูปแบบผสม (mixed regime) สี่ ศึกษาในลักษณะของอุดมการณ์ เช่นอนุรักษนิยม สังคมนิยม อนุธิปไตย ปัจเจกชนนิยม การปฏิวัติและรัฐธรรมนูญนิยม (constitutionalism) ห้า การศึกษาโดยแบ่งออกเป็นช่วงระยะเวลา (periodical) อย่างเช่นช่วงก่อนโสเครตีส ยุคโรมัน ยุคสโตอิก ยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ ยุคแสงสว่างทางปัญญา และหก การศึกษาโดยเน้นไปยังงานเขียนเฉพาะ (individual text) เป็นการศึกษาลงลึกไปยังเล่มใดเล่มหนึ่งหรืออาจแบ่งเป็นเล่มหลักและเล่มรอง (major and minor text)

1.2 การศึกษาและเข้าใจปรัชญาการเมืองและแนวคิดทางการเมือง (Political Philosophy and Political Thought)

ศาสตราจารย์ทางด้านคลาสสิก W.K.C. Guthrie กล่าวถึงปัญหาประการหนึ่งในการศึกษาความคิดทางปรัชญากรีกโบราณว่า การที่คนปัจจุบันจะเข้าใจความคิดของชาวกรีกโบราณ จำเป็นต้องเข้าใจภาษาที่ใช้อย่างถูกต้องด้วย ปัญหาของคำศัพท์สำคัญๆที่ถูกแปลและเข้าใจผ่านความหมายในภาษาอังกฤษ ยกตัวอย่างเช่นคำว่า ‘dike’ เมื่อถูกแปลมาเป็นภาษาอังกฤษมีความหมายถึงความยุติธรรม (justice) แต่ในบริบทของกรีกโบราณมีความหมายถึงการที่บุคคลมีความใส่ใจในหน้าที่การงานของตัวเอง (minding your own business) การปฏิบัติหน้าที่ของตัวเองอย่างเหมาะสม (doing the thing which is properly your own) อย่าไปยุ่งเกี่ยวกับหน้าที่ของผู้อื่นซึ่งไม่ใช่ของตนเองและสิ่งที่ตนเองไม่มีความถนัด (not mixing yourself up in the ways of other people) และอย่าพยายามทำหน้าที่แทน (to do the job for them)³⁷ ต่อมาคำว่า ‘arete’ มีความหมายเมื่อแปลออกมาเป็นภาษาอังกฤษว่าคุณธรรม (virtue) แต่ความหมายที่แท้จริงกินความหมายมากกว่าคำแปล ‘arete’ สำหรับชาวกรีกโบราณ ‘arete’ เป็นสิ่งที่ต้องดำเนินควบคู่ไปกับ ‘ergon’ หรือการลงมือปฏิบัติงานหรือหน้าที่ จากความหมายดังกล่าวเป็นสิ่งทีกลุ่มปัญญาชนในยุค

³⁷ นิยามและคุณลักษณะของ ‘dike’ ดังกล่าวปรากฏอยู่ในการสร้างนครรัฐอุดมคติของเพลโตในบทสนทนา The Republic และเป็นต้นแบบของระบอบการปกครองที่ดี

นั้นอย่างโซฟิสต์ (Sophistic movement) ยืนยันว่า ‘arete’ คือความรู้ที่สามารถถ่ายทอดและสั่งสอนกันได้ เฉพาะอย่างยิ่งกับนักการเมืองหรือทักษะความสามารถของการพูดในที่สาธารณะ ดังนั้น ‘arete’ จึงมีความหมายถึงวิชาชีพ (vocational) ไม่ใช่การสอนกันในเรื่องของคุณธรรม จริยธรรม³⁸ แต่เป็นเรื่องของความสามารถเฉพาะด้านในการประกอบอาชีพ (business efficiency) เป็นของทั้งทหารไปจนถึงช่างทำรองเท้า หรือหากย้อนยุคไปยังสมัยของกวี Homer ในบริบทสภาพแวดล้อมที่แต่ละชุมชนการเมืองมีความขัดแย้งมุ่งทำสงครามสู้รบกันอยู่ตลอดเวลา (warrior state) ความอยู่รอดความปลอดภัยของชุมชนการเมืองจึงขึ้นอยู่กับความกล้าหาญ ความสามารถในการรบของทหารและนักรบและคุณสมบัติดังกล่าวถูกยกย่องให้เป็น ‘arete’³⁹ นอกจากนี้ ‘arete’ ยังมีความหมายถึงการที่สิ่งของและวัตถุสามารถปฏิบัติหน้าที่ของมันได้ตามธรรมชาติ และตรงตามวัตถุประสงค์ในการที่มันถูกประดิษฐ์ขึ้น ตัวอย่างเช่น ‘arete’ ของตาคือการมองเห็นได้อย่างชัดเจน ‘arete’ ของขาคือการเดินเหมือนกับที่ที่อริสโตเติลยกตัวอย่างไว้ใน The Politics ถึง ‘arete’ ของมีดแห่งเดลไฟอยู่ที่ความคมในการใช้ตัดสิ่งของต่างๆ

การศึกษาปรัชญาการเมือง (political philosophy) ทฤษฎีการเมือง (political theory) ความคิดและแนวคิดทางการเมือง (political thought and idea) มีความแตกต่างไปจากการศึกษาศาสตร์อย่างวิทยาศาสตร์เหมือนอย่าง Isiah Berlin นักประวัติศาสตร์ความคิดทางการเมือง ตั้งข้อสังเกตถึงความรู้ทางวิทยาศาสตร์จัดเป็นความรู้ในลักษณะของการสะสม (accumulation) จนกลายมาเป็นความก้าวหน้า (progress) ปรากฏอยู่ในรูปของเครื่องมือและเทคโนโลยี เพราะฉะนั้นความรู้ตลอดจนแนวคิดใหม่จึงเกิดขึ้นหลังได้ดำเนินการหักล้างความรู้ที่มีมาก่อนหน้า สามารถทำการพิสูจน์ล้มล้างแนวคิดที่มีมาก่อนหน้าจนกลายเป็นความรู้ที่ล้าสมัยไป ธรรมเนียมดังกล่าวสร้างให้ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน เป็นสิ่งที่ตัดขาดจากความรู้ในอดีตของมันและไม่มี ความจำเป็นต้องไปสนใจศึกษาค้นคว้าความรู้ในอดีตอีกด้วย ไม่ต้องรู้นักวิทยาศาสตร์ในอดีตคิดอะไร

Isiah Berlin ยกตัวอย่างของการเป็นนักเคมีไม่มีความจำเป็นต้องเริ่มต้นที่ความรู้ของลาวัซซีเยร์ (Lavoisier) เว้นเสียแต่จะให้ความสนใจในเรื่องประวัติศาสตร์เคมี แต่วิธีการดังกล่าวเราจะ

³⁸ ข้อถกเถียงในประเด็นดังกล่าวปรากฏอยู่ในบทสนทนา Protagoras ของเพลโต

³⁹ W.K.C. Guthrie. (2013) The Greek Philosophers: from Thales to Aristotle. Routledge: London.,pp.6-10.

นำมาใช้กับการศึกษาปรัชญาและแนวคิดทางการเมืองไม่ได้ เนื่องจากเราไม่สามารถบอกได้อย่างชัดเจนว่าความรู้และแนวคิดในปัจจุบันมีความเหนือกว่าหรือดีกว่าความรู้และแนวคิดที่โสเครตีส เพลโตและอริสโตเติลนำเสนอมาเมื่อกว่าสองพันกว่าปีมาแล้ว เราจึงไม่อาจบอกได้ว่าความรู้ ความคิดต่างๆในยุคของเรามีความก้าวหน้ามากกว่าความรู้ในสมัยเพลโตและมาคิอาเวลลี เพราะแนวคิดและความรู้ต่างๆที่ทางเพลโต อริสโตเติลและรุสโซว์นำเสนอมานั้นยังคงเป็นสิ่งที่ผู้ศึกษาทางด้านปรัชญาการเมือง แนวคิดและทฤษฎีทางการเมืองได้หยิบยกขึ้นมาเพื่ออภิปรายถกเถียงกันมาทุกยุคสมัย จนมันกลายเป็นจารีตและธรรมเนียมปฏิบัติที่ได้มีการสืบทอดเรื่อยมาจนถึงปัจจุบันและยังคงสภาพอยู่อย่างนี้ต่อไป⁴⁰ ยกตัวอย่างเช่นการจัดแบ่งประเภทของระบอบการปกครอง (type of regime) ของทั้งเพลโตและอริสโตเติลก็สามารถใช้อธิบาย วิเคราะห์และทำความเข้าใจระบอบการปกครองในปัจจุบันนี้ได้อยู่ แม้ว่าสังคมการเมืองของมนุษย์จะพัฒนาต่อจากจุดที่เพลโตและอริสโตเติลเขียนงานไว้เป็นระยะเวลากว่าสองพันปีมาแล้ว แต่ยังไม่มียุคสมัยที่ปรากฏออกมาเหนือไปจากที่เพลโตและอริสโตเติลเขียนเอาไว้ นอกจากนี้อดีตก็ยังมีอิทธิพลกับความคิดของนักปรัชญาการเมืองทั้งในแบบที่รู้ตัวและไม่รู้ตัว ทำให้การศึกษาความคิดของนักปรัชญาการเมืองแต่ละคนช่วยให้เรามองเห็นความคิดจากอดีตที่ถูกส่งผ่านมาสู่ปัจจุบันด้วย ยกตัวอย่างเช่นงานเขียนในเชิงอัตชีวประวัติ (autobiography) The Confession ที่เริ่มขึ้นโดย Saint Augustine ในตอนต้นยุคกลางส่งอิทธิพลโดยตรงต่องานเขียนของ The Confession ของรุสโซว์ในศตวรรษที่ 18 ขณะที่รูปแบบการเขียนที่ใช้ภาษาอย่างสละสลวยของรุสโซว์ย่อมได้รับอิทธิพลมาจากบทสนทนาของเพลโต หรือแนวคิดในเรื่องศิลปวิทยาการทำให้คุณธรรมของมนุษย์เสื่อมลงเป็นประเด็นที่สามารถตีความด้วยการเชื่อมโยงกลับไปยังตำนานในเรื่องของการถูกเนรเทศออกจากสวนอีเดน (Eden) ของมนุษย์คู่แรกของโลก อัดัมกับอีฟในพระคัมภีร์ไบเบิล⁴¹

ปรัชญาการเมืองจึงเป็นการศึกษาในลักษณะการให้คุณค่า (valuation) การตัดสินใจเชิงคุณค่า (value judgement) รวมไปถึงการให้เหตุผล คำอธิบายเพื่อสร้างความชอบธรรม (justification) แก่ความเชื่อ ค่านิยม แนวคิดและอุดมการณ์ที่ตนเองหรือผู้คนในสังคมยึดถือร่วมกัน

⁴⁰Ramin Johanbegloo. (2007) Conversations with Isaiah Berlin. London: Halban Publishers Ltd.,pp.24-25.

⁴¹John Plamenatz. (2012) Machiavelli, Hobbes, & Rousseau. Edited by Mark Philp and Z.A. Pelczynski. Oxford: Oxford University Press.,pp.164-165.

ดังนั้นปรัชญาการเมืองจึงปรากฏอยู่ในรูปของการแข่งขันเพื่อประชัน (contestation) และอาจเกินเลยไปถึงเป็นความขัดแย้ง (conflict) ที่เกิดขึ้นระหว่างแนวคิดต่างๆ

1.3 การศึกษาปรัชญาการเมือง ความคิดทางการเมืองและทฤษฎีการเมือง ต้องเป็นองค์ความรู้ที่แยกกันอย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาดหรือไม่ ?

ศาสตราจารย์ Leo Strauss เขียนบทความ ‘What Is Political Philosophy ?’ อธิบายประเด็นความเชื่อมโยงและความแตกต่างระหว่างปรัชญาการเมืองกับความคิดทางการเมืองไว้ อย่างชัดเจนว่า ปรัชญาการเมืองทั้งหมดเกี่ยวข้องกับความคิดทางการเมือง แต่ทั้งหมดของความคิดทางการเมืองไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับปรัชญาการเมือง ในส่วนประเด็นที่สร้างความแตกต่างระหว่างความคิดทางการเมืองกับปรัชญาการเมืองคือ ฝ่ายแรกไม่สนใจที่จะแยกแยะเพื่อให้เห็นความแตกต่างระหว่างความคิดเห็น (opinion) กับความรู้ (knowledge) ซึ่งก่อนหน้านี้ศาสตราจารย์ Leo Strauss อธิบายถึงพันธกิจของปรัชญาการเมืองว่าต้องการที่จะแทนที่ความคิดเห็นด้วยความรู้ที่เกี่ยวกับธรรมชาติของสรรพสิ่งในทางการเมือง (nature of political things) อย่างเช่นธรรมชาติของประชาชน ผู้ปกครองและรัฐบาลที่ดี ความยุติธรรมที่เชื่อมโยงกับคุณธรรม อำนาจและเสรีภาพ ขณะที่ความคิดทางการเมืองคือความพยายามในการอธิบายเพื่อปกป้องในเรื่องของความเชื่อและมายาคติที่มีการยึดมั่นไว้อย่างมั่นคง โดยสืบเนื่องมาถึงนักคิดทางการเมือง (political thinker) หากเขาไม่ได้มีความเป็นนักปรัชญาก็จะยึดติดอยู่กับกฎเกณฑ์และนโยบายเฉพาะ ขณะที่นักปรัชญาให้ความสำคัญ มีความสนใจและยึดโยงอยู่กับเรื่องของสัจธรรม (truth) การเลือกใช้ประเภทของสื่อมีผลให้ปรัชญาการเมืองกับความคิดทางการเมืองยังมีความแตกต่างกัน ความคิดทางการเมืองปรากฏอยู่ในกฎหมาย กฎระเบียบ ในกวีนิพนธ์ ในเรื่องเล่า ในคำกล่าวประกาศทางศาสนาและการเมือง (tracts) ซึ่งมีเป้าประสงค์และมุ่งตรงไปยังกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจนอยู่แล้ว ขณะที่ปรัชญาการเมืองนำเสนอในรูปแบบของหนังสือ ตำราตลอดจนความเรียง (treatise) ที่อาจกล่าวได้ว่ามีจำนวนคนที่ให้ความสนใจ ลงมืออ่านและศึกษามันอย่างจริงจังนั้นมีอยู่ไม่มากนัก อยู่ในวงที่จำกัดเพราะมันไม่ใช่งานเขียนที่สื่อกับมวลชน (mass) ซึ่งมีที่มาจากขนาดและเนื้อหาที่มีความยากในการตีความเพื่อเข้าใจและเข้าถึงความคิดที่จริงแท้ของมัน ในเรื่องของระยะเวลาความคิดทางการเมืองมีความเก่าแก่กว่าปรัชญาการเมือง เก่าแก่ประเภทที่เรียกได้ว่าพอกับเผ่าพันธุ์มนุษย์กันเลยทีเดียว ความคิดทางการเมืองหรือนักคิดทางการเมืองคนแรกเกิดขึ้นมาพร้อมกับคำที่พูดกล่าวออกมาว่า ‘เราควรจะไม่...’ นอกจากนี้ปรัชญาการเมืองยังแตกต่างไปจากการศึกษาทางรัฐศาสตร์ที่ศาสตราจารย์ Leo Strauss มองว่า

การศึกษารัฐศาสตร์คือการศึกษาด้านสรรพสิ่งทางการเมืองผ่านรูปแบบและความรู้ทางวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ (natural science)⁴² มองในแง่รัฐศาสตร์จึงเป็นวิชาที่หยิบยืมและยืนอยู่บนฐานความรู้ของศาสตร์แขนงอื่น

เจมส์ ทูลลี (James Tully) นักทฤษฎีทางการเมืองร่วมสมัยตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับการศึกษาการเมืองและทฤษฎีการเมืองไว้อย่างน่าสนใจว่า ในการศึกษาการเมืองไม่ว่าเราจะเรียกมันว่าศาสตร์ ทฤษฎีหรือปรัชญา แต่ในตัวของมันเองย่อมนำมาถึงการตั้งคำถามตามมาเสมอ ซึ่งคำถามที่รูปแบบและวิธีการศึกษาต่างๆ ตั้งขึ้นมานั้นไม่ได้ต้องการเพียงคำตอบเพียงแค่ว่าคำตอบเดียว ดังนั้นเราจึงมีรูปแบบและวิธีการอันหลากหลายในการศึกษาการเมือง อีกทั้งยังไม่มีวิธีการใดที่จะรอดอ้างว่าวิธีการของตัวเองมีความเป็นมาตรฐานสากล จึงส่งผลให้ช่วงระยะเวลากว่าสามพันปีของมนุษย์ไม่ปรากฏเพียงแค่วิธีการที่หลากหลายถูกนำมาใช้ในการศึกษาการเมือง แต่ยังเกิดการสนทนาที่มีความต่อเนื่องในเรื่องวิธีการการศึกษาระหว่างตัวของนักคิด งานเขียน ยุคสมัยและผู้คนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง⁴³

ข้อสังเกตของ James Tully ที่ยกมาในข้างต้นนำไปสู่ความแตกต่างและความขัดแย้งในเรื่องของแนวคิดและหลักการในการศึกษาความรู้ทางการเมืองที่แบ่งออกเป็นฝ่ายที่ยึดการศึกษาตัวบท (text) กับฝ่ายที่เน้นการศึกษาบริบท (context) กล่าวคือฝ่ายที่ยึดการศึกษาตัวบทให้ความสำคัญกับผลงานที่นักปรัชญาการเมืองนำเสนอ (canon) ว่าเป็นสิ่งที่ทรงคุณค่า มีความหมายอยู่ในตัวของมันเอง ถือเป็นผลงานประเภทอภิมหาอมตะนิรันถ์กาล ซึ่งมีการสะท้อนถึงปัญหาและความเป็นจริงทางการเมือง ส่วนฝ่ายที่ยึดบริบทหรือบริบทนิยม (contextualism) พิจารณาว่าสภาพแวดล้อมทางสังคม การเมือง เศรษฐกิจและวัฒนธรรมอีกทั้งเรื่องของบรรยากาศในทางภูมิปัญญาล้วนแล้วแต่เป็นปัจจัยที่ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญ มีอิทธิพลโดยตรงต่อความคิดและความรู้ของนักปรัชญา นักคิดทางการเมือง นักคิดทางการเมืองคือผลผลิตทางการเมืองในแต่ละยุคแต่ละสมัยเท่านั้น มีการอุปมาการศึกษาความรู้และความคิดของอดีตเปรียบเสมือนกับการเดินทางเข้าไปในดินแดนที่เราไม่รู้จัก เป็นพื้นที่ที่เราไม่มีความคุ้นเคย อดีตคือความแปลกและแตกต่างไปจากเรา ซึ่งเป็นเรื่องธรรมดาเนื่องจากมนุษย์มีความคุ้นเคย ยึดติดอีกทั้งตกอยู่ภายใต้อิทธิพล บรรยากาศและสภาพแวดล้อมของปัจจุบันหรือในช่วงระยะเวลาที่ตนเองมีชีวิตอยู่ และมันเป็นสิ่งที่ติดตัวเราไปโดยไม่

⁴²Leo Strauss. (1989) 'What Is Political Philosophy?' in An Introduction to Political Philosophy. Edited with an Introduction by Hilail Gildin. Detroit: Wayne State University Press.,pp.3-10.

⁴³James Tully. (2004) 'Political Philosophy as a Critical Activity' in What is Political Theory? edited by Stephen K. White and J. Donald Moon. London: SAGE Publications.,pp.80-81.

รู้ตัวหรือรู้ตัวก็ตามเมื่อเราต้องย้อนกลับไปศึกษาอดีต เฉพาะอย่างยิ่งอดีตที่ค่อนข้างไกลโพ้นอย่างกรีกยุคโบราณ ที่เกือบทุกอย่างมีความแตกต่างไปจากเราอย่างสิ้นเชิง ยกตัวอย่างเช่นทำไมผลงานของเพลโตจึงมีสไตล์การเขียนนำเสนอออกมาในรูปของบทสนทนา (dialogue) หรือหากย้อนไปก่อนหน้านั้นนักปรัชญาธรรมชาติของกรีกโบราณอย่าง Thales, Democritus และอื่นๆ นำเสนอความคิดออกมาในรูปของคติพจน์ (axiom) คำคม (aphroism) ซึ่งเป็นประเด็นทำให้การศึกษาเพื่อทำความเข้าใจสิ่งที่ผู้คนในยุคดังกล่าวหรือความคิดที่นักปรัชญานำเสนอออกมาเป็นไปอย่างยากลำบาก ทำให้งานประเภทการศึกษาในเชิงของการตีความจึงเข้ามามีบทบาทและให้ประโยชน์กับการศึกษาอดีต ในสถานะของการเป็นหนังสือแนะนำ (guide book)⁴⁴

Isaiah Berlin แสดงเป็นนัยให้เห็นว่าการศึกษาประวัติศาสตร์ความคิด (history of idea) ช่วยให้ผู้ศึกษามองเห็นพัฒนาการและนำไปสู่การเกิดข้อเปรียบเทียบระหว่างนักคิดแต่ละยุคแต่ละสมัยขึ้นมา ยกตัวอย่างเช่นความคิดของการสร้างผู้ปกครองและระบอบการปกครองในเชิงอุดมคติของเพลโต (ideal type) การมองระบอบการปกครองที่ดำเนินไปในลักษณะของวัฏจักร (cycle) จากนักประวัติศาสตร์กรีก Polybius นักปรัชญาการเมืองอย่างมาคิอาเวลลีกับมุมมองทางการเมืองในแบบสังคมนิยม (realism) และม่งเตสกีเออกับการให้ความสำคัญกับเรื่องของสภาพภูมิอากาศกับลักษณะของภูมิประเทศเป็นปัจจัยหลักสำคัญในการสร้างและกำหนดบุคลิกภาพ นิสัยและความคิดของผู้คนจนถึงระบอบการปกครอง (geographic and climatic determinism) จึงเป็นสิ่งที่เปล่าประโยชน์ในการที่จะนำเอาสิ่งที่ดี สิ่งพัฒนาได้ดีในอีกพื้นที่หนึ่งมาใช้กับอีกพื้นที่หนึ่ง⁴⁵ Berlin ตั้งข้อสงสัยถึงการศึกษาค้นคว้าทางปรัชญาจึงไม่ได้เป็นความรู้ในลักษณะของการสะสม (cumulative) เป็นความรู้ที่พอกพูนเพิ่มขึ้น และไม่ได้เป็นความรู้ที่ถาวรยึดเป็นสรณะได้ ตัวของเบอร์ลินเองปฏิเสธการแสวงหาความรู้ในรูปแบบของปรัชญา เสนอสิ่งที่ควรทำคือหันมาสนใจกับประวัติศาสตร์ความคิดแทน (history of ideas) ด้วยเหตุผลสนับสนุนที่ว่า ‘อย่างน้อยก็ช่วยให้ผู้ศึกษาเมื่อตอนจบเขาจะมีความรู้ที่เพิ่มขึ้นหรือรู้มากขึ้นกว่าตอนที่เริ่มต้นศึกษา’ นอกจากนี้คำศัพท์ที่ใช้กันอยู่ในทางสังคมศาสตร์อย่างเช่นเสรีภาพ ความเท่าเทียม ชาตินิยมล้วนอัดแน่นไปด้วยแนวคิด มีความเชื่อมโยงตัดไม่ขาดออกจากเรื่องของภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ ผ่านพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงมาหลายครั้ง จึงเป็นคำที่มีความซับซ้อนซ่อนอยู่ข้างใน เราจึงไม่ควรนำคำเหล่านี้มานิยามแล้วทำการวิเคราะห

⁴⁴The Laws of Plato. (1980) translated, with Notes and an Interpretive Essay, by Thomas L. Pangle. New York : Basic Books.,p.376.

⁴⁵Isaiah Berlin. (1991) Against the Current. Oxford : Clarendon Press. ในบท Vico and the Ideal of the Enlightenment.

แยกแยะ ศึกษามันอย่างอิสระไม่ให้ความสำคัญกับบริบททางสังคม การเมืองและประวัติศาสตร์ โดยไม่สนใจและมองข้ามถึงความหมายในเชิงนัยของมันที่มีความสำคัญกว่าความหมายโดยตรง⁴⁶

ทฤษฎีการเมืองศึกษาความคิดในเชิงพรรณนา (descriptive method) ไม่สนใจหรือให้ความสำคัญกับคำถามในเชิงคุณค่า ในสิ่งที่ผู้คนจะต้องปฏิบัติกันเมื่ออยู่ร่วมกัน เช่นทำไมผู้คนต้องเชื่อฟังผู้ปกครองและให้การเคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย การตั้งคำถาม การแสวงหาที่เกี่ยวข้องกับแนวความคิดและอุดมการณ์ทางการเมืองในเรื่องของเสรีภาพกับความเท่าเทียมเป็นสิ่งที่ส่งเสริมและสนับสนุนแก่กันหรือสร้างให้เกิดปัญหาและความขัดแย้งเกิดขึ้นตามมา และนำไปสู่ความยุติธรรมเกิดขึ้นแก่สังคมได้หรือไม่

เราเริ่มต้นการศึกษาความรู้ทางการเมืองกันที่กลุ่มปัญญาชนและนักวิชาการภายใต้ระเบียบวิธีการศึกษาประวัติศาสตร์ความคิดการเมือง (history of political thought) มีจุดเริ่มต้นที่ ‘Cambridge School’ ในช่วงทศวรรษที่ 50-60 มีรูปแบบและวิธีการศึกษาปรัชญาและความคิดทางการเมืองแตกต่างไปจากมหาวิทยาลัยออกฟอร์ดในช่วงระยะเวลาเดียวกัน มุ่งเน้นไปยังเนื้อหาทางปรัชญาที่นักคิดทางการเมืองแต่ละท่านนำเสนอ ในส่วนปัญญาชนหรือนักวิชาการคนสำคัญของสำนัก ‘Cambridge School’ ในช่วงเวลาดังกล่าวได้แก่ Peter Laslett ผู้เขียนบทความขบขระการปรัชญาและความคิดทางการเมืองด้วยการประกาศถึงมรดกกรรมของปรัชญาการเมือง⁴⁷ ส่วนตัวของ Peter Laslett หันไปสนับสนุนและใช้รูปแบบประจักษ์นิยม (empiricism) เป็นอิทธิพลที่สืบเนื่องมาจากแนวความคิดปฏิฐานนิยมเชิงตรรกะ (logical positivism) ที่ได้รับความนิยม ความชื่นชมจากกลุ่มปัญญาชนรวมไปถึงนักวิชาการทางด้านสังคมศาสตร์สาขาต่างๆ ดำเนินการหยิบยืมและลอกเลียนแบบความรู้ในแบบวิทยาศาสตร์ธรรมชาติมาใช้เพื่อศึกษา อธิบาย ทำความเข้าใจมนุษย์ทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและระดับสังคมมาก่อน ทางด้านของ Michael Oakeshott กล่าวถึงผลงานชิ้นสำคัญทางปรัชญาการเมืองทุกชิ้นล้วนแล้วเกิดขึ้นจากการสร้างมุมมองใหม่ในการแก้ปัญหาความยากลำบาก (predicament) ที่นักปรัชญาการเมืองแต่ละคนต้องการที่จะปลดปล่อยหรือมีข้อเสนอแนะเพื่อเยียวยา⁴⁸ ความสำเร็จที่ว่าตัวของความคิด ตัวบทย่อมมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับบริบท ไม่อาจพิจารณาแยกขาดจากกันได้ยกตัวอย่างเช่นผลงานของออกัสตินมาจากความล่มสลายของอาณาจักรโรมันเป็น

⁴⁶ Isaiah Berlin. (1999) The First and the Last. New York : Review Books.,pp.119-122.

⁴⁷ ปรากฏอยู่ในความนำ (introduction) ของหนังสือ Philosophy, Politics and Society. (1956) ที่ตัวของ Peter Laslett เองทำหน้าที่บรรณาธิการ

⁴⁸ Michael Oakeshott. (1991) Rationalism in Politics. New and expanded edition. Indianapolis : Liberty Fund.,p.226.

ช่วงเปลี่ยนผ่านที่สร้างความเปลี่ยนแปลงให้กับชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนอย่างมหาศาลหรือ ความคิด
ในเรื่ององค์อธิปัตย์ของฮอบส์กับบริบทของสงครามกลางเมืองในอังกฤษ

ขณะที่บรรยากาศในทางวิชาการของ ‘Cambridge School’ ในช่วงเวลาที่ Peter Laslett มารับตำแหน่งทางวิชาการอยู่นั้น มีนักวิชาการทางด้านประวัติศาสตร์ชื่อดังอย่าง Herbert Butterfield, Lewis Namier และ A.J.P. Taylor ผู้เชี่ยวชาญประวัติศาสตร์การทูตและการเมืองในศตวรรษที่ 19-20 ซึ่งนักประวัติศาสตร์เหล่านี้ต้องการที่จะเปลี่ยนการศึกษาประวัติศาสตร์ จากเดิมภายใต้อิทธิพลประวัติศาสตร์นิพนธ์ในแบบเน้นเชิดชูบุชความยิ่งใหญ่ของยุควิกตอเรียน (Victorian romance) ไปสู่การศึกษาในลักษณะของความเป็นวิชาการและสร้างความเป็นวิชาชีพที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (professional discipline) ต่อเนื่องกับผลงานที่ Peter Laslett ได้ศึกษารวบรวมผลงานชิ้นสำคัญทางความคิดทางปรัชญาการเมืองของล๊อคคือ ‘John Locke’s Two Treatises of Government: A Critical Edition with an Introduction and Apparatus Criticus. Cambridge: Cambridge University Press. 1960’ จะสามารถสังเกตได้ถึงสิ่งที่เกิดขึ้นกับการทำงานของ Peter Laslett คือการเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในรูปแบบและวิธีการศึกษาจากความคิดและคำอธิบายก่อนหน้าที่มุ่งไปสู่การสร้างและพัฒนาสถาบันและความคิดทางการเมือง ไปสู่การใช้รูปแบบการศึกษาและค้นหาความรู้ที่เป็นระบบ (systematic) ใช้วิธีการแสวงหาและเข้าถึงความรู้ที่มีความแน่นอนคงเส้นคงวา (rigorous) รูปแบบและวิธีวิทยาดังกล่าวถูกนำมาใช้ในการศึกษาผลงานที่อยู่ในรูปลักษณะของบรรณานุกรม (bibliographies) การศึกษาต้นฉบับที่ไม่ได้รับการตีพิมพ์ (unpublished manuscript)⁴⁹ ซึ่งตัวของ Peter Laslett เองมารับหน้าที่ดูแลห้องสมุดส่วนตัวของล๊อค กลายเป็นโอกาสที่ดีที่เขาจะได้เข้าถึงผลงานประเภทต่างๆที่ล๊อคเคยเขียนทิ้งไว้ แต่ไม่เคยถูกศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบและนำเสนอเผยแพร่สู่สังคม ตั้งแต่รายชื่อหนังสือที่ล๊อคมีไว้ในครอบครอง รายมือเขียนต้นฉบับที่ถูกตัดของ Two Treatises of Government สมุดจดบันทึก

⁴⁹ งานเขียนที่ไม่ได้รับการตีพิมพ์ในช่วงที่นักคิดมีชีวิตอยู่ แต่ถูกรวบรวมและนำมาตีพิมพ์ออกสู่สาธารณะภายหลังจากนักคิดเสียชีวิตลงไปจัดเป็นผลงานภายหลังการมรณกรรม (posthumous death) และกลายมาเป็นผลงานชิ้นสำคัญของนักคิดไป ตัวอย่างเช่นหนังสือ The Will to Power ที่รวบรวมขึ้นโดยเพื่อนฝูงและน้องสาวของ Friedrich Nietzsche ภายหลังจากที่เขาเสียชีวิตลง เป็นผลงานชิ้นสำคัญในลำดับต้นๆของการศึกษาความคิดของเขา

ประจำวัน (diary) รวมไปถึงจดหมายที่ลือคเขียนโต้ตอบและติดต่อกับบุคคลต่างๆ (personal correspondence)⁵⁰

รูปแบบ วิธีการและกระบวนการในการเข้าถึงและศึกษาค้นคว้าในเรื่องของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับลือคของ Peter Laslett ในช่วงต้นนำไปสู่การรวบรวมข้อมูล เกิดความรู้รวมไปถึงการตีความความคิดทางการเมืองของลือคขึ้นมาใหม่ ยกตัวอย่างเช่น Peter Laslett พบว่าช่วงระยะเวลาที่ลือคใช้เขียน Two Treatises of Government อยู่ในช่วงปี ค.ศ.1679-1680 นั้นหมายความว่าเป้าประสงค์ในการเขียนงานชิ้นนี้ขึ้นมาเพื่อที่จะใช้ในการอธิบายปกป้องการปฏิวัติอันรุ่งโรจน์ (Glorious Revolution 1688) ซึ่งเป็นสมมติฐานและข้อถกเถียงหลักมาก่อนหน้าเป็นอันตกไปเนื่องจากปรากฏชัดเจนว่าช่วงระยะเวลาที่ทางลือคลงมือเขียน Two Treatises of Government กระทำก่อนเหตุการณ์ของการปฏิวัติอันรุ่งโรจน์จะเกิดขึ้น ดังนั้นเป้าประสงค์ในการเขียนงานชิ้นดังกล่าวจึงอยู่ที่เอกสารที่เป็นแรงกระตุ้นหรือแรงบันดาลใจแก่การปฏิวัติต่างๆที่จะอุบัติขึ้นหลังจากนั้นมากกว่า

การเน้นย้ำและ การให้ความสำคัญกับบริบทและสิ่งแวดล้อม ขนบธรรมเนียม ประเพณีและบรรยากาศทางด้านภูมิปัญญาที่ส่งผลต่อความคิดและความรู้ทางการเมืองที่นักปรัชญาการเมืองนำเสนอ การเข้าใจถึงเจตจำนง (intention) การรู้ถึงความต้องการของผู้เขียนงานเป็นสิ่งที่ยกไม่ออกจาก การเข้าใจเหตุการณ์ทางสังคมการเมืองในช่วงระยะเวลาที่นักเขียนคนนั้นมีชีวิตอยู่ ยกตัวอย่างเช่นผลงานอย่าง The Prince กับเป้าประสงค์ส่วนตัวของมาคิอาเวลลีในตำแหน่งที่ปรึกษาเจ้าผู้ปกครอง ที่หมายถึงการปฏิบัติงานรับใช้ตระกูลเมดิชี ที่ทรงอิทธิพลของนครรัฐฟลอเรนซ์ รวมไปถึงประเด็นด้านบรรยากาศและสถานการณ์ทางการเมืองในคาบสมุทรอิตาลีช่วงการฟื้นฟูศิลปวิทยาการ (Renaissance) ซึ่งเป็นช่วงรอยต่อของการต่อสู้แย่งชิงอำนาจระหว่างอำนาจเก่าอย่างคริสตจักรที่กำลังอยู่ในช่วงเสื่อมอิทธิพล ขณะที่การทะยานขึ้นมาของมหาอำนาจอย่างสเปนและ

⁵⁰Mark Bevir. (2013) 'The Contextual Approach' in The Oxford Handbook of The History of Political Philosophy. Edited by George Klosko. Oxford: Oxford University Press.,pp.11-16. รูปแบบและวิธีการค้นคว้าและวิจัยในเชิงประจักษ์ (empiricism) ของ Peter Laslett ส่งผลต่อนักวิชาการประวัติศาสตร์ความคิดทางการเมืองในรุ่นใกล้เคียงกันอย่าง Quentin Skinner ใช้ในการศึกษาความคิดทางการเมืองของโทมัส ฮอบส์ Quentin Skinner ใช้แหล่งข้อมูลที่อยู่ในหอสมุด (archival) ของ Duke of Devonshire at Chatsworth ในฐานะเป็นผู้อุปถัมภ์คนสำคัญของฮอบส์ โดยในห้องสมุด Quentin Skinner ได้เจองานเขียนส่วนตัวของฮอบส์ที่ยังไม่ได้ตีพิมพ์เป็นจำนวนมาก และกลายมาเป็นจุดเริ่มต้นให้กับ Quentin Skinner ในการเขียนงานชิ้นสำคัญของเขาที่เกี่ยวข้องกับวิธีการศึกษาประวัติศาสตร์ความคิดทางการเมือง ได้แก่ Visions of Politics. 3 Vols. Cambridge: Cambridge University Press, 2002.

ฝรั่งเศส และในฝั่งของความพยายามในการต่อสู้ดิ้นรนเพื่ออิสรภาพในการปกครองตนเองของนครรัฐที่ตั้งอยู่ทางตอนกลางและตอนเหนือของคาบสมุทรอิตาลี รวมไปถึงรูปแบบและวิธีการในการแสวงหาและเข้าถึงข้อมูลในเชิงประจักษ์ของนักประวัติศาสตร์ความคิดทางการเมืองเป็นกระบวนทัศน์ที่มีความแตกต่างไปจากสมมติฐานที่ให้ความสำคัญแก่ตัวบททางปรัชญาการเมืองในฐานะเป็นความคิด ความรู้ที่ทรงคุณค่าเสมอมา เป็นสิ่งที่ดำรงอยู่เหนือกาลเวลาและสถานที่ ในลักษณะที่ไม่ขึ้นอยู่กับบริบทและสิ่งแวดล้อมทางสังคมการเมือง

2. ความเหมือนในความต่างระหว่างการศึกษาปรัชญาการเมือง ความคิดทางการเมืองและทฤษฎีการเมือง

คำแนะนำของ Ludwig Wittgenstein เสนอให้นักปรัชญา (การเมือง) ต้องไม่สังกัดเป็นพลเมืองของชุมชนการเมืองใด แต่เป็นพลเมืองในชุมชนของโลกจินตนาการ (a citizen of the city of idea) ดำเนินอยู่ในลักษณะของการไม่มีความผูกพันในทางประวัติศาสตร์ ตัดขาดความผูกมัดในทางอารมณ์ ที่นักปรัชญาเองจะต้องดำรงตนในฐานะของคนนอกอยู่เสมอ (the stranger)⁵¹ อีกทั้งต้องมองปรากฏการณ์ด้วยสายตาที่มีความแปลกใหม่เสมอ เพื่อจะช่วยให้มองเห็นสิ่งต่างๆ ได้มีความชัดเจนและแหลมคมมากขึ้น เนื่องจากนักปรัชญาเป็นบุคคลที่ต้องนำเสนอความคิด ความรู้ที่แยกขาดออกมาจากโลกที่ผู้คนทั่วไปสัมผัสและรับรู้กันอยู่ ถือเป็นอาณาจักรทางความคิดที่แยกตัวอยู่อย่างอิสระ ไม่ตกอยู่ภายใต้เงื่อนไขและปัจจัยใดๆ เหมือนอย่างที่เคยโต้กับแนวคิดนครรัฐในอุดมคติ ที่เสนอผ่านบทสนทนา The Republic ซึ่งเป็นกิจกรรมของการครุ่นคิดไตร่ตรองและวิพากษ์ได้อย่างเหมาะสม เหมือนตัวอย่างของโสเครตีสที่อุปมาตัวเองเป็นตัวเห็บบนหลังม้าและปลากะแบนไฟฟ้า แต่เมื่อใดก็ตามที่ความคิด ความรู้ทางการเมืองที่นักปรัชญานำเสนอถูกนำมาใช้ ตัวของนักปรัชญาจะมีการลงมามากแลลงกับชุมชนการเมือง เมื่อนั้นนักปรัชญาและความคิดของเขาก็ตกจากสวรรค์ เนื่องจากความรู้ที่นำมาสู่มนุษย์หรือใช้กับผู้คนในแต่ละชุมชนการเมืองนั้น ย่อมจะถูกดัดแปลง มีการประยุกต์ปรับเข้ากับสภาวะการณ์เพื่อความเหมาะสมในแต่ละชุมชนการเมือง เป็นการรับใช้เพื่อให้ได้มาถึงผลประโยชน์ ความได้เปรียบทางการเมือง ซึ่งก็คือมีการบิดเบือนทางความคิด จนเกิดความแตกต่างและหลากหลายจากความคิดเดิม จากความรู้ที่เคยเป็นหนึ่ง มีความเป็นสากล กลายมาเป็น

⁵¹Michael Walzer. (2007) Thinking Politically: Essays in Political Theory. New Haven: Yale University Press.pp.4-6.

ความคิดเห็นที่แตกต่างและหลากหลาย เกิดการตีความและเข้าใจกันเฉพาะในแต่ละชุมชนการเมือง ในลักษณะของความเป็นสัมพัทธ์นิยม (relativism) กล่าวในอีกนัยหนึ่งก็คือความรู้มีความคลาดเคลื่อนไปจากของเดิม โดยจะเกิดมากจะเกิดน้อยก็แล้วแต่ละกรณี

ความคิดเห็นของผู้เขียนพิจารณาถึงสิ่งที่ปรัชญาการเมืองและทฤษฎีหรือความคิดทางการเมืองพยายามศึกษาและนำเสนอตลอดมานั้นเป็นความพยายามเดียวกัน ก็คือการนำเสนอระบอบการปกครองที่ดี (และมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ) ตัวผู้นำที่มีความยุติธรรม กำหนดขอบข่ายในหน้าที่ สิทธิและผลประโยชน์ของผู้ใต้ปกครอง ส่วนที่แตกต่างกันคือทฤษฎีหรือความคิดทางการเมืองดำเนินอยู่ภายใต้บริบทของยุคสมัย (particular) ทำให้ความคิดที่นักปรัชญาการเมืองนำเสนอออกมา นั้นเป็นไปเพื่อปกป้องอุดมการณ์และผลประโยชน์ อคติที่ตนเองมีความเชื่อมั่นอยู่และใช้วิพากษ์ไปจนถึงโจมตีความคิดที่ตนเองไม่เห็นด้วย ยกตัวอย่างเช่นความคิดความชอบธรรมของรัฐบาลที่มาจากความเห็นชอบของประชาชน (civil government) คือการโต้ตอบกับความคิดในเชิงอนุรักษนิยมของ Sir Robert Filmer หรือแม้แต่ความคิดสังคมนิยมของมาร์กซ์มีขึ้นเพื่อจะชี้ให้เห็นถึงความไร้มนุษยธรรม การลดทอนคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์รวมถึงเรื่องของการเอารัดเอาเปรียบเพื่อนมนุษย์ด้วยกันของระบบทุนนิยมที่เกิดขึ้นกับชาวยุโรปในช่วงของการปฏิวัติอุตสาหกรรม แตกต่างไปจากปรัชญาการเมืองซึ่งเป็นการเสนอแนวความคิดและความรู้ที่ข้ามยุคสมัย (universal) ไม่ยึดติดอยู่กับตัวนักปรัชญาการเมืองหรืออุดมการณ์ในทางการเมืองอุดมการณ์ใดเป็นการเฉพาะ

ความรู้ทางปรัชญาการเมืองเกิดขึ้นท่ามกลางปัญหาและวิกฤตการณ์ทางการเมืองที่นักปรัชญาผู้นำเสนอความคิดต้องการที่จะหาทางออกให้กับชุมชนการเมือง เห็นได้ชัดเจนจากจดหมายฉบับที่เจ็ด (Seventh Letter) ของเพลโตที่ต้องการรักษาความป่วยไข้ทางการเมืองของนครรัฐเอเธนส์ ผ่านแนวคิดราชาปราชญ์ อริสโตเติลกับความพยายามในการยืดอายุช่วงระยะสุดท้ายการปกครองรูปแบบนครรัฐของกรีกที่กำลังก้าวสู่สภาวะของความเสื่อมสลาย ขณะที่ St. Augustine มีชีวิตอยู่ในช่วงรอยต่อระหว่างความล่มสลายของอาณาจักรโรมันต่อเนื่องกับความคิด ความศรัทธาใหม่ที่กำลังอุบัติขึ้นในนามของคริสต์ศาสนาในช่วงปลายศตวรรษที่สี่ต่อเนื่องไปยังต้นศตวรรษที่ห้า⁵² พันธกิจดังกล่าวของนักปรัชญาการเมืองถูกส่งผ่านมายังมาคิอาเวลลีนักปรัชญาการเมืองคนสำคัญของยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ (Renaissance) โดยเป้าประสงค์ของมาคิอาเวลลีคือการสร้างเอกภาพและสันติสุข

⁵²Herbert A. Deane. (1963) The Political and Social Ideas of St. Augustine. New York: Columbia University Press.,pp.3-6.

ให้กับคาบสมุทรอิตาลี ส่วนปรัชญาการเมืองสมัยใหม่ซึ่งเริ่มต้นที่โทมัส ฮอบส์ เป้าหมายสำคัญในปรัชญาการเมืองของฮอบส์คือการนำสังคมการเมืองไปสู่สภาวะปกติ ประชาชนอยู่กันอย่างสงบสุข มีสันติภาพและความปลอดภัยในชีวิต ที่ต่อมาทางด้านของจอห์น ล็อกมีการออกแบบและนำเสนอรูปแบบและลักษณะของผู้ปกครองหรือรัฐบาลที่มาจากความยินยอมของประชาชนที่ส่งอิทธิพลต่อเนื่องไปยังรัฐโซเชเป็นประจักษ์พยานรับรู้ความเปลี่ยนแปลงจากระบอบเก่า (ancien regime) ไปสู่ระบอบใหม่ หรืออยู่ในช่วงระยะเวลาของการเปลี่ยนผ่านจากสังคมแบบจารีตประเพณีที่ความชอบธรรมของผู้ปกครองยึดโยงอยู่กับเรื่องของการมีสถานะ มีอภิสิทธิ์เหนือผู้อื่น (privilege) กำลังเปลี่ยนผ่านไปสู่หลักการในเรื่องสิทธิทางการเมือง (political right) เป็นกติกาใหม่ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน ดังปรากฏชัดเจนอยู่ในงานเขียน The Social Contract or the Principles of Political Right มาจนถึงการวิพากษ์สังคมสมัยใหม่ในรูปลักษณะของสังคมนิยมอย่างที่เป็นระบบและถอนรากถอนโคนจากผลงานของมาร์กซ์

ในแง่ที่พิจารณาได้ว่านักปรัชญาเป็นบุคคลผู้ที่ยืนอยู่ภายใต้บรรยากาศของยุคสมัยและเหนือยุคสมัย อีกทั้งดำรงอยู่ในสถานะของเทพเจ้า คือการสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อยให้กับโลกทางการเมืองหรือการสร้างจักรวาลทางการเมือง (political cosmo) จากความไร้ระเบียบแบบแผนทางการเมือง (political chaos) ผลลัพธ์ของความพยายามดังกล่าวเราจะเห็นคำศัพท์ที่มีนัยความหมายความคิดทางการเมืองตั้งแต่ระบอบการเมือง (political regime) แนวความคิดในเรื่องของความชอบธรรม (legitimate) การมีพันธะสัญญาหรือการยอมปฏิบัติ (obligation) สันติภาพ (peace) ความมีเสถียรภาพ (stability) เสรีภาพ (freedom) ความอดทนอดกลั้นต่อความคิด ความเชื่อที่แตกต่าง (toleration) ความยินยอม (consent) ความสอดคล้องประสาน (harmony) ความสมดุล (balance) และการปฏิวัติ (revolution)

3. ข้อสังเกตบางประการในการศึกษาประวัติความคิดทางการเมือง (History of Political Thought)

ประวัติศาสตร์ความคิดทางการเมืองคือการศึกษาลำดับเหตุการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นจริงในอดีตและยังหมายถึงความเข้าใจความคิดของอดีตผ่านมาทางการเล่า (narration) และวิพากษ์อย่างมีนัยที่ลึกซึ้ง (critical commentary) ต่อความคิดในอดีต ซึ่งแน่นอนว่านักคิดในอดีตเคยวิพากษ์ความคิดของนักคิดที่มีมาก่อนหน้าแล้ว และนักคิดทั้งหลายเมื่อเวลาผ่านไปความคิดของ

เขาก็จะถูกจับมาวิพากษ์จากนักคิดในยุคต่อๆมา เป็นกิจกรรมที่ดำเนินมาอย่างต่อเนื่องไม่มีที่สิ้นสุด ประวัติความคิดทางการเมืองปรากฏอยู่ในลักษณะของการศึกษาความคิดของนักปรัชญาการเมืองในอดีตตั้งแต่เพลโตมาถึงจอห์น ดิวอี้ (John Dewey) หรือไม่เช่นนั้นก็ศึกษาในลักษณะของประเด็นสาระสำคัญ (theme) อย่างเช่นประชาธิปไตย สังคมนิยม อำนาจและอุดมการณ์ เป็นต้น

เมื่อลงไปในรายละเอียดของตัวบทของนักปรัชญาการเมืองแต่ละคน จะพบว่าบทสนทนาของเพลโตได้รับอิทธิพลมาจากโสเครตีส ต่อมาเพลโตเองก็โดนวิพากษ์จากลูกศิษย์ของเขาเองอย่าง อริสโตเติล ขณะที่อริสโตเติลสาระและอิทธิพลความคิดทางการเมืองแผ่ขยายกินเวลาไปจนถึงสิ้นสุดยุคกลางของยุโรป หรือแม้แต่เนื้อหาบางส่วนใน City of God ของ Saint Augustine เป็นวรรณกรรมของยุคกลางที่สรุปรวบรวมแนวคิดในพระคัมภีร์เก่า (Old Testament) ยุคก่อนโสเครตีส โรมันและ Neo-Platonist ประวัติความคิดทางการเมืองเปรียบเสมือนการสืบทอดจารีตกันมาอย่างยาวนาน ส่วนรูปแบบและวิธีวิทยาในการศึกษาใช้รูปแบบในเชิงแสวงหาคคุณค่า (prescription) ซึ่งมีรายชื่อของนักประวัติศาสตร์การเมืองคนสำคัญได้แก่⁵³ Leo Strauss กับวิธีการศึกษาในแบบ ‘esoteric’ Quentin Skinner กับวิธีการศึกษาในแบบ ‘intentional speech act’ และ Michael Foucault กับวิธีการศึกษาในแบบ ‘archaeology’ และ ‘genealogy’ ที่ได้รับอิทธิพลมาจาก Friedrich Nietzsche⁵⁴

เป็นประเด็นที่น่าตั้งข้อสังเกตในเรื่องการศึกษาประวัติความคิดทางการเมือง ในฐานะเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมานั้น มีความหมายว่าตัวนักปรัชญาการเมืองรวมไปถึงความรู้และเนื้อหาความคิด เป็นสิ่งที่ถูกทั้งนักปรัชญาที่ศึกษาในระยะเวลาต่อมาหยิบยกขึ้นมา จนกลายมาเป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่อาจกล่าวในอีกอย่างหนึ่งก็คือรูปแบบทางประวัติศาสตร์นิพนธ์ของการศึกษาประวัติความคิดทางการเมืองตะวันตก ก็จะเริ่มต้นที่นครรัฐเอเธนส์ประมาณห้าร้อยปีก่อนคริสตกาล ในช่วงที่นครรัฐเอเธนส์กำลังอยู่ในยุคความเจริญรุ่งเรืองภายใต้ระบอบประชาธิปไตย ขณะที่ในทางภูมิปัญญาความรู้เริ่มที่ปรัชญาการเมืองของโสเครตีส ควบคู่ไปกับการแสวงหาคำรู้ในแบบของขบวนการโซ피สต์

⁵³James Farr. (2006) The History of Political Thought as Disciplinary Genre. In The Oxford Handbook of Political Theory. Edited by John S. Dryzek, Bonnie Honig and Anne Phillips. Oxford: Oxford University Press.,pp.225-228.

⁵⁴เป็นที่น่าสังเกตว่าการจัดประเภทของนักคิดและนักวิชาการภายใต้กรอบและวิธีการศึกษาประวัติความคิดทางการเมือง สามารถขยายวิธีการศึกษา ไม่ยึดติดอยู่กับรูปแบบใดเป็นการเฉพาะอย่างเช่นงานของ Leo Strauss ส่วนใหญ่จะเป็นการตีความในเชิงลึก ด้วยการนำเอาตัวบทมาตีความอย่างละเอียด (close interpretation) ปรากฏอยู่ในรูปผลงานของนักปรัชญาการเมืองยุคโบราณ แต่ในขณะเดียวกัน Leo Strauss ยังมีผลงานในลักษณะของประวัติความคิดทางการเมือง เช่น Natural Right and History หรือเล่มที่เขารับหน้าที่เป็นบรรณาธิการ History of Political Philosophy

(Sophistic movement) ในช่วงระยะเวลาใกล้เคียงกันก็ปรากฏภูมิปัญญาในแบบประวัติศาสตร์ของ Herodotus กับ Thucydides บรรดานักคิดทางการเมืองเหล่านี้อาจมองได้ทั้งสร้างให้เกิดบรรยากาศของความขัดแย้งและความหลากหลายในทางภูมิปัญญาของกรีกโบราณ นอกจากนี้ยังปรากฏเนื้อหาการศึกษาประวัติความคิดทางการเมืองของกรีกโบราณที่ได้ย้อนกลับไปยังกวีนิพนธ์ของ Homer กับ Hesiod⁵⁵

มีประเด็นที่น่าตั้งข้อสงสัยและเกิดคำถามตามมาในเรื่องของการคัดเลือกเนื้อหาประวัติความคิดทางการเมือง ในเบื้องต้นนั้นเป็นประเด็นที่อาจยอมรับกันได้ว่ามีจำนวนนักปรัชญาการเมือง นักคิดทางการเมืองเป็นจำนวนมากนับตั้งแต่ยุคโบราณมาจนถึงสมัยปัจจุบัน ซึ่งเป็นข้อจำกัดทั้งในด้านตัวของผู้ศึกษาเองที่ไม่มีเวลาเพียงพอที่จะศึกษานักปรัชญาการเมืองได้ครบทุกท่าน จึงมีความจำเป็นจะต้องเลือกที่จะนำเสนอนักปรัชญาการเมืองบางคน เลือกศึกษาบางคนและเลือกไม่ศึกษาบางคน การเลือกและไม่เลือกในข้างต้น อาจตีความได้ว่าเป็นเรื่องของความตั้งใจของผู้ศึกษาที่จะ ‘เลือก’ และ ‘หยิบ’ บางคนขึ้นมาขณะเดียวกันก็มีความตั้งใจ ‘หลงลืม’ บางคนไป ซึ่งการเลือกหรือไม่เลือกศึกษาดังกล่าวอาจจะต้องมีเหตุผลประกอบ ต้องมีการระบุให้ชัดเจนลงไปถึงการใช้เกณฑ์และมาตรฐานชุดไหนมาอธิบายว่า ทำไมถึงเลือกศึกษาคนนี้ แต่ไม่ศึกษาคนนี้มีเช่นนั้นแล้วจะกลายเป็นเรื่องของอคติเป็นการใช้ความรู้สึกส่วนตัวมาตัดสินไป ยกตัวอย่างเช่นรายชื่อของประวัตินักปรัชญาการเมืองแทบจะไม่ปรากฏรายชื่อนักปรัชญาการเมืองที่เป็นสุภาพสตรีเลย หรือในกรณีของนักปรัชญาคนสำคัญของปลายศตวรรษที่สิบเก้า Friedrich Nietzsche ที่ไม่มีชื่อปรากฏในงานเขียนของบางสำนักคิดและประวัติความคิดทางการเมือง เนื่องมาจากรูปแบบการนำเสนอที่กระจัดกระจาย ไม่จัดระบบทางความคิด.

การศึกษาในทางปรัชญาการเมืองคือความพยายามในการทำความเข้าใจประเด็นปัญหาอมตะสากลในทางปรัชญาที่นักปรัชญาในอดีตประสบมา (perennial question) ยกตัวอย่างเช่นโสเครตีสกับเพลโตในเรื่อง **Physic VS Nomos** การถกเถียงปัญหาในเรื่องสิ่งต่างๆมีความเป็นสากล (universal) หรือลักษณะเฉพาะ (particular) ตั้งแต่เรื่องของคุณค่า คุณธรรม ศีลธรรม ความดี ความยุติธรรม ความรู้ไปจนถึงเรื่องของระบอบการปกครอง (political regime) เป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์เข้าใจได้เฉพาะกับสถานที่ ผู้คนและเงื่อนไขของเวลา เป็นเรื่องของค่านิยม วัฒนธรรม (relativism)

⁵⁵J.G.A. Pocock. (2006) ‘Theory in History: Problems of Context and Narrative’ in The Oxford Handbook of Political Theory. Edited by John S. Dryzek, Bonnie Honig and Anne Phillips. Oxford: Oxford University Press.,pp.164-165.

ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ การเรียนรู้ การอบรมสั่งสอน ประวัติศาสตร์ การตัดสินใจเฉพาะตัวบุคคล (subjectivism) หรือมันเป็นสิ่งที่มีความเป็นกลาง (objectivism) มีความสมบูรณ์ (absolutism) ไม่ตกอยู่ภายใต้เงื่อนไข ปัจจัยหรือข้อแม้ใดๆ ยกตัวอย่างเช่นการถกเถียงกันในเรื่องของระบอบและแนวความคิดประชาธิปไตยว่าเป็นสากลหรือมีรูปแบบเฉพาะเพื่อปรับใช้กับสภาพและเงื่อนไขทางประวัติศาสตร์ พื้นฐานทางด้านประเพณีและวัฒนธรรมของแต่ละชุมชน แต่ละพื้นที่ จึงออกมาในรูปแบบของความเป็น ‘ประชาธิปไตยแบบไทยๆ’ ซึ่งการตีความในลักษณะดังกล่าว เชื่อมโยงกับอุปมาเรื่องถ้ำ (cave allegory) ในหนังสือเล่มที่หกในบทสนทนา The Republic ของเพลโต ผู้คนภายในถ้ำที่มองไปยังภาพเงาที่ผนังถ้ำ แล้วเข้าใจเอาว่าภาพเงาที่พวกเขาเห็นอยู่นั้นคือความจริงแท้ ทั้งๆที่ในความเป็นจริงแล้วเป็นสิ่งที่เข้าใจกันเอง เป็นเพียงค่านิยม เป็นสิ่งเฉพาะที่เกิดขึ้นในชุมชนหรือเรื่องของสังคมใดสังคมหนึ่งเท่านั้น แต่ถูกตีความสั่งสอนปลุกฝังให้เข้าใจกันว่ามันเป็นความจริง มีความเป็นสากล เป็นสิ่งที่ผู้คนและชุมชนต่างๆในโลกนี้เขาเป็นกัน

มาถึงยุคใหม่อยู่ในช่วงยุคแสงสว่างทางปัญญา (Age of Enlightenment) ที่รุสโซพยายามขบคิดปัญหาและออกมาวิพากษ์ว่าโดยพื้นฐานธรรมชาติของมนุษย์แล้วดำเนินชีวิตตามอารมณ์ ภายใต้ความรู้สึก (natural) มากกว่าจะเป็นสัตว์การเมืองที่มีเหตุผล ความรู้ (rational) ตามที่เพลโตและอริสโตเติลปลุกฝังกันมา ในแง่นี้รุสโซเป็นนักปรัชญาที่ตั้งคำถามกับจารีตความคิดปรัชญาการเมืองตะวันตก รุสโซพิจารณาว่าอารยธรรมในนามของความรู้ ศิลปวิทยาการที่นำความทุกข์ ทำให้มนุษย์ไม่มีความสุข การกลับไปสู่สภาวะธรรมชาติจึงเป็นความต้องการ

การศึกษาปรัชญาการเมืองอาจหมายถึงการตั้งคำถามถึงการเกิดขึ้นของรัฐบาลนั้นมาจากความจำเป็น (necessity) ในลักษณะของการบรรลุหรือเอื้ออำนวยต่อการมีชีวิตที่ดีและสมบูรณ์ภายใต้นครรัฐ หรือรัฐบาลเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงความชั่วร้าย (wickedness) ในการที่มนุษย์อยู่ในสภาวะธรรมชาติแล้วเกิดการแก่งแย่งต่อสู้กัน เป็นสิ่งที่อยู่ในความสนใจของนักปรัชญาการเมือง เป็นแนวความคิดที่มีการนำเสนอมาตั้งแต่อริสโตเติล ฮอบส์ รุสโซและทอม เพน ความแตกต่างระหว่างเสรีภาพในยุคโบราณกับยุคใหม่ (ancient and modern freedom)

4. ประชากรการเมืองคือการปฏิวัติทางความรู้ จากการยึดโยงกับเทพเจ้ามาสู่ น้ำมือนมนุษย์

ผู้สนับสนุนและดำเนินการรื้อฟื้นรูปแบบการศึกษาประชากรเมืองด้วยวิธีการกลับไปอ่านงานต้นฉบับ (canon text) ของนักประชากรเมืองในอดีตอย่างศาสตราจารย์ลีโอ สเตร่าส์ มีที่มาจากสมมติฐานที่ว่าผลงานของนักประชากรเมืองอย่างโสเครตีส เพลโต อริสโตเติลคงความเป็นอมตะ เนื่องจากมีความจริงแท้ทางการเมืองที่ดำรงอยู่ข้ามยุคสมัย (universal truth) เป็นความรู้ที่สามารถใช้อ้างอิงและนำมาอธิบายเพื่อวิเคราะห์และเข้าใจการเมืองในปัจจุบันได้อย่างดี⁵⁶ ซึ่งเป็นการกล่าวที่ไม่เกินเลยหากจะถึงธรรมชาติทั้งหลายทั้งปวงของผู้ปกครองและผู้ใต้ปกครอง เป็นสิ่งที่เพลโตได้กล่าวมาก่อนหน้าแล้วทั้งสิ้นหรือแม้แต่รูปแบบของระบอบการปกครอง (type of regime) ถึงแม้ว่าอารยธรรมของมนุษย์จะก้าวออกมาจากจุดที่เพลโตและอริสโตเติลเขียนผลงานไว้มากกว่าสองพันกว่าปีก็ตาม แต่ก็ยังไม่ปรากฏรูปแบบการปกครองที่อยู่นอกเหนือไปจากรูปแบบการปกครองในยุคสมัยของทั้งเพลโตและอริสโตเติลเลย ทุกรูปแบบของการปกครองสามารถอ้างอิงย้อนกลับไปยังยุคกรีกโบราณได้เสมอ ขณะที่ประชากรเมืองในความหมายของลีโอ สเตร่าส์คือความพยายามในการแทนที่ความคิดทางการเมือง (political opinion) ซึ่งได้แก่การคาดเดา ความเชื่อ การมีอคติ การคาดการณ์ด้วยความรู้ทางการเมือง (political knowledge) ซึ่งมาจากสามแหล่งใหญ่คือ การรับฟังจากผู้เป็นปราชญ์อาวุโส การอ่านงานที่ตีพิมพ์ทางประวัติศาสตร์และการอุทิศตัวให้กับภารงานสาธารณะ⁵⁷

เพื่อที่จะเข้าใจว่าประชากรเมืองศึกษาหาความรู้ได้อย่างไร มีความจำเป็นที่จะต้องย้อนกลับไปยังต้นกำเนิดของประชากรเมือง โดยเนื้อหาในบทนำของ History of Political Philosophy ที่มี Leo Strauss ในฐานะอาจารย์กับ Joseph Cropsey ในฐานะลูกศิษย์ทำหน้าที่เป็นบรรณาธิการร่วมกัน กล่าวถึงโสเครตีสในฐานะนักประชากรเมืองคนแรก แต่ประชากรเมืองเป็นสิ่ง

⁵⁶ ประชากรเมืองของโสเครตีสในการตั้งคำถามกับพฤติกรรมของผู้ปกครองและกฎหมายรวมไปถึงธรรมเนียมปฏิบัติของชุมชนการเมือง แสดงออกมาในรูปของอารยขัดขืน (civil disobedience) การแก้ไขความป่วยไข้ทางการเมืองผ่านแนวความคิดราชาปราชญ์และความเป็นสัตว์การเมืองของอริสโตเติล คือมรดกทางความรู้ประชากรเมืองที่ถ่ายทอดและสืบต่อมาสู่คนรุ่นหลัง

⁵⁷ Leo Strauss. (1989) 'What Is Political Philosophy?' in An Introduction to Political Philosophy. Detroit: Wayne State University Press., pp.9-10. ความรู้ทั้งสามลักษณะปรากฏอยู่ในเรื่องราวของนักประชากรเมืองตั้งแต่โสเครตีสไปขอคำปรึกษาจากโหราพยากรณ์จากมหาวิหารเดลฟี การกลับไปสนใจงานเขียนของนักประวัติศาสตร์โรมันของมาคีอาเวลลีและบทบาทหน้าที่ในทางการเมืองของนักประชากรเมืองอย่างเช่นการดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิกของซีเซโร เอ็ดมันด์ เบิร์กกับตำแหน่งสมาชิกผู้แทนราษฎรในสภาสามัญเป็นต้น

⁵⁸ อธิพลดังกล่าวมีความสมบูรณ์และชัดเจนเมื่อมาถึงอริสโตเติล ในเรื่องคำอธิบายถึงสิ่งที่ธรรมชาติให้กำเนิดมานั้นล้วนแล้วแต่มีเป้าหมาย (telos) พัฒนา (dynamic) ตัวของมันเองไปสู่ความสมบูรณ์แบบ

ที่เกิดขึ้นหลังปรัชญา การปรากฏตัวของนักปรัชญาคนแรกตามนิยามและการเรียกของอริสโตเติล คือ ผู้ที่สนใจศึกษาเรื่องธรรมชาติ (those who discourses on nature) ที่มีความแตกต่างไปจากการสนใจศึกษาเรื่องราวของเหล่าเทพเจ้า (discourses on the gods) ที่มีมาก่อนหน้า ประเด็นที่สำคัญก็คือการเกิดขึ้นของปรัชญาสะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการในความเปลี่ยนแปลงความรู้และความสนใจของภูมิปัญญาชาวกรีกโบราณ จากเรื่องราวของเทพเจ้ามาสู่เรื่องราวของธรรมชาติ ขณะที่การศึกษาธรรมชาติคือการศึกษาถึงคุณลักษณะของสิ่งที่อยู่ในธรรมชาติ (the character of a thing) ด้วยการเฝ้ามองและสังเกตมัน สำหรับตัวของธรรมชาติเองไม่ได้เป็นผลงานการสร้างของเหล่าเทพเจ้า หรือจากการผลิตด้วยน้ำมือมนุษย์ ดังนั้น ‘ธรรมชาติ’ (nature/physis) ในความหมาย ความเข้าใจของชาวกรีกโบราณคือการเติบโต (growth) ทำให้ธรรมชาติคือสิ่งที่อัดแน่นด้วยศักยภาพ ต้องมีการเคลื่อนไหวตัวเพื่อไปสู่เป้าหมายหรือความสมบูรณ์ของตัวเองตามคุณลักษณะของแต่ละสิ่ง ธรรมชาติได้สร้างมันขึ้นมา⁵⁸ ธรรมชาติจึงมีความแตกต่างไปจากรองเท้า โต๊ะและเก้าอี้ที่ไม่มีการเติบโต เนื่องจากมันเป็นสิ่งของที่มาจากสร้าง การประดิษฐ์ขึ้นมา อยู่ในฐานะของการเป็นศิลปะ (by art) ไม่ใช่สิ่งเกิดขึ้นตามธรรมชาติ การที่ความรู้ในธรรมชาติเกิดขึ้นหลังจากความรู้ในเหล่าเทพเจ้า ก็แสดงว่าธรรมชาติต้องเป็นสิ่งที่ถูกค้นพบ (discovered) หรือเป็นปริศนามาก่อน อย่างเช่นคำอธิบายว่าด้วยธรรมชาติประกอบขึ้นด้วยปฐมธาตุทั้งสี่ตามความรู้ของนักปรัชญาไอโอเนียน (Ionian) ทำให้ธรรมชาติจึงเป็นสิ่งที่ต้องทำความรู้จักและทำความเข้าใจ หรือมนุษย์จะต้องมีชุดของความรู้มาก่อน เพื่อที่จะใช้อธิบายและเข้าใจธรรมชาติ สืบเนื่องจากประเด็นดังกล่าวความรู้ในเรื่องธรรมชาติจึงเป็นสิ่งที่ไม่ได้เกิดขึ้นเองในธรรมชาติและเป็นความรู้ที่มนุษย์ไม่ได้มาโดยธรรมชาติ

ชาวกรีกในฐานะเป็นชนชาติแรกของโลกที่สนใจศึกษาแสวงหาความรู้ในเรื่องของชีวิตที่ดีในทางการเมือง (good political life) เชื่อมโยงไปถึงระบอบและรูปแบบการปกครองที่ดีที่สุด (the best regime)⁵⁹ ในด้านของบรรยากาศด้านภูมิปัญญาของชาวกรีกโบราณก่อนหน้านี้พวกเขาจะค้นพบและสามารถไขปริศนาธรรมชาติ พวกเขายึดโยงอยู่กับโลกทัศน์ที่อธิบายว่าแต่ละสิ่งได้มี

⁵⁸ อธิพดลดังกล่าวมีความสมบูรณ์และชัดเจนเมื่อมาถึงอริสโตเติล ในเรื่องคำอธิบายถึงสิ่งที่ธรรมชาติให้กำเนิดมานั้นล้วนแล้วแต่มีเป้าหมาย (telos) พัฒนา (dynamic) ตัวของมันเองไปสู่ความสมบูรณ์แบบ

⁵⁹ เป็นประเด็นที่น่าสังเกตถึงความแตกต่างระหว่างปรัชญาการเมืองโบราณกับการแสวงหาและสร้างระบอบการเมืองและรูปแบบการปกครองที่ดีที่สุด (the best regime) กับปรัชญาการเมืองสมัยใหม่และปรัชญาการเมืองร่วมสมัยที่มุ่งเน้นในด้านของระบอบการปกครองที่เกิดขึ้นจริง นำมาใช้ได้จริง ซึ่งมีอยู่เพียงระบอบเดียวคือประชาธิปไตย ทำให้สนใจลงลึกไปยังเรื่องของสถาบัน กระบวนการวิธีการเพื่อสร้างความเป็นประชาธิปไตย ขณะที่ปรัชญาการเมืองคลาสสิกดูจะมีความรู้รยกว่า เนื่องจากนำเสนอลักษณะของรูปแบบการปกครองหลากหลายประเภท ตั้งแต่ราชาธิปไตย อภิชนาธิปไตย คณาธิปไตย ทหาราชาธิปไตย

‘วิถีทาง’ (way) หรือ ‘ธรรมเนียมปฏิบัติ’ (custom) ที่เป็นของมันเอง เป็นพฤติกรรมหรือการ แสดงออกที่เป็นปกติของสิ่งนั้น (regular behavior) พุดง่าย ๆ ก็คือเราจะรู้ว่าสิ่งที่เราสนใจอยู่คืออะไร อะไร เราก็ต้องไปดูจากพฤติกรรมที่มันแสดงออกมา ยกตัวอย่างเช่นสุนัขต้องมีการเห่าและกระดิกหาง ไฟเป็นสิ่งที่ไหม้วัตถุที่ไปสัมผัสมัน มนุษย์สามารถใช้ภาษาพูดจาในลักษณะของการสนทนาได้ แต่เมื่อมี การค้นพบความรู้ในสิ่งที่อยู่ในธรรมชาติขึ้นมา ก็เกิดเป็นประเด็นของการแบ่งแยกออกมาเป็นเรื่องของ ‘วิถีทาง’ หรือ ‘ธรรมเนียมปฏิบัติ’ ในลักษณะของการให้คุณค่าว่าเป็นสิ่งที่ เป็น ‘ธรรมชาติ’ (nature/physis) หรือมีความเป็น ‘สากล’ ส่วนในอีกด้านหนึ่งสิ่งที่กล่าวถึงหรือศึกษาอยู่หากไม่เป็น ธรรมชาติก็ต้องอยู่ในสถานะของการเป็นเรื่องที่แต่ละชุมชนการเมืองคิดสร้างขึ้นมา และยึดปฏิบัติตาม กัน ซึ่งเป็นกฎเกณฑ์ที่ใช้เฉพาะกับชุมชนการเมืองนั้น (convention/law/nomos) ยกตัวอย่างเช่น การที่มนุษย์มีความสามารถในการใช้ภาษานั้นคือธรรมชาติที่มีความเป็นสากล ขณะที่ภาษาที่ใช้ สื่อสาร ใช้พูดกันในแต่ละชุมชนการเมืองนั้นคือสิ่งเฉพาะ เนื่องจากเป็นโครงสร้างของภาษา รูปแบบ ของไวยากรณ์ที่ใช้สื่อสารเข้าใจกันเฉพาะในชุมชนการเมืองตนเอง เหมือนกับการที่ชาวกรีกโบราณไม่ เข้าใจภาษาของชุมชนการเมืองอื่น เลยสรุปไปว่าพวกนั้นเป็นอนารยชน (barbarian)

ผลลัพธ์ของการรับรู้ในสองลักษณะ ได้แก่สิ่งที่ เป็น ‘สากล’ กับสิ่งที่ เป็น ‘ลักษณะเฉพาะ’ หรือความรู้ที่แยกออกเป็นทวิลักษณ์ (dualistic) ดำเนินอยู่ในลักษณะของการเป็นคู่และขั้วตรงกัน ข้าม (bi-polar opposition) ได้ถูกพัฒนา กลายมาเป็นความขัดแย้ง ความเห็นต่างในเรื่องของความรู้ ระหว่างโสเครตีสกับขบวนการโซฟิสต์ งานเขียนของนักประวัติศาสตร์อย่าง Herodotus กับ Thucydides ที่ให้น้ำหนักไปในเรื่องของมนุษย์แต่ละชุมชนมีวัฒนธรรมและธรรมเนียมปฏิบัติที่เป็น ของตัวเอง และถูกพัฒนาขึ้นอย่างมีความสลับซับซ้อนภายใต้ความคิดทางปรัชญาการเมืองของเพลโต ส่งผลให้ความขัดแย้งระหว่างสิ่งที่ เป็นธรรมชาติและสากลกับสิ่งเฉพาะ คือพื้นฐานหลักของการศึกษา ปรัชญาการเมืองคลาสสิก ไม่ว่าจะเป็นการถกเถียงและตั้งคำถามกันถึงเรื่องของความดีที่แต่ละชุมชน การเมืองยึดถือปฏิบัติกันอยู่นั้นเหมือนกันหรือไม่ ข้อสงสัยและคำถามต่อความยุติธรรมว่าเป็นสิ่งที่ เป็นสากลหรือเป็นเพียงสิ่งเฉพาะกับแต่ชุมชนการเมือง หรือความยุติธรรมที่เป็นสากลนั้นไม่มีอยู่ มีเพียง แค่ความยุติธรรมที่ถูกกำหนดขึ้นและมีการอ้างอิงจากจารีตประเพณีและกฎหมายของแต่ละชุมชน การเมือง พื้นฐานความขัดแย้งของทั้งสองยังดำรงอยู่มาจนถึงการศึกษาปรัชญาการเมืองสมัยใหม่ ใน เรื่องการถกเถียงระหว่างสิทธิตามธรรมชาติ (natural right) กับสิทธิตามกฎหมาย (positive right)

ขณะที่รูปแบบและวิธีการในการแสวงหาความรู้ของโสเครตีสคือก้าวสำคัญ ที่สะท้อนถึงพัฒนาการทางภูมิปัญญาของชาวกรีกโบราณ ซึ่งเกิดการเปลี่ยนแปลงความสนใจจากเหล่าเทพเจ้ามาสู่เรื่องธรรมชาติ และโสเครตีสเป็นผู้ที่มาเปลี่ยนมันอีกครั้งไปสู่ความสนใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนโดยตรงและมีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ เป็นการเน้นเฉพาะเจาะจงไปยังพฤติกรรมของความสัมพันธ์ที่ต้องติดต่อกับผู้คนในชีวิตประจำวัน รวมไปถึงความสัมพันธ์กับตัวตนของตัวเอง สังเกตได้จากวิธีการในทางปรัชญาของโสเครตีสคือการตั้งคำถามเพื่อรู้จักตนเอง (know thyself) แต่ก่อนที่บุคคลผู้นั้นจะมาถึงขั้นรู้จักตัวเองก็ต้องผ่านการตรวจสอบตัวเองมาเสียก่อน (examined life) ในความคิดของโสเครตีสผู้คนส่วนใหญ่ปฏิบัติสิ่งต่างๆทั้งต่อตนเองตัวต่อและกับคนอื่น โดยใช้เรื่องของความคุ้นเคยจนเป็นธรรมเนียมปฏิบัติไป จนอาจไม่เคยจะสังเกตหรือตั้งคำถามต่อสิ่งที่ปฏิบัติต่อตัวเองและต่อผู้อื่น เข้าทำนองสุภาษิตไทยว่าเส้นผมบังภูเขา แต่สำหรับโสเครตีส เขาไม่ปล่อยให้เรื่องดังกล่าวผ่านเขาไปโดยการไม่ตรวจสอบและตั้งคำถามเพื่อตรวจสอบถึงนิยามและความหมาย เพื่อจะได้ทราบถึงธรรมชาติที่แท้จริงของมัน อยู่ในรูปแบบของคำถามที่โสเครตีสตั้งขึ้นมาว่า ‘อะไรคือ’ (what is...?) ความศรัทธา ความดี ความกล้าหาญ ความซื่อสัตย์ ความรู้และความรู้จักประมาณตน ซึ่งเป็นการตั้งคำถามเพื่อสำรวจลงลึกไปถึงธรรมชาติของแนวความคิด ค่านิยม ความรู้ที่ผู้คนแต่ละคนใช้ติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นในชุมชนการเมือง⁶⁰ ซึ่งการตั้งคำถามในลักษณะที่เป็นหัวข้อในเชิงคุณธรรม จริยศาสตร์และการเมืองปรากฏอยู่ในบทสนทนาของเพลโตตั้งแต่คำถามที่ว่า อะไรคือความศรัทธาในบทสนทนา Euthyphro อะไรคือความกล้าหาญในบทสนทนา Laches อะไรคือความรู้จักประมาณตนในบทสนทนา Charmides อะไรคือความงามในบทสนทนา Hippias Major อะไรคือมิตรภาพในบทสนทนา Lysis อะไรคือความยุติธรรมในบทสนทนา The Republic อะไรคือความรู้ในบทสนทนา Theaetetus อะไรคือการพูดจาเพื่อชักจูงโน้มน้าวให้คนฟังเห็นคล้อยตามในบทสนทนา Sophist และอะไรคือคุณลักษณะของความเป็นรัฐบุรุษในบทสนทนา The Statesman⁶¹

⁶⁰Leo Strauss and Joseph Cropsey. (1966) (eds.) History of Political Philosophy. Chicago: Rand McNally & Company.,pp.2-4.

⁶¹Richard Kraut. (2010) ‘Socrates and Plato’ in The Routledge Companion to Ethics. (ed.) John Skorupski. London: Routledge.,p.35.

5. มรดกของยุคการรู้แจ้งทางภูมิปัญญาเกี่ยวกับปรัชญาการเมืองและรัฐศาสตร์

อิทธิพลของการปฏิวัติในการเปลี่ยนแปลงทางความคิดและโลกทัศน์ภายใต้ยุคการรู้แจ้งทางภูมิปัญญา (Age Of Enlightenment) ยุคที่ความคิดในเชิงเหตุผล คือวิธีคิดกระแสหลัก ได้ปูทางและเปิดศักราชให้กับความคิดใหม่ๆ ซึ่งเป็นที่แน่นอนว่าสิ่งที่เกิดขึ้นมาใหม่ก็ได้ไปทำลายและล้มล้างความคิดเดิม ขณะที่หนึ่งในความคิดใหม่ที่เกิดขึ้นมานั้นได้แก่ความคิดในเชิงปฏิฐานนิยม (positivism) มีความโดดเด่นขึ้นมาพร้อมความแนวคิดในเรื่องความเชื่อมั่นในความก้าวหน้าของมนุษย์ สังคมและอารยธรรม ที่พุ่งไปข้างหน้าในลักษณะเส้นตรง (linear progress) สังเกตได้จากคำอธิบายของ August Comte ให้ประวัติศาสตร์ของมนุษย์ก้าวพ้นยุคเทววิทยา (theology) และยุคอภิปรัชญา (metaphysic) มาสู่ยุควิทยาศาสตร์ ในฐานะที่มันเป็นความรู้สูงสุดและสมบูรณ์แบบอย่างที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน นักปรัชญาและนักคิดที่ได้รับอิทธิพลและอยู่ร่วมสมัยกับแนวคิดในเชิงปฏิฐานนิยม ออกมาปฏิเสธธรรมเนียมทางประวัติศาสตร์ของมนุษย์ที่เคยอธิบายว่า เป็นเส้นทางที่นำผู้คนไปสู่การหลุดพ้นในทางจิตวิญญาณ (religion/ethical journey to salvation) ซึ่งเป็นมุมมองและการตีความจากแนวคิดทางศาสนาโดยเฉพาะอย่างยิ่งจากฝั่งของคริสต์ศาสนาเป็นหลักและรวมไปถึงศาสนาที่มีพื้นฐานทางเทววิทยาในแบบเอกาเทวนิยม (monotheism) เปลี่ยนแปลงไปสู่การมองประวัติศาสตร์ของมนุษย์ว่า เต็มไปด้วยพลังที่มีความซับซ้อนและเป็นความสัมพันธ์ในแบบที่ไม่ต้องยึดโยงกับตัวบุคคลอีกต่อไป (a complex of impersonal forces) ยกตัวอย่างเช่นความคิดของคาร์ล มาร์กซที่มองพัฒนาการของสังคมมนุษย์ ในลักษณะของพัฒนาการก้าวไปข้างหน้า มีสาเหตุมาจากพลังของการต่อสู้และความขัดแย้งทางชนชั้น ขณะที่ตัวของพัฒนาการและเป้าหมายของประวัติศาสตร์อยู่ที่การรับใช้มนุษย์ด้วยกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งมวลชนคนหมู่มากของสังคมการเมืองอย่างเช่นชนชั้นแรงงานและคนยากจนที่ไม่เคยได้รับความสำคัญ มีหน้าซำยังตกเป็นเบี้ยล่างของผู้ปกครองมาโดยตลอด นอกจากนี้ตัวของมาร์กเองมีความเชื่อมั่นว่าประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติได้ดำเนินอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ที่แน่นอน มีทั้งหลักฐานบ่งบอกอย่างชัดเจน (empirical observation) อีกทั้งมีผลลัพธ์ในอนาคตที่สามารถทำนายได้

ขณะที่ผลงานศึกษาพฤติกรรมฆ่าตัวตายหรือการอัตวินิบาตกรรม ‘Suicide’ ของนักสังคมวิทยา Emile Durkheim ปรากฏชัดเจนว่าเรื่องของ การลงมือฆ่าตัวตายไม่ได้เป็นผลมาจากความเสื่อมสลายในทางจิตวิญญาณ การไร้ที่พึ่งในทางศีลธรรมและจริยธรรมของปัจเจกบุคคลแต่อย่างใด (moral/ethical failing) โดยสาเหตุที่แท้จริงของการลงมือฆ่าตัวตาย มาจากการที่บุคคลมีชีวิตที่

ต้องเผชิญหน้ากับความโดดเดี่ยว การไร้สิ่งยึดเหนี่ยวที่เกิดขึ้นภายใต้สังคมเมืองและสังคมอุตสาหกรรม (urban rootlessness) มีชีวิตในลักษณะของการโดดเดี่ยวท่ามกลางฝูงชน (lonely in the mass) ผลงานทางความคิดของทั้งมาร์กและเดอโคร์มหรือที่มีความชัดเจนมากที่สุดอย่างชาร์ล ดาร์วิน (Charles Darwin) สะท้อนให้เห็นถึงการออกมาปฏิเสธแนวความคิด อำนาจและอิทธิพลทางศาสนาอย่างสิ้นเชิง (secularism) หรือถูกจัดให้อยู่ในแนวคิดมนุษยนิยม (humanism) โดยแนวคิดของดาร์วินได้พัฒนามาจากแนวคิดที่มีมาก่อนหน้าของ Herbert Spencer ในเรื่องของทฤษฎีวิวัฒนาการ นอกจากนี้ยังสังเกตได้ถึงอิทธิพลในเชิงปฏิฐานนิยมที่ส่งผลต่อสถิติทางสังคมศาสตร์ของนักเศรษฐศาสตร์การเมืองและประชากรศาสตร์อย่างโรเบิร์ต มัลทัส (Robert Malthus) ผลงานชิ้นสำคัญที่ทำให้เขามีชื่อเสียง ‘An Essay on the Principle of Population’ คือตัวเลขในเชิงสถิติที่ได้เก็บรวบรวมขึ้นจากบันทึกจำนวนการเกิดและการตายของประชากรอย่างเป็นระบบ ถือเป็นการใช้รูปแบบและวิธีการศึกษาในเชิงปฏิฐานนิยมเข้าไปจัดการกับประชากร⁶² ซึ่งต่อมากลายมาเป็นข้อมูลในการที่รัฐบาลเข้ามาจัดการ ควบคุมดูแลประชากรอย่างใกล้ชิด ผ่านข้ออ้างในเรื่องของคุณภาพชีวิต เพื่อให้ได้มาตรฐานด้านสาธารณสุขและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เช่นในเรื่องของอัตราการเกิดการตาย อัตราการรู้หนังสือ ตัวเลขรายได้เฉลี่ยของประชากร ตัวเลขผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุและโรคต่างๆ เป็นต้น ที่ผู้เขียนคิดว่ามีความสอดคล้องกับแนวคิดในเชิงอรรถประโยชน์นิยม (utilitarianism) บนพื้นฐานคำอธิบายที่ต้องการสร้างความสุข ความสบายให้กับผู้คนจำนวนมาก ซึ่งตัวเลขต่างๆที่เกี่ยวข้องกับประชากรเหล่านี้ก็กลายเป็นดัชนีชี้วัดความพัฒนา ความด้อยพัฒนาและการวางนโยบายของรัฐบาลในประเทศต่างๆ

แน่นอนว่าเมื่อพิจารณาตัดสินจากมาตรฐานของความคิดและวิธีการในเชิงปฏิฐานนิยมปรัชญาการเมืองและทฤษฎีการเมืองถูกโจมตีว่าเป็นสิ่งที่เลื่อนลอย เป็นความรู้ที่ไม่สมอตันเสมอปลาย (spurious) เป็นการนำเสนอความคิดที่ทั้งสับสนและคลุมเครืออีกทั้งมีการใช้ภาษาที่ผิดและบิดเบือน ซึ่งวิเคราะห์ไปแล้วกล่าวหาในข้างต้นนั้นไม่ยุติธรรมกับความคิดและปรัชญาการเมืองนัก อย่างไรก็ตามแต่ทฤษฎีการเมืองและปรัชญาการเมืองไม่ได้ตั้งอยู่บนญาณวิทยาเช่นเดียวกับรัฐศาสตร์ มีเป้าหมายของความสนใจและผลิตความรู้ออกมาเช่นเดียวกับทางรัฐศาสตร์ผลิตออกมา⁶³ จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องเกิดการคลั่งไคล้เพื่อเข้าใจลักษณะความเป็นศาสตร์เหมือนกับที่รัฐศาสตร์พยายาม

⁶² C.A. Bayly. (2009) The Birth of the Modern World 1780-1914. Australia: Blackwell Publishing.,pp.307-309.

⁶³ John Plamenatz. (1967) ‘The Use of Political Theory’ Political Philosophy. Edited by Anthony Quinton. Oxford: Oxford University Press.,pp.19-22.

หรือแม้จะมีความพยายามก็ไม่อาจที่จะเป็นศาสตร์เหมือนรัฐศาสตร์ในแนวพฤติกรรมศาสตร์ ที่ยึดโยงอยู่กับข้อมูลในเชิงประจักษ์เป็นได้ เนื่องจากธรรมชาติเนื้อหาของทฤษฎีการเมืองและปรัชญาการเมืองไม่อาจที่จะแปรเปลี่ยนไปในลักษณะของความเป็นศาสตร์ที่มีความแน่นอนตายตัว และคาดคะเนทำนายไปได้ ซึ่งหากเป็นไปในแนวทางดังกล่าวปรัชญาการเมืองก็ไม่ใช่ปรัชญาการเมืองอีกต่อไป

ปรัชญาการเมืองกับองค์ความรู้ทางรัฐศาสตร์ในส่วนที่ได้รับอิทธิพลจากวิธีวิทยาการศึกษาในเชิงปฏิฐานนิยมเชิงตรรกะ เป็นรูปแบบของความขัดแย้งสืบเนื่องมาจากกระแสความนิยมที่มาพร้อมกับชัยชนะในวิธีวิทยาของการแสวงหาความรู้ภายใต้กระบวนการค้นคว้าในแบบวิทยาศาสตร์ (scientific method) โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ (natural science) ได้ส่งอิทธิพลต่อวิธีวิทยาของการแสวงหาความรู้ทางด้านสังคมศาสตร์ในทุกสาขาวิชาในลักษณะของการหยิบบ่มวิธีวิทยาของการแสวงหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาใช้อย่างเต็มรูปแบบ และรัฐศาสตร์ก็เป็นหนึ่งในสาขาวิชาดังกล่าวกับเขาด้วย นอกไปจากความรู้ทางวิทยาศาสตร์แล้ว ประวัติศาสตร์ก็เป็นอีกองค์ความรู้หนึ่งในชัยชนะของศาสตร์ยุคใหม่ มีการหยิบบ่มเอารูปแบบการหาความรู้ในจารีตแบบวิทยาศาสตร์ที่ตัวผู้ศึกษาต้องมีความเป็นกลาง (value-free) เฉพาะอย่างยิ่งต้องปราศจากอคติใดๆ (ethical-free) ในลักษณะที่ต้องวางตัวเป็นกลาง (neutrality) ซึ่งเป็นวิธีวิทยาของการเข้าไปศึกษาหรือทำการวิจัยสิ่งหรือวัตถุที่ต้องการศึกษาหรือวิจัย แต่ในความเป็นจริงการศึกษาในทางสังคมศาสตร์มุ่งศึกษาตัวมนุษย์เป็นหลัก และก็ศึกษาสิ่งที่มีมนุษย์ได้คิดค้นและสร้างขึ้นมา หากเราศึกษาเพียงมนุษย์แค่ทางกายภาพก็คงจะไม่เกิดปัญหาอะไรมากมายนัก อย่างเช่นเรื่องของอัตลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับน้ำหนัก ส่วนสูง ผิวสี จำนวนแคลอรีที่แต่ละคนบริโภคอาหารเข้าไป ซึ่งเป็นคุณสมบัติในเชิงปริมาณที่ทุกคนสามารถเข้าใจได้ตรงกัน แต่หากนำวิธีวิทยาในการปฏิบัติตัวเป็นกลางและต้องปราศจากอคติใดๆมาใช้ในเรื่องของความคิด ความถูกต้อง ความชั่ว ความสูงส่ง ความต่ำต้อยซึ่งเป็นประเด็นในทางศีลธรรม จริยธรรม คุณธรรมไปจนถึงเรื่องของสุนทรีย มันเป็นสิ่งที่ไม่อาจวัดค่าออกมาในรูปของตัวเลขได้ แต่เป็นสิ่งที่จะต้องอาศัยเรื่องของวิจรรณญาณมาเป็นตัวตัดสินใจในเชิงคุณค่า (value judgement) เป็นสิ่งที่ไม่อาจจะวางตัวเป็นกลางหรือคิดในลักษณะของการลดทอนมาเหลือเพียงแค่ปัญหาทางเทคนิค (technique problem)⁶⁴ เนื่องจากเป็นสถานการณ์ที่ต้องตัดสินใจเลือก

⁶⁴ในกรณีตัวอย่างของแนวคิดการตลาดการเมือง (political marketing) ที่หยิบบ่มเอาแนวคิดของนักการตลาด ผู้วางกลยุทธ์การขายหรือเซลแมนที่ประสบผลสำเร็จในการขายสินค้า ผู้เขียนคิดว่าเป็นการลดทอนและทำลายธรรมชาติและคุณค่าของความเป็นการเมือง ให้ลดระดับความซับซ้อนลงมาเหลือแค่เพียงปัญหาในทางด้านเทคนิค การวางแผนและการจัดการ ที่ไม่แตกต่างไปจากการนำเสนอขายสินค้าเพียงแค่การสร้างหีบห่อบรรจุภัณฑ์ (packaging) ออกมาให้ดูสวยงามดึงดูดใจลูกค้าหรือผู้บริโภคก็เรียกว่าประสบ

ยกตัวอย่างเช่นระบอบการปกครอง พฤติกรรมของผู้ปกครองที่จะต้องตัดสินใจให้ชัดเจนลงไปว่าเป็นระบอบการปกครองที่ดีหรือเลว เป็นผู้ปกครองที่มีความยุติธรรมหรืออธรรม มิเช่นนั้นหากระบอบการปกครองและผู้นำปกครองในลักษณะเอารัดเอาเปรียบ กดขี่ประชาชนหากผู้คนในสังคมยังคงนิ่งเฉยไม่ยินดียินร้ายกับผลที่เกิดขึ้นกับคนที่ได้รับความทุกข์ ความเดือดร้อน การปฏิบัติตัวเมินเฉยอาจเรียกได้ว่าตนเองได้เข้ามามีส่วนร่วมในการก่อและส่งเสริมอาชญากรรมต่อมนุษยชาติ ขณะที่ผลที่เกิดขึ้นตามมาทำให้ปัญหาในทางคุณธรรมและศีลธรรม (moral problem) และผลลัพธ์จากการที่ผู้คนกระทำตัวเป็นบุคคลที่ร่อนลอยปราศจากตัวตนทางคุณธรรม ไม่มีมาตรฐานทางจริยธรรมและการตัดสินใจในเชิงศีลธรรมนำอารยธรรมมนุษย์ไปสู่บรรยากาศและการเผชิญหน้ากับปรากฏการณ์สูญนิยม (nihilism)⁶⁵

สำหรับสตรีทส์ปรัชญาการเมืองคงไม่สามารถจะอยู่ในสถานะที่มันเคยเป็นอยู่ คือเป็นเรื่องของการที่บุคคลผู้หนึ่งได้ดำเนินการสำรวจ ทดสอบและการแสวงหาความจริง ซึ่งเป็นสิ่งที่มีการเชื่อมโยง ในลักษณะที่ไม่ตัดขาดจากไปการใช้ชีวิตประจำวัน (philosophy as a way of life) โดยภายหลังจากยุคกลางเป็นต้นมาเราไม่อาจจะเห็นกิจกรรมในลักษณะดังกล่าวได้ ที่ก่อนหน้านี้เราสามารถเห็นอยู่ในรูปของศรัทธาและการแสวงหาความจริงภายใต้การกำกับของพระเจ้า การมีชีวิตที่สอดคล้องกับคำสอนในพระคัมภีร์ตลอดจนการเข้าถึงพระเจ้าเพื่อหลุดพ้นจากบาป แต่เมื่อผ่านมายังสมัยใหม่ ตัวศูนย์กลางของความศรัทธาอย่างคริสต์ศาสนาถูกทำลายและตั้งคำถามจากกลุ่มปฏิรูปในยุคฟื้นฟูศาสนา (Reformation) การขยายตัวและเติบโตของพาณิชย์กรรม การค้าอันเนื่องมาจากการออกเดินทางและค้นพบดินแดนใหม่ของนักสำรวจชาวยุโรป นำมาสู่การแสวงหาผลกำไร การสะสมความร่ำรวยมั่งคั่งผ่านแนวคิดลัทธิพาณิชย์ชาตินิยมและทรัพย์สินส่วนบุคคล ในทางความคิดนำชาวยุโรปไปสู่แนวคิดเสรีนิยม ลัทธิปัจเจกบุคคลที่ปฏิเสธเรื่องของคุณธรรม จริยธรรมของยุคกลางศีลธรรมและศีลธรรมในแบบคริสต์เตียนว่าเป็นสิ่งที่ขัดขวาง เป็นอุปสรรคต่อการแสวงหาความมั่งคั่ง อีกทั้งเสนอให้มีการจำกัดบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบของผู้ปกครองและของรัฐสมัยใหม่ภายใต้แนวคิดเสรีนิยม

ความสำเร็จสามารถตอบสนองความพึงพอใจของลูกค้า (customer satisfaction) แต่หากพิจารณากันอย่างจริงจังกันแล้ว นักการเมืองคือบุคคลที่เราเลือกขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่และมีความรับผิดชอบเป็นผู้นำของประชาชน ไม่ใช่เป็นเพียงสินค้าแค่การเงินแล้วเดินเข้าไปในซูเปอร์มาร์เก็ตเพื่อเลือกซื้อสินค้าตามที่ตนเองต้องการ แม้ว่าแนวคิดในเรื่องของการตลาดการเมืองจะประสบผลสำเร็จ ผู้ที่นำมามาใช้ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง แต่สิ่งที่ประสบความสำเร็จกับสิ่งที่คิดนั้นอาจจะเป็นคนละอย่างกันเหมือนกับสินค้าที่ขายดีอาจจะไม่ใช่สินค้าที่มีคุณภาพก็ได้

⁶⁵Hans Kelsen. (1949) General Theory of Law and State. Translated by Anders Wedberg. Cambridge: Harvard University Press.,p.5.

(limited state) ที่ต้องการให้สิทธิและเสรีภาพของบุคคลเป็นสิ่งที่รัฐบาลต้องให้ความเคารพ รัฐสมัยใหม่จึงไม่ควรเข้ามายุ่งเกี่ยวกับเรื่องภายในซึ่งเป็นเรื่องของความคิด ความเชื่อและศรัทธา ปล่อยให้เป็นเรื่องของการปกครองตนเอง (self-autonomous) หน้าที่และภารกิจของรัฐจึงมีเพียงแค่เรื่องของการดูแลอยู่ห่างๆในเรื่องของสวัสดิการและความมั่นคงปลอดภัยเท่านั้น⁶⁶

หลังจากนั้นเป็นต้นมาทำได้เพียงแค่การศึกษาประวัติความคิดและภูมิปัญญา (intellectual history)⁶⁷ ส่วนการแสดงออกของสตรีทส์ก็คือการกลับไปรำลึกนึกถึงวันขึ้นคืนสุขของปรัชญาการเมือง ที่ไม่มีทางจะกลับไปเหมือนเดิมได้อีกเนื่องจากบรรยากาศต่างๆของปัจจุบันไม่มีใครสนใจในเรื่องของการแสวงหาความจริงแท้ว่ามีหรือไม่ ที่พัฒนามาสู่แนวคิดในเชิงสุดโต่งด้วยการประกาศถึงมรณกรรมของพระเจ้า (God is death) และบรรยากาศในแบบสูญนิยม (nihilism) เสริมด้วยอิทธิพลของแนวคิดในเชิงสัมพัทธ์นิยม (relativism) ที่แพร่กระจายและส่งอิทธิพลอยู่ในทุกวงการ ตั้งแต่ศีลธรรม คุณธรรม การเมือง การศึกษา เรื่องเพศและวัฒนธรรมไปจนถึงความคิดในการสร้างความรู้แบบสัมบูรณ์ (absolutism) สัจธรรมที่เป็นสากล (objective truth) ไปจนถึงคำตอบที่ถูกต้อง (right answer) ความหมายที่แท้จริง (true meaning) ในฐานะแกนกลางของนักปรัชญา (philosopher's stone)⁶⁸ กลายเป็นสิ่งที่ถูกปฏิเสธว่าไม่มีทางเกิดขึ้นมาได้หรือหากเกิดขึ้นก็จะมีการต่อต้าน ซึ่งเป็นการวิพากษ์จากแนวคิดหลังยุคสมัยใหม่ (postmodernism)

อย่างไรก็ตามมีสาระความแตกต่างระหว่างปรัชญาการเมืองคลาสสิกหรือปรัชญาการเมืองของกรีกโบราณกับความคิดทางปรัชญาการเมืองสมัยใหม่ โดยมีประเด็นสำหรับการพิจารณาอยู่ที่ปรัชญาการเมืองคลาสสิกเกิดขึ้นและดำรงอยู่ในฐานะของการเป็นความรู้ที่มีความสัมพันธ์ และไม่อาจแยกขาดจากบทบาทการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ปกครองและพลเมือง (enlightened statesman and citizen) ความรู้ทางปรัชญาการเมืองเกิดขึ้นมาเพื่อใช้กับผู้ปกครองและผู้อยู่ใต้การปกครอง เป็นความรู้ที่มีการยึดโยง มีความสอดคล้อง ไม่ร่องลอยห่างจากชีวิตผู้คนหรือดำรงอยู่ในสถานะเป็นเพียงแนวความคิดหรือทฤษฎีเท่านั้น (abstractness) ซึ่งมีผลต่อลักษณะและรูปแบบทางการเมืองของชาวกรีกโบราณมาจนถึงชาวโรมันและผู้คนในยุคกลาง ตั้งแต่ความคิดที่มนุษย์เป็นสัตว์ที่มี

⁶⁶โปรดดูพัฒนาการของแนวคิดเสรีนิยมได้ใน Harold J. Laski. (1997) *The Rise of European Liberalism*. New Brunswick: Transaction Publishers.

⁶⁷Leo Strauss. (1989) *The Rebirth of Classical Political Rationalism: An Introduction to the Thought of Leo Strauss*. Chicago: The University of Chicago Press.,pp.80-85.

⁶⁸Michael Walzer. (2007) *Thinking Politically: Essays in Political Theory*. New Haven: Yale University Press.p.1.

ความสามารถในการใช้เหตุผล สามารถใช้เหตุผลในการอยู่ร่วมกัน บนพื้นฐานของความเป็นสัตว์ การเมือง จนเกิดเป็นชุมชนการเมืองเพื่อนำไปสู่ชีวิตที่ดีและสมบูรณ์ ชาวกรีกโบราณจึงไม่อยู่ในสถานะของผู้เฝ้าดู เฝ้าชมการเมืองแต่ฝ่ายเดียว ทำให้ปรัชญาการเมืองคลาสสิกกลายเป็นสิ่งที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับบทบาทต่อชีวิตทางการเมือง เป็นสิ่งที่สามารถสัมผัสรับรู้ได้ ปรัชญาการเมืองจึงเป็นทั้งทฤษฎีการเมืองและทักษะทางการเมือง (political skill)⁶⁹

ผู้ที่ศึกษาปรัชญาการเมืองจะสังเกตเห็นได้ว่าตัวเนื้อหาสาระของปรัชญาการเมือง มีมากกว่าความคิดที่นักปรัชญาการเมืองแต่ละคนนำเสนอออกมา ในแง่นี้การศึกษาปรัชญาการเมืองจึงมีความแตกต่างแยกออกไปจากการศึกษาความคิดของนักปรัชญาการเมืองแต่ละคน ซึ่งในกรณีหลังจัดเป็นรูปแบบการศึกษาความคิดหรือทฤษฎีการเมือง ขณะที่ตัวเนื้อหาความรู้ของปรัชญาการเมือง คือ การศึกษาด้วยการแยกแยะเพื่อให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เป็นการเมืองกับสิ่งที่ไม่เป็นการเมือง ยกตัวอย่างเช่นบทบาทหน้าที่ความเป็นผู้ปกครอง รัฐบุรุษกับหัวหน้าครอบครัวหรือเป็นเพียงนายทาส ตามมาด้วยคำถามว่าการปกครองครัวเรือนกับการปกครองบ้านเมืองนั้นเหมือนกันหรือไม่ สามารถใช้แทนที่กันได้หรือไม่ ความชอบธรรมที่กำหนดถึงเส้นแบ่งระหว่างหัวหน้าครอบครัวกับผู้ปกครองอยู่ตรงไหน ความชอบธรรมของการเป็นผู้ปกครองในระบอบการปกครองต่างๆ มีความแตกต่างกันอย่างไร

โดยประเด็นดังที่ได้กล่าวมานี้ปรากฏอยู่ในเนื้อหาตอนต้นของหนังสือ The Politics ของ อริสโตเติลมาจนถึง A Discourse on Political Economy ของรุสโซ แม้แต่ปรากฏการณ์ของความขัดแย้งในเรื่องอุดมการณ์ทางการเมืองระหว่างฝ่ายเสรีนิยมประชาธิปไตยกับฝ่ายอนุรักษนิยมของ สังคมการเมืองไทย หากพิจารณาในรายละเอียดและเบื่องลึกจะปรากฏคำถามที่ได้กล่าวมาในข้างต้น ปรากฏอยู่ และหากมีการศึกษาย้อนกลับไปยังสิ่งที่เพลโตได้แยกแยะคุณลักษณะความแตกต่างของสิ่งที่เป็นการเมืองด้วยกัน ระหว่างการปกครองด้วยราชาปราชญ์ รัฐบุรุษ กฎหมาย นักการเมืองและกลุ่ม โสพิสท์⁷⁰ นอกจากนี้ปรัชญาการเมืองยังให้ความสำคัญกับการแยกแยะในเรื่อง ‘สิทธิอำนาจ’ (political authority) ออกจากสิทธิอำนาจในรูปแบบอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการตั้งคำถามว่าการเป็นสมาชิกของชุมชนการเมือง (political society) มีความแตกต่างไปจากการเป็นสมาชิกในรูปแบบอื่น

⁶⁹Leo Strauss. (1989) ‘What Is Political Philosophy?’ in An Introduction to Political Philosophy. Detroit: Wayne State University Press.,pp.24-25.

⁷⁰สังเกตได้จากบทสนทนาของเพลโต ตามชื่อเรื่องได้แก่ The Republic, The Statesman, The Laws, The Sophist และ Protagoras ต่างพยายามนิยามและตอบคำถามถึงความรู้ของสิ่งที่เป็นการเมืองในรูปแบบต่างๆ

หรือไม่ อย่างเช่นครอบครัว เครือญาติและบริษัทที่ดำเนินการทางธุรกิจ ซึ่งการตั้งคำถามในลักษณะดังกล่าวปรากฏอยู่ใน The Politics ที่มีเนื้อหาว่าด้วยความเป็นสัตว์การเมืองของมนุษย์⁷¹

6. สายธารความคิดที่ไม่เคยเหือดแห้งของความรู้ทางปรัชญาการเมืองจาก ก่อนหน้าโสเครตีส (Pre-Socrates) มาจนถึงจอห์น 롤ล์

สมมติฐานในเรื่องมนุษย์คือสัตว์การเมืองของอริสโตเติลได้รับการส่งผ่านอย่างไม่ขาดสายมาเป็นระยะเวลายาวนานหลายพันปี ด้วยการให้ความสำคัญแก่การเมืองเป็นสิ่งที่สามารถสร้างทั้งความสุขในอีกด้านหนึ่งก็บันดาลให้เกิดความทุกข์ ที่เราจะเห็นได้ถึงความเจริญรุ่งเรืองและความตกต่ำของมนุษย์ในแต่ละยุคแต่ละสมัยนั้นขึ้นอยู่กับเรื่องของการเมือง เฉพาะอย่างยิ่งตั้งแต่การอุบัติขึ้นของรัฐประชาชาติสมัยใหม่ตั้งแต่ศตวรรษที่ 18 ได้เข้ามายุ่งเกี่ยวในลักษณะของการดูแลผู้ใต้ปกครองอย่างใกล้ชิดตั้งแต่ก่อนออกจากกรรมมารดาจนกลายเป็นเจ้าถ่านบนเชิงตะกอน และติดตามดูแลอย่างใกล้ชิดจากห้องถนนสู่ห้องนอนในช่วงต้นศตวรรษที่ยี่สิบจากการอุบัติขึ้นของระบอบเผด็จการอำนาจนิยมแบบเบ็ดเสร็จ (Totalitarianism) ด้วยกลไกของรัฐที่ทรงประสิทธิภาพอย่างระบอบราชการและเครื่องมือทางการสื่อสารอย่างวิทยุ ทีวีและหนังสือพิมพ์ นอกจากนี้ที่ผ่านมาจากจนถึงปัจจุบันมนุษย์เราก็ยังมีการสนทนาและถกเถียงกันถึงธรรมชาติของมนุษย์โดยเฉพาะอย่างยิ่งธรรมชาติที่แสดงออกในทางการเมืองนั้นเป็นอย่างไรและควรจะเป็นอย่างไร⁷² ปรากฏอยู่ในรูปแบบของการปกครองที่ดี การแสวงหาระบอบการปกครองที่มีความยุติธรรมไปจนถึงคุณสมบัติของผู้ปกครองที่มีคุณธรรม อีกทั้งตัวของผู้นำที่มีความรู้ความสามารถ รัฐบาลที่มีนโยบายสร้างให้เกิดประโยชน์แก่คนหมู่มากของสังคมเป็นที่มาของความชอบธรรมในทางการเมือง (political legitimacy) ในส่วนของผู้ใต้การปกครอง พันธะข้อผูกมัดทางการเมืองไปจนถึงการให้ความเคารพต่อกฎเกณฑ์ กติกาของชุมชนการเมือง (political obligation) การให้ความยินยอม (consent) ซึ่งเป็นพื้นฐานของสังคมการเมือง

⁷¹Sheldon Wolin. (2004) Politics and Vision. Princeton: Princeton University Press.,pp.3-6.

⁷²เหมือนอย่างที่รัสโซกล่าวไว้ใน book 1 ของ The Social Contract ว่า ‘men being taken as they are and laws as they might be.’ ทางด้านของผู้ศึกษาเองมีความคิดเห็นว่าการสร้างแนวคิดและทฤษฎีของนักปรัชญาการเมืองนั้น ไม่อาจแยกขาดจากพื้นฐานในการมองธรรมชาติของมนุษย์ยกตัวอย่างเช่นการมองมนุษย์ว่าเป็นสัตว์ที่มีความสามารถในการใช้ภาษาและเหตุผลของอริสโตเติล นำเขาไปสู่การสร้างให้มนุษย์เป็นสัตว์การเมืองที่ใช้ภาษา เหตุผล ในรูปแบบของวิทยาศาสตร์เพื่อโน้มน้าวชักจูงให้ผู้อื่นเห็นคล้อยตาม หรือในส่วนของฮอบส์การมองมนุษย์เป็นสัตว์ที่กระหายและแสวงหาอำนาจในแบบที่ไม่มีที่สิ้นสุด ไม่เคยเพียงพอกับมันจนต้องมีผู้มีอำนาจมาใช้อำนาจเพื่อควบคุมการใช้อำนาจของผู้ใต้ปกครอง จนถึงแนวคิดในการมองธรรมชาติมนุษย์มีเพียงความต้องการและแสวงหาผลประโยชน์ในเชิงรูปธรรมเฉพาะหน้า ได้เชื่อมโยงไปสู่การสร้างแนวคิดในเชิงอรรถประโยชน์นิยมขึ้นมา (utilitarianism)

เป็นสิ่งที่นำมาสู่ข้อถกเถียงกันในเรื่องบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบ สิทธิและเสรีภาพควรมี ขอบข่ายแค่ไหน ในเรื่องของอำนาจอธิปไตย (sovereign power) จะให้มีระเบียบและกติกาของการ ให้อำนาจอย่างไร อำนาจควรอยู่ในมือของคนกลุ่มใด มีการใช้มันอย่างไร มีการควบคุมภายใต้รูปแบบ ของการตรวจสอบอำนาจหรือถ่วงดุลอำนาจอย่างไรไปจนถึงหากผู้ปกครองไม่อาจปฏิบัติตามคำมั่น สัญญา ฝ่ายของประชาชนมีวิธีการอย่างไรที่จะทวงอำนาจคืน ทั้งวิธีการที่สงบและใช้กำลังความ รุนแรง (civil disobedience)

ประเด็นที่ยกตัวอย่างมาในข้างต้นนี้เชื่อมโยงกับคำถามและความคิดของนักคิดทาง การเมืองตั้งแต่ยุคก่อนหน้าโสเครตีสมาจนถึงจอห์น ลอว์ตั้งแต่เรื่องคำถามในเชิงของการสำรวจลงลึก ไปยังพื้นฐานของธรรมชาติของมนุษย์ว่าเป็นอย่างไร (human nature) ความสัมพันธ์ระหว่าง ผู้ปกครองกับผู้ใต้ปกครองควรดำเนินอยู่ในลักษณะใด เสรีภาพกับอำนาจควรจัดสรรและแจกจ่าย กันอย่างไรรวมไปถึงประเด็นรายละเอียดปลีกย่อยในเรื่องของการออกแบบกฎหมาย สถาบันและ กระบวนการทางการเมืองที่มีลักษณะเฉพาะและมีความแตกต่างกันไปในแต่ละชุมชน สังคมและ วัฒนธรรม

Quentin Skinner เคยตั้งข้อสังเกตในเรื่องของการเรียกชื่อผู้ที่สนใจศึกษาความคิดของ นักปรัชญาการเมืองว่าจริงแล้วไม่อาจที่จะขีดเส้นหรือมองเห็นความแตกต่างระหว่างปรัชญาศีลธรรม (moral philosophy) กับปรัชญาการเมือง (political philosophy) โดยเฉพาะอย่างยิ่งความคิดใน ยุคคลาสสิกที่ไม่อาจปฏิเสธเรื่องของคุณธรรมไปได้ หรือแม้แต่ข้อถกเถียงที่ยังส่งผ่านมาจนถึงปัจจุบัน ในเรื่องคนดีกับพลเมืองที่ดี ความถูกต้องในทางศีลธรรมกับความถูกต้องในทางกฎหมายสามารถ สอดคล้องกันหรือไม่ เพราะฉะนั้นจึงน่าใช้ชื่อเรียกกว่านักประวัติศาสตร์ภูมิปัญญา (intellectual historian) น่าจะเป็นคำที่มีความเหมาะสมกว่า ส่วนการศึกษานั้นไม่ใช่การศึกษาแต่ตัวความคิดเพียง อย่างเดียวแต่เป็นการนำเอาความคิดเหล่านั้นมาเชื่อมโยงกับข้อถกเถียงและประเด็นปัญหาทาง การเมือง⁷³

นักวิชาการทางรัฐศาสตร์เปรียบเทียบการศึกษาทฤษฎีและความคิดทางการเมือง⁷⁴ กับ การศึกษาทางวิทยาศาสตร์ไว้อย่างน่าสนใจว่า ‘เนื่องจากการศึกษาความคิดและทฤษฎีการเมืองนั้น

⁷³โปรดดูรายละเอียดในบทความ ‘On Politics and History: A Discussion with Quentin Skinner’ Journal History of Political Thought.

⁷⁴ในความคิดของผู้ศึกษาพิจารณาว่าความคิดทางการเมือง ทฤษฎีทางการเมืองกับปรัชญาการเมือง (political philosophy) มีความ เกี่ยวเนื่องกัน แม้ว่าจะมีประเด็นที่ให้ความสำคัญ มีรายละเอียดจุดที่เน้นในการศึกษามีความแตกต่างกัน ยกตัวอย่างเช่นทฤษฎีการเมือง

ไม่ได้เป็นกิจกรรมของการตีความหรือการถอดรหัสในเรื่องสารที่พระเจ้าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ส่งลงมาให้กับมนุษย์ แต่มันเป็นเรื่องของความพยายามในการตีความเพื่อเข้าใจ การค้นหาความหมายในความคิดของนักคิดทางการเมืองจากอดีตที่ห่างไกลเรา ทำให้แนวคิดและทฤษฎีการเมืองกลายเป็นกิจกรรมที่ต้องมองย้อนกลับไปยังอดีต ด้วยการมองเข้าไปยังยุคสมัยและประวัติศาสตร์ที่ได้ให้กำเนิดความคิดที่เริ่มตั้งต้นกันที่บทสนทนาของเพลโต อย่างไรก็ตามการศึกษาความคิดและทฤษฎีทางการเมืองนั้นก็ไม่เหมือนกับการศึกษาฟิสิกส์ โดยเมื่อพิจารณากันถึงการเป็นนักฟิสิกส์ที่เก่งกาจนั้นไม่มีความจำเป็นต้องศึกษาประวัติศาสตร์ฟิสิกส์และไม่มีความจำเป็นต้องอ่านผลงานที่ชื่อ Physics ของอริสโตเติลหรือแม้แต่ผลงานก่อนหน้านั้นของนักปรัชญาธรรมชาติของไอโอเนียน (Ionian) รวมไปถึงงานของนักวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ผู้มีชื่อเสียงโด่งดังอย่างนิวตันและกาลิเลโอ

อย่างไรก็ตามแบบแผนในการศึกษาดังกล่าวนี้อาจจะนำมาใช้กับการศึกษาความคิดและทฤษฎีทางการเมืองได้ เพื่อที่จะเป็นนักศึกษาด้านความคิดและทฤษฎีทางการเมืองที่เก่งได้นั้น⁷⁵ ตัวของผู้ศึกษามีความจำเป็นต้องอ่านงานของทั้งเพลโต อริสโตเติล มาคิอาเวลลี ฮอบส์ ล็อก รูโซ มาร์กซ์ มิลล์และคนอื่นๆในลักษณะของการอ่านซ้ำแล้วซ้ำเล่า (read and reread) ควบคู่ไปกับการครุ่นคิด

ศึกษาถึงลักษณะของรูปแบบหรือประเภทของระบอบการปกครองต่างๆ ขณะที่ปรัชญาการเมืองมาจากการเกิดข้อสงสัยการตั้งคำถามและตัดสินในเชิงปทัสสถานหรือเชิงคุณค่า (normative) ว่าระบอบการปกครองแบบไหนถึงจะเป็นระบอบการปกครองที่ดี มีความยุติธรรม เป็นการตอบสนองต่อความสุขต่อคนส่วนใหญ่ แต่ก็ต้องไม่ละเลยหรือมองข้ามความต้องการของคนส่วนน้อยด้วย รวมไปถึงการตั้งคำถามไปยังถึงความชอบธรรมในตัวของผู้ปกครองและรัฐบาล การศึกษาทฤษฎีและความคิดทางการเมืองเป็นการอธิบายในเชิงพัฒนาการถึงต้นกำเนิด ที่มา ลักษณะการก่อร่างสร้างตัว (formation) ของรัฐสมัยโบราณและรัฐสมัยใหม่รวมถึงความคิดของนักคิดทางการเมืองต่อความเป็นรัฐและรูปแบบต่างๆของรัฐ ยกตัวอย่างเช่นความคิดของมาคิอาเวลลีต่อมหาชนรัฐและรัฐในแบบเจ้าผู้ปกครองจอห์น ล็อกกับรัฐในแบบเสรีนิยมและรูโซกับรัฐในแบบประชาธิปไตย มาร์กซ์กับรัฐในแบบสังคมนิยม อย่างไรก็ตามในด้านของรูปแบบและวิธีการของการศึกษาอาจมีความแตกต่างกันอยู่บ้าง โดยในกรณีของทฤษฎีและแนวคิดทางการเมืองมักจะปรากฏอยู่ในลักษณะของการให้นิยามและอธิบาย (explain) รวมไปถึงพิจารณาตัดสินในเชิงคุณค่า (normative) แต่ในส่วนของปรัชญาการเมืองจะมุ่งไปยังเรื่องของการตัดสินในเชิงคุณค่าเพียงอย่างเดียว อย่างไรก็ตามหากเปิดตำราทางด้านปรัชญาการเมือง ทฤษฎีและความคิดทางการเมืองอย่างเช่น The Cambridge History of Political Thought และ The Oxford Handbook of Political Theory ที่ตีพิมพ์ออกมาในช่วงหลังนับตั้งแต่ปี 2000 เป็นต้นมาจะสังเกตเห็นได้ว่ามีรายละเอียดของเนื้อหาและองค์ความรู้ทางปรัชญาการเมืองและแนวคิดและทฤษฎีการเมืองอยู่ปะปนผสมกันจนแทบจะแยกจากกันไม่ออก

⁷⁵ เป็นคนละประเด็นกับข้อถกเถียงที่ว่า การเป็นนักรัฐศาสตร์ที่ดี ที่เก่งหรือประสบความสำเร็จนั้นไม่มีความจำเป็นต้องศึกษางานของเพลโตหรือจอห์น ล็อก โปรดดูการอภิปรายได้ใน Terence Ball. 'The Value of the History of Political Philosophy' in The Oxford Handbook of the History of Political Philosophy. Edited by George Klosko. Oxford: Oxford University Press, 2013.,pp.47-50.

ไตร่ตรอง'⁷⁶ ที่รวมไปถึงการอ่านงานประเภทตีความ (text interpretation) ของนักคิดและนักวิชาการจากสำนักต่างๆติดตามมาเป็นจำนวนมากด้วย ดังนั้นการศึกษาความคิดและทฤษฎีทางการเมืองจึงเป็นเรื่องของการกลับไปอ่านผลงานของนักคิด นักปรัชญาการเมืองในอดีตทั้งจากตัวต้นฉบับเองและผ่านการอธิบายตีความจากผู้ที่ไปศึกษาในยุคต่อๆ มา

นอกจากนี้การตีความความคิดของนักปรัชญาการเมืองอาจทำให้เกิดการค้นพบใหม่ (rediscovering) หรือแม้กระทั่งการหยิบยก การนิยามความคิด ความรู้ที่ถูกกลบเกลื่อนและเกิดการหลงลืมจากผู้คนของสังคมในแต่ละยุคสมัยขึ้นมาพิจารณากันใหม่เพื่อที่จะได้นำมาใช้อธิบายและประยุกต์ใช้กับปรากฏการณ์ทางการเมือง⁷⁷ ยกตัวอย่างเช่นแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับระบอบประชาธิปไตยและมหาชนรัฐที่ถูกดึงมาใช้ศึกษาในแต่ละช่วงประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างคิดระบอบมหาชนรัฐของโรมัน ยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการและของสหรัฐอเมริกาเป็นต้น ส่วนจะมีรูปแบบรายละเอียดในวิธีของการศึกษาและจะอ่านผลงานคลาสสิกกันในลักษณะใดนั้นเป็นสิ่งที่ต้องมาทำความเข้าใจและศึกษากัน

ในเรื่องเป้าประสงค์ของทฤษฎีและความคิดทางการเมืองเกิดขึ้นมาจากสมมติฐานที่น่าสนใจว่า เราไม่อาจค้นพบความหมายและสาระของเหตุการณ์และปรากฏการณ์ต่างๆในทางการเมือง รวมไปถึงไม่อาจล่วงรู้ได้ว่าทำไมมันจึงมีความสำคัญกับมนุษย์เรา จนกว่าเราสามารถตีความและเข้าใจสิ่งดังกล่าวในเชิงประวัติศาสตร์⁷⁸ ซึ่งแน่นอนว่าเพียงแค่เหตุการณ์และข้อมูลและข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น (events and facts) แม้ว่าในเบื้องต้นมันเป็นสิ่งที่ไม่ลึกลับและโกหกเรา แต่มันก็ไม่ได้ทำให้เราเกิดภูมิปัญญาและช่วยให้ผู้ศึกษาเข้าใจโลกได้อย่างทะลุปรุโปร่ง ข้อมูลและความจริงที่เกิดขึ้นก็ยังเป็นข้อมูลและความเป็นจริงที่เกิดขึ้น ในความเป็นจริงข้อมูลและเหตุการณ์ยังผ่านการคัดเลือกเพื่อนำเสนอ กล่าวคือมีการหยิบเอาบางเหตุการณ์มานำเสนอและกล่าวถึงในขณะที่หลายเหตุการณ์ไม่ถูกนำมาเสนอ จงใจหลงลืม ในแง่มุมนี้เหตุการณ์และข้อมูลเพียงอย่างเดียวเปรียบเสมือนกับนาวาที่ปราศจากหางเสือมาควบคุมทิศทาง ดังนั้นเหตุการณ์และข้อมูลความจริงจะต้องผ่านการถูกตีความ (interpretation) มีการทำความเข้าใจ (understanding) ตลอดจนการตัดสินใจในเชิงคุณค่า

⁷⁶Terence Ball. 'History and the Interpretation of texts' in Handbook of Political Theory. edited by Gerald F. Gaus & Chandran Kukathas. London: SAGE Publications, 2004.,pp.18-19.

⁷⁷Maurizio Viroli. (2002) Republicanism. Translated from the Italian by Antony Shugaar. New York: Hill and Wang.,p.4.

⁷⁸Ruth W. Grant. 'Political Theory, Political Science, and Politics' in What is Political Theory? edited by Stephen K. White and J. Donald Moon. London: SAGE Publications, 2004.,p.178.

(value judgement) โดยสามารถกระทำผ่านทางแนวคิด ทฤษฎีและวิธีการศึกษาจึงจะทำให้เกิดความสมบูรณ์ ซึ่งทฤษฎีการเมือง (political theory) และความคิดทางการเมือง (political thought) คือการคิดที่เกี่ยวกับเรื่องของการเมืองในระดับของการสร้างให้เกิดแนวความคิด (conceptualization)⁷⁹ ที่ในปัจจุบันความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีการเมืองคือการครุ่นคิดไตร่ตรองอย่างรอบคอบรอบด้าน (comprehensive reflections) มีความเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ทางการเมือง เพื่อจะนำไปสู่เรื่องของการกำหนดนโยบายที่สร้างขึ้นมาจากการมีฐานความรู้ทางการเมือง (political knowledge) จากเมื่อในอดีตช่องทางและวิธีการที่ผู้นำจะได้ความรู้เกิดขึ้นมาจากการปรึกษา หรือฟังคำแนะนำจากที่ปรึกษาผู้เป็นนักปราชญ์ นักบวช ผู้รู้ ผู้มีประสบการณ์รวมไปจนถึงการศึกษาอ่านงานของนักประวัติศาสตร์และจากการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ในทางการเมือง⁸⁰ ดังกรณีตัวอย่างของมาคิอาเวลลีผลงาน The Prince และ The Discourses มาจากการสนใจศึกษาประวัติศาสตร์ของโรมัน

การศึกษาความคิดและทฤษฎีการเมืองสามารถใช้วิธีการศึกษาทั้งในเชิงประจักษ์ (empirical) และในเชิงบรรทัดฐาน (normative) โดยแบบแรกดำเนินอยู่ในระดับของการอธิบาย (explain) ที่การอธิบายเป็นเรื่องของความจำและความประทับใจ ซึ่งมักถูกตั้งข้อสงสัยและวิพากษ์ว่าเป็นเพียงแค่การเล่าเรื่องประวัติศาสตร์ทางความคิดให้แก่ผู้คนในปัจจุบันได้รับรู้ แต่ขาดพลังในการดึงเอาความรู้ตลอดจนถึงภูมิปัญญาของนักคิดในอดีตมาใช้เป็นหลักการช่วยในการเข้าใจและตัดสินคุณค่าของเหตุการณ์ทางการเมือง⁸¹ ในขณะที่การตีความจะนำมาสู่การตัดสินคุณค่า (value judgement) รวมไปถึงการประเมินคุณค่า (evaluation) เหมือนอย่างทีอริสโตเติลเคยกล่าวไว้ว่า คือการที่เราใช้วิจารณ์ญาณและความรู้ในการครุ่นคิดไตร่ตรอง (contemplation) เพื่อที่จะบอกว่า

⁷⁹Michael Freeden. 'Ideology, Political Theory and Political Philosophy' in Handbook of Political Theory. edited by Gerald F. Gaus & Chandran Kukathas. London: SAGE Publications, 2004.,p.3.

⁸⁰Leo Strauss. An Introduction to Political Philosophy: Ten Essays by Leo Strauss. Edited with an introduction by Hilail Gildin. Detroit: Wayne State University Press, 1989.,p.7-9.

⁸¹Robert E. Goodin, Philip Pettit and Thomas Pogge. (eds.) A Companion to Contemporary Political Philosophy. Oxford: Wiley-Blackwell, 2012.,p.xvi. ตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 20 ผลงานของนักสังคมวิทยาอาทิ Max Weber, Emile Durkheim และ Georges Sorel กลุ่มนักสังคมวิทยาที่ได้รับอิทธิพล Machiavellians อย่าง Gaetano Mosca, Vilfredo Pareto และ Robert Michaels และนักทฤษฎีในสายมาร์กซิสต์อย่าง Eduard Bernstein, Leon Trotsky, Rosa Luxembourg, Antonio Gramsci, Georg Lukacs, Max Horkheimer, Theodor Adorno, Herbert Marcuse และ Karl Mannheim ในฐานะนักทฤษฎีสังคม (social theory) นักคิดเหล่านี้ได้ใช้รูปแบบทั้งในเชิงประจักษ์ผสมกับเชิงบรรทัดฐานศึกษาตีความสังคมการเมือง (โปรดดูรายละเอียดใน George Klosko. 'Contemporary Anglo-American Political Philosophy' in The Oxford Handbook of the History of Political Philosophy. Edited by George Klosko. Oxford: Oxford University Press, 2013.)

ความคิดที่นักคิดทางการเมืองได้นำเสนอออกมาในดีหรือไม่ดี รวมไปถึงมุ่งหวัง มีความต้องการให้เกิดประโยชน์แก่บุคคลกลุ่มใดของสังคมการเมือง เมื่อนำมาพิจารณาแล้วในความคิดของผู้ศึกษาจะสังเกตได้ว่าผลงานของนักปรัชญาการเมืองคือการตีความในลักษณะของการประเมินคุณค่าทั้งสิ้น ยกตัวอย่างเช่นงานเขียนของฟรีดิช นีทเชอคือการโจมตีความคิดตั้งแต่เพลโต การวิพากษ์คริสต์ศาสนา และรุสโซรวมไปถึงระบอบประชาธิปไตยว่าทำให้เกิดความเสื่อมถอย (decline) และนำมนุษย์และสังคมไปสู่ความคิดในเชิงสูญญานิยม (nihilism) หรือผลงานของนักปรัชญาร่วมสมัยอย่างคาร์ล ป็อบเปอร์ต้องการชี้ให้เห็นถึงมรดกและอิทธิพลทางความคิดในเชิงประวัติศาสตร์นิยม (historicism) เริ่มต้นตั้งแต่เฮราคลีตัส (Heraclitus) เพลโต อริสโตเติลมาจนถึงเฮเกิล (Hegel) มีอิทธิพลทำให้เกิดระบอบเผด็จการอำนาจนิยมแบบเบ็ดเสร็จขึ้นในต้นศตวรรษที่ 20 ขณะที่ผลงานหลายชิ้นของไอซอฮาร์เบอร์ลิน ได้ชี้ให้เห็นถึงความคิดของนักปรัชญาการเมืองที่ได้เป็นปทัษฐาน เป็นอุปสรรค คุกคามและทำลายเสรีภาพของมนุษย์⁸² ตัวอย่างผลงานที่ได้รับอิทธิพลมาร์กซิสต์ของ C.B. Macpherson ในชื่อ The Political Theory of Possessive Individual ตีความผลงานของทั้งฮอบส์และล๊อคว่าถูกนำมาใช้เพื่อสนับสนุนแนวคิดทุนนิยมยุคใหม่ เป็นการปกป้องผลประโยชน์ส่วนตัวทางเศรษฐกิจ การแสวงหาความร่ำรวยมั่งคั่งและส่งเสริมสถาบันทรัพย์สินส่วนบุคคล⁸³

การอธิบายและตีความผลงานรวมไปถึงงานเขียนทางปรัชญาการเมือง ทฤษฎีการเมือง และความคิดทางการเมืองเป็นเพียงแค่เรื่องของการใช้วาทศิลป์ (rhetoric) โดยผู้เขียนใช้ความสามารถและทักษะในภาษา หลักตรรกะ ความเป็นเหตุเป็นผล การเป็นนักเล่าเรื่อง ความเชี่ยวชาญในการถกเถียงเพื่อชักจูงและโน้มน้าวให้คนอ่านงานเห็นด้วยคล้อยตามความคิดที่นำเสนอ ในแง่ผลงานที่ปรากฏออกมาจึงเป็นเพียงแค่การออกมาอธิบายปกป้องความคิดและปฏิเสธลัทธิความคิดที่ตนเองไม่เห็นด้วยเท่านั้น ซึ่งในความเป็นจริงแล้วนักปรัชญาการเมืองเกือบทุกคนก็ใช้ความเป็นวาทศิลป์สถาปนาความคิดของตนเองขึ้นมาทั้งสิ้นไม่ว่าจะเป็นเพลโต มาคิอาเวลลีมาจนถึงนีทเชอ และอยู่ในสายของนักคิดและนักทฤษฎีทางการเมืองที่ปฏิเสธการสร้างองค์ความรู้ในแบบข้ามยุคข้ามสมัยของสายปรัชญาการเมือง

⁸² โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหนังสือ Freedom and Its Betrayal และ Four Essays on Liberty

⁸³ Terence Ball. 'The Value of the History of Political Philosophy' in The Oxford Handbook of The History of Political Philosophy. Edited by George Klosko. Oxford: Oxford University Press, 2013.,pp.50-51.

7. การศึกษาความคิดและทฤษฎีการเมืองเพื่อความเข้าใจและเยียวยาความป่วยไข้ทางการเมือง ?

การศึกษาทางการเมืองและรัฐศาสตร์ที่ปราศจากพลังอำนาจในการตัดสินคุณค่ากับปรากฏการณ์ทางสังคมการเมืองอยู่ในลักษณะที่เป็นอันตราย ความสำคัญอยู่ที่พลังทางความคิดจะต้องให้ความรู้และชี้นำสังคมได้ เป็นประเด็นสำคัญที่นักปรัชญาการเมืองตั้งแต่ปลายศตวรรษที่ 19 อย่างฟรีดริช นิทเชอจนถึงกลางศตวรรษที่ 20 อย่างลีโอ สเตราส์กล่าวเตือนว่าจะนำมาซึ่งมาสู่สภาวะการณ์ของความนิ่งเฉยทางศีลธรรม (moral complacency) เกิดสัมพัทธ์นิยมในทางศีลธรรม (moral relativism) ความเป็นสูญนิยม (nihilism) ซึ่งหากเราศึกษาเหตุการณ์ในทางประวัติศาสตร์แล้วเรื่องของความคิดที่นักคิดนำเสนอขึ้นเป็นสิ่งที่ไม่อาจแยกขาดจากกับบรรยากาศหรือเหตุการณ์ความเป็นจริงทางสังคมไปจนถึงบริบทที่สร้างมันขึ้นมา เนื่องจากความรู้มันไม่ได้เกิดขึ้นมาอย่างลอยๆ หรือโดยปราศจากสาเหตุ กล่าวในอีกนัยหนึ่งเรื่องของทฤษฎีไม่อาจแยกออกจากการนำไปปฏิบัติเหมือนอย่างที่ว่า R.G. Collingwood ตั้งข้อสังเกตไว้อย่างน่าสนใจว่าปัญหาในเชิงปรัชญาและความคิดนั้นเกิดขึ้นมาจากปัญหาในเชิงปฏิบัติและหนทางการแก้ไขก็กลับไปสู่เรื่องของ การนำไปปฏิบัติ⁸⁴

จารีตของในเรื่องของการถือกำเนิดของแนวคิดและทฤษฎีทางการเมืองนั้นมาจากการที่นักคิดเกิดความคิดที่เกี่ยวข้องกับบรรยากาศและเหตุการณ์ต่างๆของสังคมการเมืองที่กำลังดำเนินอยู่รอบตัวเขา มันจึงไม่ได้เกิดขึ้นมาโดยปราศจากสาเหตุ ตั้งแต่เหตุการณ์ความขัดแย้งของโสเครติสกับขบวนการโซฟิสต์ (Sophistic movement) ที่กำลังเติบโตและขยายตัวได้รับการต้อนรับเป็นอย่างดีจากพลเมืองนครรัฐเอเธนส์ ปรัชญาการเมืองของเพลโตที่ตอบโต้กับพลเมืองส่วนใหญ่ภายใต้ระบอบประชาธิปไตย แนวคิดของการเป็นสัตว์การเมืองของอริสโตเติลกับความพยายามในการฟื้นฟูจิตวิญญาณและลมหายใจของนครรัฐเอเธนส์ที่กำลังอยู่ในช่วงสุดท้าย ติดตามมาด้วยการเกิดขึ้นและนำเสนอแนวความคิดความเป็นพลเมืองโลก (cosmopolitanism) ของกลุ่มปรัชญา Stoic ความคิดในเชิงสุขนิยม (hedoism) ของกลุ่มปรัชญา Epicurianism เพื่อให้จิตใจหลบหนีออกไปจากความกังวล (ataraxia) เป็นแนวคิดซึ่งเกิดขึ้นมาเพื่อตอบสนองกับการที่อารยธรรมกรีกกำลังประสบกับสภาวะความเสื่อมและการล่มสลายของนครรัฐ มาจนถึงสมัยใหม่ความคิดของการมีรัฐบาลที่มาจากประชาชนของจอห์น ล็อก มีวัตถุประสงค์ตอบโต้กับความคิดของ Sir Robert Filmer ในการ

⁸⁴R.G. Collingwood. The New Leviathan. Edited and introduced by David Boucher. Oxford: Oxford University Press, 2000.,pp.5-9.

สนับสนุนผู้ปกครองแบบปิตุราชา (patriarch) การเสนอให้อำนาจเด็ดขาดแก่ผู้ปกครองที่เรียกว่าองค์อธิปัตย์ของโทมัส ฮอบส์ก็เป็นการเสนอทางออกให้กับความขัดแย้งและความโหดร้ายที่อังกฤษต้องประสบจากสงครามกลางเมือง ซึ่งต่อมากการต่อต้านอำนาจของรัฐและตัวผู้ปกครองได้ดำเนินมาถึงจุดแตกหักผ่านแนวคิดของคาร์ล มาร์กและกลุ่มอนาธิปัตย์ (anarchy) ทอม เพนจนถึงความคิดที่เสนอให้มีการจำกัดอำนาจของรัฐบาลของนักคิดในสายเสรีนิยมประชาธิปไตย (liberal democracy) นอกจากนี้การนำเสนอแนวความคิดของนักคิดหากนำมาพิจารณาในบริบทของเหตุการณ์ ต่างล้วนแล้วแต่มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์อยู่เบื้องหลังเกือบทั้งสิ้น ยกตัวอย่างเช่นแนวคิดในเชิงการเสียสละเพื่อปิตุภูมิ (patriotic) การเรียกร้องในลักษณะชาตินิยมของมาคิอาเวลลีในช่วงที่อิตาลีตกเป็นเป้าหมายของการรุกรานจากชาติมหาอำนาจในช่วงศตวรรษที่สิบหกไม่ว่าจะเป็นฝรั่งเศส เยอรมัน สเปนและชาวเติร์ก หรือความคิดทางปรัชญาในเรื่องการให้รัฐต้องมีพันธกิจในเชิงจริยธรรม (ethical state) ของเฮเกลถูกนำเสนอในช่วงที่โปเลียนกำลังรุกขยายอำนาจคุกคามชาติต่างๆในยุโรปที่กำลังเป็นอันตรายต่อรัฐปรัสเซียที่เฮเกลเป็นพลเมือง⁸⁵

การศึกษาความคิดและทฤษฎีการเมืองคือการศึกษาก่อนความคิดของนักคิด นักปรัชญาการเมืองที่นำเสนอหลักการ แนวคิดและอุดมการณ์ที่มีความสำคัญอีกทั้งมีผลกระทบต่อยุคสมัยและส่งผลกระทบต่อจนถึงปัจจุบัน ถือเป็นความเข้าใจในเชิงพัฒนาการในทางประวัติศาสตร์ (evolved historically) มีความสืบทอดกันมาอย่างต่อเนื่องในลักษณะของการเป็นจารีตทางความคิด⁸⁶ ยกตัวอย่างในเรื่องการนำเสนอแนวคิดของผู้ปกครองในอุดมคติเกิดขึ้นเป็นรูปร่างที่ชัดเจน มีการอธิบายอย่างเป็นระบบ ลงลึกไปในรายละเอียดตั้งแต่แนวคิดในเรื่องราชาปราชญ์ (philosopher-king) ของเพลโต เจ้าผู้ปกครองของนิโคโล มาคิอาเวลลี ที่มาและความสำคัญในความเป็นองค์อธิปัตย์ (sovereignty) ของโทมัส ฮอบส์ ความเป็นอภิมนุษย์ (superman/ubermensch) ของฟรีดริช นีทเชอ หรืออาจปรากฏอยู่ในรูปแบบรัฐที่สมบูรณ์แบบในทางจริยธรรมของเฮเกล (ethical totality) คาร์ล มาร์กกับพันธกิจทางประวัติศาสตร์ของชนชั้นกรรมาชีพ (proletariat class) และชนชั้นปัญญาชนของอันโตนิโอ กรัมสกี รวมไปถึงบทบาทความสำคัญของประชาชนไม่ว่าจะอยู่ในสถานะของความเป็นพลเมือง (citizen) ในรูปของมหาชน (multitude) ที่มาจากความนิยมและชัยชนะของระบอบ

⁸⁵Carl Schmitt. The Concept of the Political. Translated and with an Introduction by George Schwab. Chicago: The University of Chicago Press, 1996.,pp.65-67.

⁸⁶David Miller. (ed.) The Blackwell Encyclopedia of Political Thought. Cambridge: Basil Blackwell Ltd: 1991.,preface.

ประชาธิปไตย เป็นการนำเสนอความคิดบนพื้นฐานของความพยายามที่จะป้องกันรวมไปถึงเอาชนะความเสื่อมของระบอบการปกครอง ด้วยการอธิบายให้ผู้อ่านได้มองเห็นถึงข้อดี ข้อเสีย ข้อเด่น ข้อด้อยของแต่ละรูปแบบการปกครองไม่ว่าจะเป็นราชาธิปไตย อภิชนาธิปไตย คณาธิปไตย ประชาธิปไตยและมหาชนรัฐ ถือกำเนิดแนวคิดมาตั้งแต่อูโรโททัยของความคิดทางการเมืองผ่านผลงานของเฮโรโดตัส เพลโต อริสโตเติล โพลิบิอัส ซิเซโร มาคิอาเวลลี รุสโซและมงเตสกีเออ

การศึกษาความคิดในระดับของปัจเจกบุคคลยังให้ความสำคัญในเรื่องของรูปแบบและวิธีการนำเสนอ (style) ของนักปรัชญาการเมืองแต่ละคนก็มีความหมายที่สามารถจัดได้ว่าเป็นสื่อประเภทหนึ่ง (style is a message) ปรากฏออกมาตั้งแต่การนำเสนองานในรูปของบทสนทนา (dialogue) ของเพลโตและวาทศิลป์ (rhetoric) ของซิเซโร ซึ่งมีความแตกต่างไปจากการเขียนอยู่ในรูปของความเรียง (treatise/essay) ของจอห์น ล็อคและรุสโซ หรือแม้แต่การใช้รูปแบบคติพจน์ (proverb) คำคมสั้นๆ (aphorism) ของฟรีดริช นีทเชอที่ย้อนกลับไปหาบรรพบุรุษทางความคิดก่อนยุคโสเครตีส มีนัยสำคัญถึงการปฏิเสธวิธีการนำเสนอและรูปแบบการคิดและการอธิบายในรูปของความเป็นเหตุผล (rationality) ในขณะที่นักประวัติศาสตร์ความคิดอย่างไอซอาห์ เบอ์ลิน (Isaiah Berlin) แบ่งประเภทของนักคิดและความคิดด้วยการใช้ตัวเม่น (hedgehog) กับสุนัขจิ้งจอก (fox) เป็นอุปมาตัวแทนโดยสังเกตจากพฤติกรรมและธรรมชาติของเม่นเป็นสัตว์ประเภทที่รู้สิ่งเดียวแต่รู้สึก ส่วนสุนัขจิ้งจอกมีความชาญฉลาดรอบรู้ในหลายสิ่ง เป็นสิ่งที่เบอ์ลินได้รับอิทธิพลมาจากกวีชาวกรีกชื่อ Achilochus ที่มีชีวิตอยู่ในช่วงเวลาใกล้เคียงกับกวีโฮเมอร์ โดยเบอ์ลินแบ่งนักปรัชญาให้อยู่ในประเภทของตัวเม่นได้แก่เพลโต (Plato) ดันเต้ (Dante) ลูคลีติอุส (Lucretius) ปาสกาล (Pascal) เฮเกิล (Hegel) ดอสโตเยสกี (Dostoevsky) นีทเชอ (Nietzsche) ส่วนที่เป็นสุนัขจิ้งจอกได้แก่ เฮโรโดตัส (Herodotus) อริสโตเติล (Aristotle) มงเตล (Montaigne)⁸⁷

นอกจากนี้การศึกษาแนวคิดทางการเมืองเราจะเห็นภาพของนักคิดทางการเมืองตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันที่ได้เข้ามาเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งทางตรงและทางอ้อม ตั้งแต่ความพยายามทำหน้าที่แสวงหาคำอธิบายเหตุการณ์และการปฏิบัติทางการเมือง การออกมาพูดและเขียนเพื่อปกป้องความรู้ ตลอดจนหลักการ อุดมการณ์ที่ตัวเองยึดถือและเชื่อมั่นไปจนถึงการวิพากษ์ผู้นำ และปรากฏการณ์ทางการเมือง เรายังสังเกตได้จากเจตจำนงส่วนบุคคลที่แสดงออกมาต้องการมีตำแหน่งทางการเมืองหรือเป็นที่ปรึกษาให้แก่ผู้ปกครองมีมาให้เห็นตั้งแต่เพลโตกับทางไดโอนีซุสแห่งซี

⁸⁷ Isaiah Berlin. Russian Thinkers. Edited Henry Hardy and Aileen Kelly. Harmondsworth: Penguin Books, 2008.

ราคิว (Dionysus of Syracuse) อริสโตเติลกับบอเล็กซานเดอร์ มาคืออาเวลลีกับตระกูลเมดีชี โทมัส ฮอบส์เป็นที่ปรึกษาให้กับครอบครัวคาเวนดิช (Cavendish family)⁸⁸ และมาร์ติน ไฮเดกเกอร์กับนักปรัชญาการเมืองอีกหลายๆท่านกับการสนับสนุนพรรคชาติสังคมนิยมและตัวอดอล์ฟ ฮิตเลอร์

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของระเบียบวิธีการศึกษา (methodology) ปรัชญาการเมืองและความคิดทางการเมือง เพื่อที่ผู้ศึกษาจะสามารถเข้าใจเนื้อหาความคิดที่เกิดขึ้นในอดีต ด้านของนักประวัติศาสตร์ความคิดอย่าง Quentin Skinner ให้ความสำคัญด้วยการมุ่งเน้นไปยังตัวของผู้เขียน ตั้งคำถามที่ว่าทำไมจึง (ต้อง) เขียนผลงานชิ้นนั้นขึ้นมา มีเป้าหมาย มีวัตถุประสงค์และมีเจตนาธรรม์อย่างไร (intention) ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความเชื่อมโยงกับประเด็นต่อมาก็คือผู้เขียนต้องการที่จะสื่อสารเรื่องราวเหล่านั้นกับใคร กลุ่มบุคคลใดที่ถูกเลือกเพื่อที่จะส่งสาร⁸⁹ ไม่แตกต่างไปจาก John Dunn นักทฤษฎีการเมืองที่เคยให้แง่คิดไว้ก่อนหน้านั้นว่าการศึกษาประวัติศาสตร์ทฤษฎีทางการเมือง ผู้ศึกษาเองจะต้องเข้าใจบริบทเฉพาะทางประวัติศาสตร์ (historical specificity) ไปพร้อมๆกับเนื้อหาทางปรัชญาอันมีความละเอียดอ่อน (philosophical delicacy) โดยจะขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งไปเสียไม่ได้ เหมือนกับการที่เราจะรู้จักบุคคลผู้หนึ่งไม่ได้ จนกว่าเราได้รู้ว่าเขาได้ลงมือทำอะไรบ้าง ซึ่งก็คือการรู้จักและเข้าใจบริบท (context) ที่สามารถคลี่คลาย มีนัยสำคัญบอกให้ผู้ศึกษาทราบถึงประสบการณ์และเจตนาธรรม์ของผู้เขียน เพราะฉะนั้นเพื่อที่จะเข้าใจและเข้าถึงความคิดทำให้ผู้ศึกษาต้องทำความเข้าใจโลกของอุดมการณ์กับโลกของการปฏิบัติไปพร้อมๆกัน⁹⁰ อย่างไรก็ตามมีข้อน่าสังเกตว่าการศึกษาความคิดมนุษย์จากวิธีการทางประวัติศาสตร์ (historical) ผ่านการเข้าใจอดีตอย่างที่ยืนยันเป็นจริงกับวิธีการประวัติศาสตร์นิยม (historicism) เป็นความพยายามในการตีความและเข้าใจความคิดในอดีตมากเกินไปกว่าก่อนที่อดีตจะได้อ่านทำความเข้าใจตัวของมันเองอย่างแท้จริง⁹¹ อาจกล่าวได้ว่าเป็นการตีความ (และวิพากษ์) เกินเลย (over (mis) interpretation) ตัวอย่างเช่นการโจมตีความคิดในเชิงประวัติศาสตร์นิยมของคาร์ล ป็อบเปอร์ที่มีต่ออริสโตเติล เพลโต มาร์กซ์และเฮเกลว่าประวัติศาสตร์มีเป้าหมายที่ถูกกำหนดมาแล้วล่วงหน้าแล้ว (pre-determinism)

⁸⁸David Boucher and Paul Kelly. 'Introduction' in Political Thinkers: from Socrates to the Present. Edited by David Boucher and Paul Kelly. Oxford: Oxford University Press, 2003.,p.1.

⁸⁹John G. Gunnell. Political Theory: Tradition and Interpretation. (Cambridge:WinthroPublishers, Inc, 1979).,pp.98-99

⁹⁰John Dunn. 'The Identity of the History of Ideas' Philosophy 43 (1968) :85, 86.

⁹¹'attempt to understand the thought of the past better than it understood itself before he has understood it exactly as it understood itself' Leo Strauss. On Tyranny. P.25.

การศึกษาความคิดและทฤษฎีทางการเมืองไม่อาจปฏิเสธถึงความเชื่อมโยงและความต่อเนื่อง ทางด้านแนวคิดและความรู้ที่ถูกส่งผ่านมาจากอดีต ในทำนองที่ว่าความความผัน เจริญรณรมณ์ของนักปรัชญา นักคิดทางการเมืองในอดีตกลายมาเป็นแรงบันดาลใจที่ข้ามยุคสมัย เป็นสิ่งที่ทรงอิทธิพลและอาจอยู่ในลักษณะของปมปัญหาของนักปรัชญาการเมืองรุ่นต่อๆมารับเอามาและสานต่อในแบบที่รู้ตัวและไม่รู้ตัว ตัวอย่างเช่นความพยายามของนักปรัชญาการเมืองยุคใหม่อย่างเฮเกลที่จะผสมผสานเสรีภาพสมัยใหม่ให้เข้ากับความเป็นชุมชนการเมืองของอริสโตเติลในชื่อของรัฐประเศ⁹² ความคิดของเฮเกลถูกนำไปสู่การปฏิบัติและส่งผลในทางการเมืองด้วยผลงานของคาร์ล มาร์กซ์ ที่ในงาน *Das Kapital* เขาเรียกตัวเองว่าเป็นสานุศิษย์ของนักคิดผู้ยิ่งใหญ่ ทางด้านของมาร์กซ์เองสามารถแปลงปรัชญาไปสู่การเมือง (philosophical politics) ผ่านการตีความทางความคิดด้วยการสร้างสำนึกทางชนชั้นให้แก่ชนชั้นกรรมาชีพ⁹³ นับว่าเป็นการนำเอาปรัชญาและความรู้มาสู่มวลชนชาติอีกครั้ง หลังจากทีโสเครตีสได้ดำเนินมามาก่อนหน้าเมื่อหลายพันปีก่อน นอกจากนี้การศึกษาผลงานทางปรัชญาการเมืองช่วยในการรู้ถึงกำเนิด (origins) ของความคิดและพฤติกรรมของนักการเมืองเหมือนอย่างที Bertrand Russell ตั้งข้อสังเกตไว้อย่างน่ารับฟังภายหลังสงครามโลกครั้งที่สองเพ่งยุติลงว่า ‘ฮิตเลอร์คือผลิตผลของรัสเซีย ขณะที่รัสเซียและเชอร์ซิลเป็นของลือค’⁹⁴

ในฐานะผู้ที่ได้รับการฝึกฝนร่ำเรียนและคลุกคลีกับความคิดทางปรัชญาการเมืองรวมไปถึงผลกระทบทางการเมืองในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง ฮานนาห์ อาเรนต์ที่ตั้งคำถามพร้อมข้อสงสัยกับนิยามของคำว่าทฤษฎีการเมือง (political theory) ที่ในความคิดของเธอมองว่าทั้งสองสิ่งมีธรรมชาติและคุณสมบัติที่ไม่อาจจะอยู่รวมกันได้ หากจะเปรียบเทียบก็เสมือนน้ำกับน้ำมันที่ไม่อาจหลอมรวมเป็นเนื้อเดียวกันได้ ด้วยเหตุผลที่ว่าความเป็นการเมือง (political) ตั้งเป็นบนพื้นฐานของการปฏิบัติ (action) เป็นเรื่องที่ต้องยุ่งเกี่ยวกับผู้คน ดำเนินอยู่บนพื้นฐานของความแตกต่างและหลากหลายนำมาถึงความสัมพันธ์ในลักษณะที่เอาแน่เอานอนไม่ได้ การเมืองจึงเป็นสิ่งที่ไม่อาจทำนายหรือคาดเดาได้ ไม่สามารถบังคับ จับให้หยุดนิ่งไปจนถึงจับให้มันคั่นให้ตายได้ ซึ่งประเด็นหลังนี้ปรากฏเป็นความพยายามของสิ่งที่เรียกว่าทฤษฎี (theory) ซึ่งแน่นอนว่าต้องวนเวียนอยู่ในโลกของการคิด (thinking) หลักการบนพื้นฐานของเหตุผล (rationality) เป็นสิ่งที่มักเดินขนานไปกับอารมณ์ โอกาส

⁹²Howard Caygill ‘Kant and Hegel on the State’ in *A Textual Introduction to Social and Political Theory*. edited by Richard Bellamy & Angus Ross. Manchester: Manchester University Press, 1996.,pp.158-159.

⁹³Georg W.F. Hegel. *The Philosophy of History*. Translated by J. Sibree. New York: Prometheus Books, 1991.,p.viii.

⁹⁴Bertrand Russell. *A History of Western Philosophy*. London: Routledge, 1992.,p.685.

(opportunities) ความไม่แน่นอน (chances) และขึ้นอยู่กับโชคชะตา (fortuna) ที่นักปรัชญาการเมืองอย่างมาคิอาเวลลีสอนไม่ให้มองข้ามมันไป เพราะฉะนั้นประวัติศาสตร์และความเป็นจารีตในทางปรัชญาการเมืองจึงแบ่งแยกออกเป็นสองกระแสใหญ่ๆ ฝ่ายแรกอธิบายเรื่องของทฤษฎีการเมืองเป็นความพยายามในการทำให้การเมืองเป็นเรื่องของหลักการ (theorizing politics) ขณะที่อีกฝ่ายหนึ่งพยายามที่จะสร้างสิ่งที่เรียกว่าควรรพิจารณาการเมืองอย่างที่มีนัยเป็นจริง (politicizing theory) โดยแต่ละความพยายามมียักษ์ใหญ่ทางปรัชญาการเมืองอย่าง Plato กับ Machiavelli ปักหลักเป็นเจ้าของสำนักความคิด⁹⁵ นอกจากนี้ในการศึกษาปรัชญาการเมืองรวมถึงทฤษฎีทางการเมืองมีนักปรัชญาที่ศึกษาและเขียนงานออกมาอย่างเป็นระบบ (systematic) อย่างเช่นจอห์น รอว์ลส์ (John Rawls) ส่วนในอีกด้านหนึ่งให้เหตุผลว่าการเมืองเป็นปรากฏการณ์ที่ไม่มีความมั่นคง (unstable) เกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอด (mutable) อีกทั้งมีความหลากหลายที่ไม่อาจลดทอน (variety of irreducibly) ทำให้นักปรัชญาการเมืองอย่างไอซาiah เบอริลิน (Isaiah Berlin) เสนอว่าวิธีการศึกษาควรมีได้หลากหลายวิธีการ (unity of method) อีกทั้งวิธีการศึกษาควรจะปรับเข้ากับเรื่องที่จะศึกษา จึงไม่ควรที่จะมีแนวคิดและวิธีการศึกษากำหนดไว้ล่วงหน้าหรือเอามาจับครอบปรากฏการณ์ (imposed upon)⁹⁶ เคยเป็นประเด็นที่ทางด้านของ G.D.H. Cole เคยเตือนไว้ว่า หากหยิบงานเพียงชิ้นใดชิ้นหนึ่งของนักปรัชญาการเมืองขึ้นมาศึกษา อาจเกิดความสับสนเสี่ยงความเข้าใจผิดในความคิดของนักปรัชญาการเมืองท่านนั้นขึ้นมาได้ เนื่องจากงานชิ้นดังกล่าวเป็นเพียงส่วนหนึ่งของความคิด⁹⁷

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

รัฐศาสตร์ : สถานภาพและพัฒนาการ สมบัติ จันทรวงศ์ (บรรณาธิการ) สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย 2525 อธิบายถึงที่มาและกำเนิดของการศึกษารัฐศาสตร์ในประเทศไทย

⁹⁵The Portable Hannah Arendt. Edited with an Introduction by Peter Baehr. Harmondsworth: Penguin Books, 2000.,pp. 4-5. Adriana Cavarero. 'Politicizing Theory' in What is Political Theory. edited by Stephen K. White and J. Donald Moon. London: SAGE Publications, 2004.,pp.54-55.

⁹⁶Catherine Zuckert. Political Philosophy in the Twentieth Century. The Review of Politics. 71 (2009).,p.3-4.

⁹⁷Jean Jacques Rousseau. (1973) The Social Contract and The Discourses. Translated by G.D.H. Cole. London: Everyman's Library.pp.347-349.

ไทยที่เริ่มต้นที่สถาบันอุดมศึกษาอย่างคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ การศึกษารัฐศาสตร์ในยุคต่างๆที่เชื่อมโยงกับความรู้ ความนิยมทาง รัฐศาสตร์ในระดับนานาชาติ อาทิการศึกษาแนวกฎหมายและสถาบันทางการเมือง แนวทางมาร์กซิสต์ แนวทางสังคมนิยม แนวพฤติกรรมศาสตร์ แนวหลังพฤติกรรมศาสตร์ การให้รายละเอียดถึงตัว หลักสูตร เนื้อหาของรายวิชาที่ทำการเรียนการสอนและภูมิหลังการศึกษาของบุคคลากรทางด้าน รัฐศาสตร์ในสถาบันการศึกษาในช่วงยุคเริ่มต้น รวมไปถึงการวิเคราะห์อุปสรรคและปัญหาในการเรียน การสอนทางด้านรัฐศาสตร์ และลงรายละเอียดไปยังการเรียนการสอนทางด้านปรัชญาการเมืองด้วย

การเมืองมนุษย์ รัฐศาสตร์ทวนกระแส ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ กรุงเทพฯ ดอกหญ้า 2528 กล่าวถึงบทบาท สถานะและพัฒนาการของการศึกษาทางด้านรัฐศาสตร์ที่เริ่มตอกอยู่ภายใต้ อิทธิพลทางความคิดในแบบปฏิฐานนิยมเชิงตรรกะ (logical positivism) ที่เริ่มต้นจากวิธีวิทยา การศึกษา (methodology) หาคำความรู้ในแบบวิทยาศาสตร์นิยม (scientism) ที่ทางสังคมศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาทางด้านรัฐศาสตร์หยิบยืมมาใช้ในการศึกษาภายใต้รูปแบบและวิธีการ พฤติกรรมศาสตร์ (behavioralism) เน้นหนักไปทางด้านการศึกษาเรื่องราวของทัศนคติ การสังเกต และวัดพฤติกรรมทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา ต่อมาเกิดการตั้งคำถามและข้อสงสัย ในการศึกษาเชิงพฤติกรรมและการวัดค่าออกมาในเชิงปริมาณหรือคิดคำนวณออกมาเป็นตัวเลข (quantification) ที่ละเลยไม่ให้ความสนใจและความสำคัญกับการศึกษาลงลึกไปถึงสิ่งที่อยู่ข้างใน ซึ่งเป็นเรื่องของการตัดสินในเชิงคุณค่า (value judgement) ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรม รวมไปถึงการหันมาศึกษาให้ความสำคัญกับสิ่งที่รัฐศาสตร์กระแสหลักละเลยหรือไม่ให้ ความสนใจ โดยตั้งแต่เหตุการณ์การรณรงค์ต่อสู้เรียกร้องในเรื่องของสิทธิของกลุ่มผิวสี นักศึกษา ปัญญาชนและขบวนการสิทธิสตรีในช่วงปี 1968 (Civil Right Movement) ทำให้วงการศึกษาด้านรัฐศาสตร์หันกลับมาสนใจศึกษาเรื่องของคนด้อยโอกาสที่ขาดการดูแลจากรัฐหรือโดนกดทับ จากนโยบายและการปฏิบัติของรัฐ เป็นการสถาปนาอำนาจในพื้นที่ทางการเมืองของกลุ่มสตรี กลุ่มที่ถูกเรียกว่าเป็นผู้เปี่ยมเบนทางเพศ และชนกลุ่มน้อยทางด้านชาติพันธุ์

รัฐศาสตร์ การบริหารรัฐกิจ ทฤษฎี : หนึ่งทศวรรษรัฐศาสตร์แนววิพากษ์ ไชยรัตน์ เจริญศิลป์โอฬาร ศูนย์วิจัยและผลิตตำรา มหาวิทยาลัยเกริก 2540 สมมติฐานของผู้ศึกษาพิจารณา ว่าองค์ความรู้ทางด้านรัฐศาสตร์กระแสหลักที่ครอบงำการเรียนการสอนอยู่ในช่วงนั้นนอกจากจะเป็น เรื่องของสถาบันทางการเมือง พฤติกรรมทางการเมืองและคำอธิบายถึงรัฐในเชิงมาร์กซิสต์ ใน

รัฐศาสตร์ การบริหารรัฐกิจ ทฤษฎี : หนึ่งทศวรรษรัฐศาสตร์แนววิพากษ์ ไชยรัตน์ เจริญศิลป์โอฬาร ผู้เขียนนำเสนอแนวความคิดที่เรียกได้ว่าเป็นแนวคิดในเชิงหลังยุคสมัยใหม่ (postmodernism) ซึ่งนับว่าไชยรัตน์ เจริญศิลป์โอฬาร เป็นหนึ่งในนักวิชาการทางด้านรัฐศาสตร์ที่มีความพยายามนำเข้าความคิดหลังสมัยใหม่เข้าสู่วิชาการทางด้านรัฐศาสตร์ของไทย และยังคงทำงานกับองค์ความรู้หลังยุคสมัยใหม่มาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ส่วนเนื้อหาในหนังสือ รัฐศาสตร์ การบริหารรัฐกิจ ทฤษฎี : หนึ่งทศวรรษรัฐศาสตร์แนววิพากษ์ ประกอบด้วยการวิพากษ์ความไร้น้ำยาของวิชารัฐศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความไม่สนใจในการศึกษาและอ่านงานประเภท ‘great book’ ของนักคิดและนักปรัชญาตะวันตกซึ่งถือเป็นหัวใจของการศึกษาทางด้านรัฐศาสตร์ การเปรียบเทียบวิธีการหาความรู้ของสำนักประจักษ์นิยม แนววิเคราะห์ภาษาและสำนักปรากฏการณ์วิทยา การกล่าวถึงวาทกรรมกับการพัฒนาเป็นมุมมองของการวิพากษ์ทฤษฎีการพัฒนา (development theory) ที่กำลังมีอิทธิพลและได้รับความนิยมในช่วงทศวรรษที่ 60-70 นอกจากนี้ยังมีบทที่ว่าด้วยเรื่องของการเมืองแบบใหม่ ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่และวาทกรรมการพัฒนาชุดใหม่ เรื่องของการเมืองกับการศึกษาการพัฒนาและเศรษฐศาสตร์การเมืองคืออะไร

